

بِسْمِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

مدیریت آموزش همگانی
در جمعیت هلال احمر
(اصول، مفاهیم، فرایندها، مقررات و قوانین)

تهیه شده :
اداره کل آموزش همگانی
معاونت آموزش، پژوهش و فناوری
زیر نظر:
دکتر پیرحسین کولیوند
دیماه ۱۴۰۰

عنوان کتاب: مدیریت آموزش همگانی در جمعیت هلال احمر
تهیه شده : اداره کل آموزش همگانی معاونت آموزش، پژوهش و فناوری جمعیت هلال احمر
زیرنظر: دکتر پیرحسین کولیوند
تاریخ: دیماه ۱۴۰۰
تیراژ: ۱۰۰ نسخه

کلیه حقوق مادی و معنوی این اثر برای جمعیت هلال احمر محفوظ است.
هیچ شخص حقیقی و حقوقی حق چاپ و تکثیر این اثر را به هر شکل و صورت اعم از فتوکپی، چاپ کتاب و ... را به منظور درآمدزایی و امور بازرگانی ندارد.
انتشار این کتاب به صورت الکترونیکی با حفظ حقوق معنوی هلال احمر بلامانع می باشد.

بدون شک جایگاه امروز آموزش همگانی جمعیت مروهون تلاش‌های هزاران مربی نامدار و داوطلبیست که در سراسر این کشور بزرگ و تا دوردست‌ترین نقاط به آموزش مردم عزیز این وطن پرداخته اند، که به رسم ادب در آغاز این مجلد از همه آنان تشکر می‌کنیم. از تلاش‌های همه رؤسای سال‌های قبل آموزش و پژوهش جمعیت هلال احمر و موسسه علمی کاربردی هلال ایران، آقایان مهندس اشرفی، مهندس گرچی، مرحوم دکتر اکرامی نسب، دکتر پورحیدری، دکتر سید صمد آقامیری، دکتر شجاعی زاده، دکتر سید حمید جمال الدینی، دکتر کاظم شریفی، دکتر احمد سلطانی (در مقطعی مدیرکل آموزش همگانی و رییس مؤسسه هلال ایران در حال حاضر) و دکتر خسرو رحمانی در تلاش برای توسعه آموزش‌های همگانی به سهم خود کمال تشکر را داریم. همچنین از تلاش‌های معاونین محترم و کارشناسان محترم آموزش همگانی در استان‌ها و رؤسای شعب به ویژه آقایان مهدی رحیمی، دکتر صادقی، نصراله باقری، اصغر سلطانی، علیرضا غلامپور شهری، حسن تردست، ابراهیم فولادی، حمید محلاتی، مسلم حسینی، علیرضا رزازپور، فرهاد مکنونی، فیروز رجایی، محمد امین هاشم زهی، طیب طاهرزاده، حسن حسینی، فایق عبدالله زاده، سید سجاد موسوی، محمد رضا نادری، عبدالحسین رحیمی، غلام غلامی، محمدرضا زمانی، وحید عرفانی مهدی زاده، محمد دریایی، ادریس مرادی و خانم‌ها شیرین کوهی، پریوش پیوندی، تهمینه ابراهیمی لویه، نسرين پیرمرادی، مریم یوسفی نیز کمال تشکر می‌گردد. از روسای سازمان‌های داوطلبان، جوانان و امداد و نجات، و اداره کل روابط عمومی (آقایان وحید سلیمی، دکتر محمد گل‌فشان، مهندس ولی پور، دکتر استاک) و اعضای محترم کارگروه آموزش همگانی جمعیت آقایان امیرالدین روحنواز و سیدمصطفی مرتضوی (سازمان جوانان)، حسن اکبری (سازمان داوطلبان)، محمدرضا شایگان (سازمان امداد و نجات)، بهروز بیرانوند و سرکارخانم یارقلی (اداره کل روابط عمومی) که با نظرات پیشنهادی در تکمیل زنجیره آموزش همگانی در جمعیت هلال احمر مارا یاری دادند، کمال تشکر را می‌نماییم.

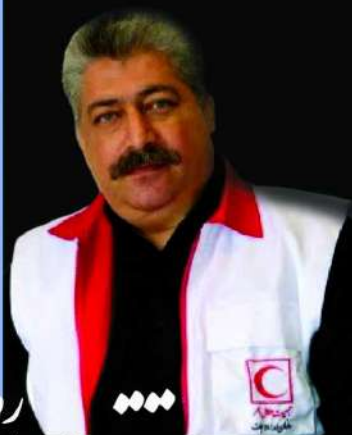
گرد آوردندگان این اثر بر خود لازم می‌دانند به طور ویژه از تلاش‌های آقایان **دکتر محمد هادی تدین، دکتر مهدی نجفی** در مدیریت آموزش‌های همگانی در سنوات گذشته و همکاران محترم خانم‌ها افرا، پیرانی و فرحی زاد نیز که نقش مهمی در توسعه کمی و کیفی آموزش‌های همگانی داشتند، کمال تشکر را نمایند. امید اینکه این مجموعه در طی سال‌های آتی نیز با همکاری صاحب‌نظران حوزه آموزش همگانی، به‌روزرسانی شده و راهنمایی برای حرکت هدفمند در حوزه آموزش نوین باشد.

عنوان کتاب	مدیریت آموزش همگانی در جمعیت هلال احمر
تهیه شده	اداره کل آموزش همگانی، معاونت آموزش، پژوهش و فناوری
گردآورندگان	دکتر مهرباب شریفی سده، نواب شمس پور، مریم نخساز، عزت اله وقری، مریم گرمابدری، الهام السادات کاشانیان، اکرم رزم پور، معصومه یاسبلاغی، لیلا مهدوی، سپیده ضرغام، رها رضوانی پرهیزکار، سید مجتبی موسوی، مرتضی صابری، سعید حیدری کلد، مریم یوسفی، مجتبی طحان، دکتر سیده زیبا ایوبیان، فائزه قجاوند، پیمان یآوری، امیر جبلی، دکتر فرید افشارجو، دکتر حامد صدیقی خویدک، فاطمه عرب، بهاره الیاسی و سرکارخانم اظهري
صفحه آرایي	احمد موسایی سنجری
طرح جلد	احمد موسایی سنجری
زیر نظر	دکتر پیرحسین کولیوند

خدای
کامران

سلامت دکتر
شهادت
روح پر فطوح

تقدیم

معاون فقیه
آموزش، پژوهش
استان لرستان

۱۱	فصل اول: اسناد بالا دستی، ماموریت، اصول و قواعد حاکم
۲۰	فصل دوم: تعاریف و مفاهیم آموزش همگانی
۲۸	فصل سوم: مرور تجربیات سایر کشورها
۳۶	فصل چهارم: مدل‌های یادگیری در آموزش همگانی
۴۸	فصل پنجم: اجتماع محوری در آموزش‌های همگانی
۵۴	فصل ششم: ابزارها و روش‌های آموزش همگانی
۶۹	فصل هفتم: برنامه‌های عملیاتی
۸۴	فصل هشتم: فرآیند، سرفصل‌ها و مقررات آموزش‌های رسمی
۱۰۸	فصل نهم: فرآیند، سرفصل‌ها و مقررات آموزش مبتنی بر نیاز محلی
۱۱۳	فصل دهم: فرآیند، سرفصل‌ها و مقررات آموزش‌های ایستگاهی
۱۱۸	فصل یازدهم: فرآیند و مقررات تمرین و مانور محلی
۱۲۳	فصل دوازدهم: فرآیندهای سیاستگذاری و هماهنگی برون سازمانی
۱۳۱	فصل سیزدهم: اطلاع‌رسانی و آموزش مجازی

حوادث و بلایا سالانه جان صدها هزار نفر را می‌گیرد. در کل جهان طی چند سال گذشته شدت مخاطرات ۱/۴ برابر، آسیب‌دیدگان ۲/۴، جان‌باختگان ۹/۴ و هزینه مالی ۳۸ برابر شده است. بیش از ۹۰ درصد از تمام مخاطرات شناسایی‌شده در دنیا، در کشور ایران رخ می‌دهد. کشور ما در زمره‌ی ۱۰ کشور حادثه‌خیز دنیا قرار دارد و ضریب خطر آن ۸ از ۱۰ است. سالانه ۷ درصد از درآمد ناخالص ملی کشور برای بازسازی و ترمیم خسارات ناشی از حوادث هزینه می‌شود، که این مبلغ بیش از چند ۱۰ هزار میلیارد تومان است. طبق شواهد و مستندات علمی اگر معادل یک‌چهارم از بودجه‌ای که برای جبران خسارت و بازسازی پس از سانحه صرف می‌شود، در بخش آموزش، فرهنگ‌سازی، پیشگیری و آمادگی مصرف شود، اثربخشی آن ماندگارتر و بیش‌تر از جبران خسارت خواهد بود. چنین سرمایه‌گذاری ارزشمندی ضمن اینکه موجب حفظ منابع و ذخایر قابل بهره‌برداری کشور خواهد شد، فراتر از آن باعث حفظ جان صدها و هزاران نفر می‌شود، که چنین اقدامی مطابق تعالیم دینی ما (نجات جان هر انسان، نجات کل بشریت است)، جایگاهی رفیع و والا دارد. محققان با انجام پژوهش‌های گسترده درباره کاهش آسیب‌های ناشی از بلایای گوناگون در سطح جوامع مختلف به این نتیجه رسیده‌اند، که با افزایش آگاهی افراد جامعه می‌توان اثرات مخرب هر حادثه را کاهش داد و یکی از مؤثرترین راه‌های افزایش آگاهی، انتقال مفاهیم از طریق آموزش است.

آموزش در واقع به منزله توسعه دانش عمومی است، یعنی افراد خطر را بشناسند، درک کنند و به صورت فردی یا جمعی در راستای کاهش آسیب‌پذیری اقدام کنند. در حقیقت آنچه باعث کاهش ترس و اضطراب و نیز خسارات ناشی از سوانح می‌شود، این است که جامعه، خانواده و شهروندان بدانند که هنگام وقوع اتفاقاتی همچون آتش‌سوزی چه باید بکنند و یا به هنگام وقوع طوفان، زلزله یا سیل به کجا پناه ببرند. مردم باید بدانند تا هنگام ضرورت، خانه‌های خود را ترک کنند و در پناهگاه‌های عمومی استقرار یابند، یا در خانه خود پناه بگیرند. همچنین ضرورت دارد، شهروندان بدانند که چگونه نیازهای اولیه پزشکی خود را تأمین کنند. مهم‌ترین نکته در زمینه آموزش همگانی، درک مردم از خطرات است. تحقق این مهم بدون تغییر در نگرش‌ها، آگاهی‌ها و رفتار جامعه میسر نخواهد بود. برای اینکه بتوان آموزش‌هایی مؤثر و اثربخش برای عموم مردم طراحی و پیاده‌سازی کرد، باید نظامی استاندارد مبتنی بر دانش، مدل‌های علمی و تجربیات موفق ترسیم و استقرار یابد. آموزش در هر زمینه‌ای باید مبتنی بر یک برنامه‌ریزی دقیق و متکی به آخرین متون و فناوری مناسب آموزشی باشد و بتواند فنون و شیوه‌هایی را که موجب مشارکت مردم می‌شود، کشف کرده و نیروهای حرفه‌ای را نیز به این فنون مهارت‌ها مجهز کند، تا از این طریق فرآیندهای برنامه‌ریزی، سازمان‌دهی، نظارت و ارزشیابی، هدف‌ها و فعالیت‌های آموزشی، بتواند با مشارکت جامعه و نیروهای دیگر میسر گردد.

مجموعه کتاب فرآیند آموزش همگانی در جمعیت هلال احمر بر اساس وظیفه ذاتی جمعیت و با هدف ترسیم راه برای رسیدن به جامعه‌ای آماده و تغییر ذهن‌ها برای نجات جان انسان‌ها تدوین و نگارش

شده است. آموزش همگانی نیل به جامعه آماده را از طریق فراهم کردن زمینه آگاهی مردم نسبت به سوانح، ایجاد آگاهی در مردم نسبت به مخاطرات ثانویه در سوانح، ایجاد آگاهی در مردم برای شناخت راههای کاهش اثرات سوانح با استفاده از توان موجود در جامعه، نیروی مردمی، دستگاههای اجرایی و ایجاد آگاهی و دانش لازم در مردم برای افزایش توان پیشگیری، آمادگی و مقابله با سوانح و ایجاد زمینههای همکاری مردم، با دستگاههای اجرایی و نهادهای مسئول در روند اصلاح و بازگشت به وضع عادی با محوریت جمعیت هلال احمر امکان پذیر می نماید. بدون شک این اثر حاصل دهها سال تجربه مردان و زنان سختکوش این حوزه بوده است که هم اکنون در پیش روی شما مخاطبان عزیز قرار گرفته است. در پایان خاطرنشان می شود که مجموعه حاضر، اثری نهایی محسوب نشده و آغاز راهی در مسیر فرهنگ سازی کاهش پایدار خطر محسوب می شود. معاونت آموزش، پژوهش و فناوری جمعیت هلال احمر آمادگی دارد تا پیشنهادهای شما بزرگواران را به منظور تکمیل این اثر پذیرا باشد.

دکتر پیرحسین کولیوند

رئیس جمعیت هلال احمر جمهوری اسلامی ایران

مقدمه:

کشور ما، با وجود گستردگی و وسعت، دارای تنوع آب و هوایی و شرایط متفاوت محیطی بوده که زمینه وقوع بسیاری از بلاهای شناخته شده را در آن فراهم ساخته است. بنابراین با توجه به وجود شرایط طبیعی بروز خشکسالی، سیل، زلزله، رانش زمین، طوفان، طغیان آب رودخانه‌ها، سرمازدگی و یخبندان، بادهای گرم، سقوط بهمن و سایر مخاطرات در کشور، وظیفه شناخت، پیشگیری و جست‌وجوی راه‌های مواجهه با این مخاطرات، از اهمیت و اولویت برخوردار است. به علاوه با پیشرفت فناوری، هر روزه بر مخاطرات انسان‌ساخت که غالباً ناشی از فناوری است، نیز افزوده می‌شود. این مخاطرات با توجه به جنبه‌های مختلف آسیب‌پذیری جامعه، می‌توانند منجر به حوادث و بلایای گوناگون شوند.

برای مواجهه با حوادث و بلایا و کاهش خسارات و آثار ناخوشایند آنها، لازم است که گام‌های مؤثری در راستای ارتقاء سطح شناخت و ادراک صحیح آحاد مردم از انواع مخاطراتی که محیط زندگی و کار آنان را تهدید می‌کند و نیز افزایش آمادگی آنان برداشت. از مهمترین اقدامات آموزش عموم مردم برای آماده‌ساختن آنان برای مواجهه با این مخاطرات است.

در نگاه کلی آموزش همگانی^۱ و آگاه‌سازی عمومی^۲ دو روش کلی برای آماده‌سازی مردم در بلایا و حوادث محسوب می‌شود. بالا بردن میزان دانش و آگاهی مشترک در مورد خطر بلایای طبیعی و فاکتورهایی که منجر به بلایا و اقداماتی می‌شوند که ممکن است به صورت فردی و دسته‌جمعی برای کاهش مواجهه و آسیب‌پذیری در برابر خطرات انجام شوند از اهداف آموزش همگانی به‌شمار می‌آید. همچنین پیام‌های کلیدی آگاهی عمومی و آموزش عمومی در واقع اطلاعات شواهدمحور، مختصر و عملی برای منع خطر هستند. این پیام‌ها در ارتقای اقدامات ایمنی و انعطاف‌پذیری مرتبط، برای همگان ضروری هستند. اگر این پیام‌های عملی به صورت جهانی انجام شوند، ریسک بلایای طبیعی را می‌توان در سطوح فردی و خانوار به اندازه زیادی کاهش و جان افراد بیشتری را نجات داد.

همچنین برای اینکه پیام‌ها معتبر بوده و اثرگذاری زیادی در جوامع داشته باشند، باید با خطرات، فرهنگ و نیاز محلی تطبیق یابند. ایجاد فرهنگ کلی ایمنی و انعطاف‌پذیری، مستلزم پیام‌رسانی یکپارچه است و برای اینکه بتوان آموزش‌هایی مؤثر و اثربخش را در جمعیت هلال احمر طراحی و پیاده‌سازی کرد، باید نظامی استاندارد مبتنی بر تجربیات و مدل‌های معتبر علمی در جمعیت استقرار یابد. برحسب نوع اهداف آموزشی می‌توان در آموزش‌های همگانی از روش‌های متفاوتی چون برگزاری دوره‌های آموزشی حضوری، نیمه حضوری و غیرحضوری برای گروه‌های هدف پیرامونی، آموزش‌های ایستگاهی، اجرای برنامه‌های تشویقی مانند مسابقات و... تولید و پخش برنامه‌های مرتبط با رویکردهای آگاه‌سازی، اطلاع‌رسانی و آموزشی از طریق رسانه‌های عمومی به‌ویژه صدا و سیما در سطح ملی و استانی، تولید و انتشار اپلیکیشن‌های موبایلی مرتبط (آموزشی و ترویجی)، اجرای برنامه‌های پشتیبان طرح بر حسب شرایط اجتماعی بهره برد که شناخت مزایا و معایب و نحوه بکارگیری آنان ضرورت دارد.

1 Public education

2 Public awareness

در این کتاب سعی شده تا نگاهی کلی به مفاهیم متفاوت حوزه آموزش همگانی با سایر حوزه‌های آموزشی بپردازد. این کتاب راهنمای مناسبی برای کارشناسان و برنامه‌ریزان آموزش همگانی در جمعیت هلال احمر می‌باشد. بدون شک این نسخه از کتاب، سرآغازی برای مستندسازی فرآیندهای این حوزه می‌باشد و امید آن می‌رود به طور منظم و سالانه مورد بررسی و اصلاح قرار گیرد.

اداره کل آموزش همگانی
معاونت آموزش، پژوهش و فناوری
دی ماه ۱۴۰۰

فصل اول

اسناد بالا دستی، ماموریت، اصول وقواعد حاکم

سخن نخست

انجام فعالیت‌های آموزشی جمعیت هلال احمر جمهوری اسلامی ایران علاوه بر وظیفه ذاتی تابع سیاست‌ها و چارچوب‌هایی است که در این حوزه وجود دارد. از سوی دیگر با توجه به ارتباط این حوزه با سیاست‌های مدیریت بحران، به صورت مستقیم از سیاست‌ها و جهت‌گیری‌های این حوزه نیز تأثیرپذیر است. در مستند حاضر، اسناد بالادست تأثیرگذار بر تبیین اهداف، چشم اندازها، اصول و جهت‌گیری‌های آموزش همگانی در جمعیت مورد بررسی قرار گرفته‌اند. لازم به ذکر است که به دلیل حجم بالای همه قوانین در این مستند، آن بخش از قوانین و مقررات که مرتبط با برنامه‌های آموزش همگانی جمعیت به‌شمار می‌رود، گنجانده شده است. امید است با رجوع به این قوانین بتوان ضمن حفظ منابع مالی و معنوی جمعیت، خدمات آموزشی با کیفیت در راه هدف متعالی جمعیت که همانا تسکین آلام بشری است، داشته باشیم.

اسناد بالادستی آموزش همگانی

- قانون اساسنامه جمعیت هلال احمر جمهوری اسلامی ایران (مصوب ۱۳۶۷/۰۲/۰۸) با آخرین اصلاحات تا تاریخ ۱۳۹۴/۱۲/۱۶
- قانون برنامه پنج‌ساله ششم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران (۱۴۰۰-۱۳۹۶)
- قانون مدیریت بحران کشور ۹۰/۴۴۴۷۳، مورخ ۱۳۹۸/۰۶/۰۳
- آیین‌نامه اجرایی جزء (۴) بند (ب) ماده (۴۶) قانون احکام دائمی برنامه توسعه کشور

چشم انداز

جمهوری اسلامی ایران کشوری است با سرمایه انسانی توانمند، برخوردار از بالاترین سطح شایستگی‌ها در عرصه مدیریت بحران، واجد نظام آموزشی اثربخش، فراگیر و جامعه‌محور که با بهبود درک خطر و ایجاد رفتار مطلوب در چرخه مدیریت بحران به گونه‌ای عمل می‌کند که آثار و عوارض ناشی از حوادث و سوانح را تا کمترین حد ممکن کاهش داده و به لحاظ فرهنگ ایمنی به عنوان کشوری تاب‌آور و پیشرو در سطح جهانی شناخته شود.

بیانیه مأموریت

جمعیت هلال احمر جمهوری اسلامی ایران با سیاست‌گذاری و راهبری مؤثر در راستای توسعه هدف‌مند آگاهی همگانی در ارتقای درک خطر و توانمندسازی از طریق آموزش و بهسازی جوامع محلی با کیفیتی استاندارد و با نگاه توسعه فراگیر و در دسترس آموزش، توسعه داوطلب محوری و مشارکتی، گستردگی منابع و توان تخصصی، دارا بودن پشتوانه ملی و فراملی و حضور در عرصه بین‌المللی و از طریق بکارگیری جدیدترین و کارآمدترین تجهیزات، فناوری‌ها و اطلاعات علمی قادر خواهد بود، تا جامعه را تاب‌آور نماید و نقش مؤثری در پیشگیری، کاهش خطر و آثار ناشی از آن، آمادگی، پاسخگویی و بازیابی حادثه‌دیدگان و متأثرین از حوادث و سوانح در شرایط اضطراری ایفا کند.

باورها

در جهت تحقق و ارتقای چشم انداز مأموریت آموزشی برای پیشگیری، مقابله و بازتوانی مدیریت سوانح و حوادث تأکید داریم که باورهای زیر می‌بایست مورد توجه رعایت قرار گیرند:

- (۱) فرصت‌های برابر آموزشی برای همه افراد در معرض حوادث و سوانح
- (۲) پایبندی به مشارکت تمام بخش‌های جامعه
- (۳) تعهد به ارزش‌های اخلاقی
- (۴) پایبندی به حفظ کرامت انسان‌ها

هدف کلان آموزش همگانی

تقویت درک از خطر سوانح در جامعه به منظور آگاه‌سازی، ارتقای سطح ایمنی و تغییر نگرش و رفتار مطلوب آحاد جامعه در چرخه مدیریت بحران با رویکرد مشارکتی، داوطلبانه و اجتماع‌محور

اهداف راهبردی آموزش همگانی

- تقویت سیاست‌گذاری در سطوح بین‌المللی، ملی، منطقه‌ای، استانی و شهرستانی یا رویکرد مشارکتی و اجتماع‌محوری برای آحاد جامعه در سطوح فردی، خانوادگی، همسایگی، محلی، روستایی، گروهی و اجتماعات
- تقویت و توسعه آموزش‌های رسمی و غیررسمی با مشارکت تشکلهای مردم‌نهاد و بخش خصوصی
- تقویت و توسعه آموزش‌های ایستگاهی با مشارکت تشکلهای مردم‌نهاد و بخش خصوصی
- تقویت و توسعه آموزش‌های عمومی، اطلاع‌رسانی و حساس‌سازی، یادگیری غیر مستقیم با مشارکت تشکلهای مردم‌نهاد و بخش خصوصی
- تقویت و توسعه تمرین‌ها و مانورهای اجتماع‌محور
- تقویت سازوکارهای تشویقی برای مشارکت داوطلبانه در امر آموزش
- تقویت و توسعه آموزش‌های مبتنی بر فناوری
- تقویت و توسعه همکاری‌های بین‌المللی

اصول آموزش همگانی

تمامی فعالیت‌های آموزشی که هدف آنها افزایش آمادگی عموم مردم برای مواجهه با بلایا است، باید دارای اصولی باشد که به‌طور کلی در این زمینه ۵ اصل زیر را می‌توان برشمرد:

اصل اول: انسجام و پیام‌دهی استاندارد

پیام‌های مورد استفاده اگر قرار است مشروعیت داشته، مورد اعتماد قرار گیرند و تأثیرگذار باشند، باید منسجم و استاندارد باشند. آنها باید مورد توافق طرفین باشند و بر مبنای داده‌های علمی و بومی تهیه شده باشند. اگر پیام‌ها ناسازگار بوده و یا روشن نباشند، نتیجه بخش نخواهند بود و بیشتر باعث سردرگمی، عدم اعتماد و بی‌کنشی می‌شوند.

محتوای پیام استاندارد باید درباره آمادگی و واکنش در برابر همه خطرات یا برخی از خطرات باشد. یک مثال از پیام دهی استاندارد، پیام جهانی استفاده شده برای از بین بردن اپیدمی آنفولانزای خوک است. شعار پیام این بود که **بهترین دفاع خود شماست** و بعد بر چند رفتار تأکید می‌کرد:

«دست خود را بشوید، جلوی دهان خود را بگیرید، از هم فاصله داشته باشید، اعضای بیمار خانواده را جدا کنید، آشغال‌ها را دور بریزید». آخرین دستورالعمل هم این بود که «برای اطلاع بیشتر با این شماره تماس بگیرید».

اصل دوم: مشروعیت و باورپذیری

(یک مجموعه اول باید مواظب خودش باشد و بعد دیگران)

بر خلاف باور بعضی‌ها، مشروعیت و قابل اعتماد بودن یک پیام، لزوماً از رابطه ویژه آن پیام با حاکمیت نمی‌آید. مشروعیت از این بر می‌آید که صاحبان پیام نشان دهند که به اصل پیام‌های خود معتقد هستند و به آنها عمل می‌کنند. قابل اعتماد بودن از این می‌آید که چه میزان کار و تلاش برای توانا کردن جامعه و کم کردن رنج افراد توسط صاحبان پیام‌دهنده انجام گرفته است. برای این کار داوطلب‌ها و کارکنان هلال احمر باید خودشان الگو باشند و مثلاً اینگونه عمل کنند: خون بدهند، تمیز باشند و دستشان را بشویند، کمربند ایمنی ببندند و به قوانین ایمنی توجه کنند. راهنماهای سلامت را جدی بگیرند. در محل کار سیگار نکشند. همچنین، خود نهاد باید به اینگونه عمل کند که: محل فیزیکی ادارات و اداره مرکزی به گونه‌ای باشد که در برابر بلایا مقاوم باشد، راه‌های خروج برای تخلیه روشن باشد، درها به بیرون باز شوند و نظیر این...

همانطور که در هواپیما می‌گویند که اول خودتان ماسک بزنید و بعد به کودکان ماسک بزنید، اگر خود مجموعه اینگونه دیده نشود که بسمت کم کردن ریسک حرکت می‌کند شانس برای اینکه دیگران توصیه‌هایش را بپذیرند، ندارد.

اصل سوم: اندازه‌پذیری

اندازه‌پذیری درباره این است که چقدر می‌توان با تکرار فعالیت‌ها برای تعداد بیشتر کار بیشتری

انجام داد. سوال مهم درباره هر استراتژی و ابزاری این است که آیا می‌توان در مقیاس وسیعی که متناسب با بلا است اعمال شود یا نه؟! برای مثال، وقتی که کمپین مار و پله در سوریه در ۲۰ مدرسه بصورت موفقیت‌آمیزی انجام شد، دولت سوریه خواست تا این برنامه برای همه مدارس انجام شود. هر فعالیتی باید از خود بپرسد اگر در سطح کوچک موفق بود می‌تواند در سطح دیگر هم -با هزینه معقول- تکرار شود یا نه؟! برای اندازه‌پذیری می‌توان نکات زیر را در نظر گرفت:

- ۱) تا حد ممکن ابزارها بصورت آنلاین و در زبان‌های مختلف قابل دسترسی باشد.
- ۲) بگذارید بخشی از هزینه (مثلاً برای چاپ و توزیع) را بخش خصوصی و دولت بپردازد.
- ۳) از رادیو و تلویزیون استفاده کنید.
- ۴) توسط مربیان خود، مربیان تازه‌ای تربیت کنید و این کار را ادامه دهید.
- ۵) از آموزش الکترونیکی استفاده کنید.

اصل چهارم: ادامه‌پذیری

ادامه‌پذیری درباره این است که افزایش آگاهی عمومی بصورت مستمر ادامه پیدا کند تا بتواند تغییری در فرهنگ ایمنی پدید بیاورد. چالش‌های روبروی ادامه‌پذیری عبارتند از: فاصله زیاد میان بلای طبیعی، تغییرات آب و هوایی ایجاد شده، فراموشی عمومی، عدم انتقال دانش بین نسل‌ها، مدل‌های تأمین مالی کوتاه مدت، انتظار اهداءکنندگان که بجای کار مستمر باید کار تازه انجام شود، نداشتن توانایی مالی برای بالابردن مقیاس کار، خستگی نیروهای داوطلب، اندازه نگرفتن پیشرفت ادامه‌پذیری.

با عوامل زیر ادامه‌پذیری تقویت می‌شود: پیدا کردن فعالیت‌هایی که قابلیت تکرار دوره‌ای دارند، فضایی برای نوآوری و خلاقیت باز گذاشتن، انجام برخی کارها را شرط ورود برای داوطلبان و جوانان قرار دادن، با نهادهای دولتی شریک شدن برای نهادینه کردن تلاش‌ها، با NGO های دیگر شریک شدن برای تقسیم مسئولیت، نوعی عنصر رقابتی را در فعالیت جا دادن (مثلاً جایزه دادن، یا مدال دادن)، اندازه‌گیری موفقیت، تقسیم کار و به رسمیت شناختن تمام کارهای انجام شده.

اصل پنجم: مشارکت آحاد مردم و دسترس‌پذیری آسان

دخالت داشتن در فرآیندها، تصمیم‌گیری‌ها و فعالیت‌های تاثیرگذار، مشارکت حقیقی برای همه و مبنای کار با جوامع و برنامه‌های در دست تهیه است. مشارکت با توجه به ظرفیت‌هایی که متحول می‌شوند تنوع پیدا می‌کند. همه گروه‌ها، از جمله افراد بالغ، کودکان، جوانان، معلولان، و اعضای گروه‌های آسیب‌پذیر، می‌توانند از اوایل کودکی و از راه‌های مختلف مشارکت کنند. فرصت‌های مشارکت را نباید از هیچ‌یک از گروه‌های مردم، به دلیل سختی کار یا سختی دسترسی به آنان گرفت. مشارکت داوطلبانه است. مردم را با دعوت نه با اجبار و فریب، تشویق به مشارکت می‌کنند. مشارکت ممکن است شامل رشته‌ای از فعالیت‌ها و روش‌ها باشد.

نقش‌های منفعلانه عبارتند از: استفاده از خدمات، واگذاری منابع مصالح، پذیرش تصمیمات گرفته شده توسط دیگران و مورد مشاوره حداقلی قرار گرفتن. نمونه‌های مشارکت فعال نیز شامل صرف وقت، دخالت داشتن مستقیم در تصمیم‌گیری‌ها و طراحی و اجرای فعالیت‌های آموزشی می‌شود. همچنین طراحی این دوره‌ها باید طوری باشد که عموم مردم بتوانند به راحتی دسترسی داشته باشند.

تصویر شماره ۱- نمونه از کمپین‌های آموزشی با رویکرد اصول آموزش همگانی

مخاطب سنجی

جمعیت هلال احمر در حوزه آموزش‌های همگانی و پایه با طیف وسیعی از مخاطبان روبه‌رو است. هریک از این مخاطبان دارای مشخصات و ویژگی‌های خاص خود بوده که بر نیازمندی‌های آن‌ها و همچنین الگوهای یادگیری آن‌ها تأثیرگذار است. به عنوان مثال دانش‌آموزان دارای الگوها و شیوه‌های یادگیری خاصی هستند که با الگوی یادگیری افراد بالغ و میانسال متفاوت است. از این‌رو در این فرآیند ضروری است، ابتدا باید تعریفی گسترده و جامع از جامعه مخاطب ارائه گردد، سپس مشخصات هر گروه از مخاطبان توصیف شده و بیان گردد. در تبیین مشخصات هر گروه باید مواردی از جمله ویژگی سنی، توانمندی‌ها و قابلیت‌های پایه، سطح عمومی سواد، الگوی مناسب برای آموزش، مراکز استقرار (مهدکودک، مدرسه، دانشگاه، ادارات، کارخانجات، منزل و غیره) تعیین گردد. به طور کلی آموزش همگانی در سطح آگاه‌سازی دارای لایه‌های تو بر تویی از مخاطب است. مخاطب شخصیت حقیقی و یا حقوقی که دریافت کننده پیام و

مرجع ارتباط است. هدف برای هر لایه باید این باشد که آن لایه یک قدم به لایه مرکزی نزدیک‌تر شود. لایه مرکزی کسانی هستند که بصورت منسجم تلاش می‌کنند تا خودشان و محیط اطرافشان ایمن‌تر و مقاوم‌تر باشد. در لایه بعد کسانی قرار دارند که شنوا و پذیرنده هستند اما نیاز به حمایت بیشتری دارند تا عمل کنند. لایه بعدی کسانی است که درباره تلاش‌های شما شنیده‌اند و کم و بیش شروع کرده‌اند به فکر کردن و حرف زدن درباره مسائل. لایه بعدتر کسانی هستند که چیزهایی می‌دانند اما قصد کاری ندارند (شاید بخاطر اینکه فکر می‌کنند با قسمت نمی‌توان جنگید) و نهایتاً لایه آخر کسانی هستند که هنوز درباره خطرها و کارهایی که باید کرد چیزی نشنیده‌اند. آموزش همگانی باید به همه این لایه‌ها رسوخ کند و سعی کند هر کدام از این لایه‌ها را به مرکز نزدیک‌تر کند.

مخاطبین آموزش همگانی

همچنین در رویکردی هدفمندتر، مخاطبان در چهار سطح فردی، خانواده، جوامع محلی و اجتماع در گروه جامعه هدف آموزش همگانی قرار می‌گیرند. جامعه هدف اصلی برای ایجاد آمادگی خانواده‌ها و افراد هستند، ولی بر اساس تئوری‌های تغییر رفتار که می‌توان از آن‌ها برای تغییر رفتار افراد در بلایا استفاده کرد، فرهنگ‌سازی، مستلزم تغییر نگرش‌ها، هنجارهای ذهنی و باورهای کنترلی است که سطح مداخله را فراتر از خانواده‌ها می‌برد. بنابراین علاوه بر خانواده‌ها و فرد که گروه هدف اصلی هستند - برای موفقیت و ماندگاری آثار این برنامه، مداخلات آموزشی باید در گروه‌های هدف پیرامونی زیر نیز صورت گیرد:

تصویر شماره ۲- دسته‌بندی و سطوح مخاطبان جامعه

نیازسنجی آموزشی در آموزش‌های همگانی

دو رویکرد اساسی نسبت به نیازسنجی آموزشی وجود دارد. رویکرد اول بیشتر حالت استراتژیک و توسعه‌ای دارد و رویکرد دوم نگاهی کوتاه مدت به نیازهای آموزشی دارد و بیشتر به مشکلات موجود رسیدگی می‌کند. اتخاذ هر یک از این رویکردها علاوه بر آنکه روابط نزدیکی با فلسفه آموزشی حاکم دارد می‌تواند رنگ و بوی موقعیتی نیز به خود بگیرد. در برنامه تهیه شده تلفیقی از این دو رویکرد مدنظر قرار گرفته است تا هم به نیازهای کوتاه مدت آموزشی و هم به نیازهای راهبردی و توسعه‌ای پاسخ لازم داده شود. در نیازسنجی برای آموزش همگانی در بخش کمک‌های اولیه و آمادگی در برابر مخاطرات، از نیازسنجی بتا استفاده می‌شود. در این نوع نیازسنجی، مقصد نیازسنجی، شناسایی فاصله یا شکاف بین عملکرد فعلی (وضع موجود) با عملکرد (وضع) مطلوب مخاطبان است. اهداف آموزشی جمعیت هلال احمر - به عنوان عضوی از نهضت بین‌المللی صلیب سرخ و هلال احمر- درست فرض می‌شود. در فصل سوم همین کتاب مروری بر تجارب دیگر کشورها نیز آورده شده است که در نیازسنجی مورد استفاده قرار گرفته است.

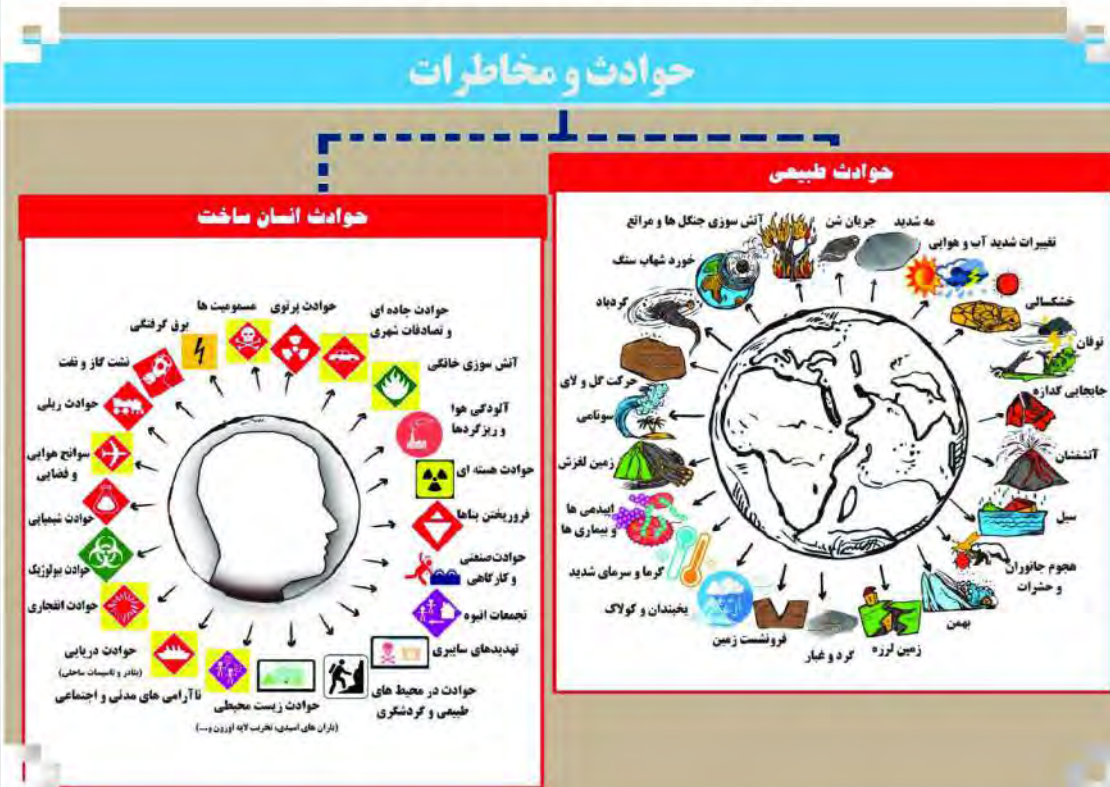
تصویر شماره ۳- سرفصل‌های آموزش همگانی استخراج شده از نیاز سنجی نوع بتا

همچنین لیستی از مخاطرات کشور و حوادث و سوانح رخ داده و شایع نیز کمک مؤثری به این موضوع می‌کند.

تصویر شماره ۴- حوادث و مخاطرات شایع کشور

ماتریس ریسک زیر می تواند در اولویت بندی اینکه چه اموری بیش از همه به آگاهی عمومی و آموزش همگانی دارد به ما کمک کند:

جدول شماره (۱)- نحوه بررسی احتمال مخاطرات

احتمال	زیاد			
	متوسط			
	کم			
		کم	متوسط	زیاد
	اثر			

فصل دوم

تعاریف و مفاهیم آموزش همگانی

آغازین فصل دوم

آموزش فرآیندی تدریجی است، که تغییرات مثبتی را در زندگی و رفتار انسان ایجاد می‌کند. ما همچنین می‌توانیم تعلیم و تربیت یا آموزش و پرورش را فرآیند کسب دانش از طریق مطالعه یا انتقال دانش از طریق دستورالعمل‌ها یا روش‌های عملی و تجربی دیگر، تعریف کنیم. آموزش همگانی فراتر از آن چیزی است که در چهار دیوار کلاس قرار می‌گیرد. یک فرد براساس این عوامل از تجربیات خود در خارج از محیط کلاس و همچنین از خارج از محیط‌های آموزشی می‌بیند. سه نوع اصلی آموزش در آموزشهای همگانی وجود دارد که عبارتند از: رسمی، نیمه رسمی و غیررسمی. در زیر به هر یک از این انواع پرداخته شده است.

آموزش همگانی

طبقه‌بندی بین‌المللی استاندارد آموزش سه روش برای آموزش بر می‌شمرد که برای آموزش بلایا قابل کاربرد است. این سه روش عبارتند از:

آموزش رسمی :

آموزش رسمی، آموزشی است که از طریق سازمان‌های عمومی و نهادهای خصوصی شناخته شده، نهادینه می‌شود، با نیت قبلی است و برنامه‌ریزی شده و در کل، سیستم آموزش رسمی یک کشور را تشکیل می‌دهد. برای آموزش حوادث، آموزش رسمی شامل یادگیری مبتنی بر برنامه درسی در مدارس و دانشگاه‌ها است. برنامه‌هایی که تا حدی در محل کار انجام می‌شوند اگر منجر به کسب صلاحیت و ارائه مدرک توسط مقامات آموزش (یا مدارک معادل آن) شود، نیز ممکن است آموزش رسمی تلقی شوند. آموزش رسمی یا یادگیری رسمی معمولاً در محل مدرسه انجام می‌شود، جایی که فرد ممکن است مهارت‌های پایه، آکادمیک یا تجاری را بیاموزد. کودکان اغلب در مهدکودک یا مهدکودک تحصیل می‌کنند، اما اغلب آموزش رسمی از مدرسه ابتدایی شروع می‌شود و تا دبیرستان ادامه می‌یابد. تحصیلات پس از متوسطه (یا آموزش عالی) معمولاً در کالج یا دانشگاهی است که ممکن است مدرک دانشگاهی اعطا کند. با یک مرحله یا مرحله خاص همراه است و تحت مجموعه‌ای از قوانین و مقررات خاص ارائه می‌شود. آموزش رسمی توسط معلمان واجد شرایط ویژه‌ای ارائه می‌شود که قرار است در هنر آموزش کارآمد باشند. همچنین نظم و انضباط سختی را رعایت می‌کند. دانش‌آموز و معلم هر دو از حقایق آگاه هستند و خود را درگیر فرآیند آموزش می‌کنند.

نمونه‌هایی از آموزش رسمی

- یادگیری در کلاس درس
- درجه‌بندی یا گواهینامه مدرسه، مدارک دانشگاهی و دانشگاهی
- آموزش برنامه‌ریزی شده موضوعات مختلف با برنامه درسی مناسب که با حضور در موسسه به‌دست می‌آید.

ویژگی‌های آموزش رسمی

- آموزش رسمی به صورت سلسله مراتبی ساختار یافته است.

- برنامه‌ریزی شده و عمدی است.
- هزینه‌های برنامه‌ریزی شده به‌طور منظم پرداخت می‌شود.
- دارای سیستم درجه‌بندی زمانی است.
- دارای برنامه درسی و موضوع محور است. برنامه درسی باید در یک دوره زمانی خاص پوشش داده شود.
- توسط معلمان آموزش داده می‌شود.

مزایای آموزش رسمی

- یک مدل آموزشی سازمان یافته و محتوای دوره به روز است.
- دانش‌آموزان دانش را از معلمان آموزش دیده و حرفه‌ای کسب می‌کنند.
- فرآیند یادگیری ساختار یافته و سیستماتیک است.
- ارزیابی‌های میانی و نهایی برای پیشبرد دانش‌آموزان به مرحله یادگیری بعدی تضمین می‌شود.
- موسسات از نظر مدیریتی و فیزیکی سازماندهی می‌شوند.
- منجر به یک گواهی رسمی رسمی می‌شود.

معایب آموزش رسمی

- گاهی اوقات دانش‌آموزان تیزهوش به دلیل انتظار طولانی برای پایان دوره آموزشی برای صعود به مرحله بعدی خسته می‌شوند.
- احتمال اتخاذ عادات بد ممکن است به دلیل حضور دانش‌آموزان خوب و بد در کلاس هشدار دهنده باشد.
- اتلاف وقت زیرا برخی از دانش‌آموزان تنبل ممکن است علیرغم انگیزه مربیان حرفه‌ای در یادگیری صحیح ناکام باشند.
- برخی از سیستم‌های آموزشی غیرحرفه‌ای و غیراستاندارد ممکن است باعث اتلاف وقت و هزینه دانش‌آموزان شود که منجر به ناامیدی دانش‌آموزان از تحصیلات رسمی شود و آنان را به سمت تحصیل غیررسمی سوق دهد.
- در مقایسه با سایر اشکال یادگیری پرهزینه و سخت است و نیازمند الزامات قانونی است.

آموزش نیمه رسمی^۱:

آموزشی است که توسط یک ارائه دهنده سازمانی آموزش، با نیت قبلی و برنامه‌ریزی شده است که گاهی اوقات "فعالیت‌های اضافی یا فوق برنامه" درسی نیز نامیده می‌شود و هنوز هم مربوط به سیستم آموزش رسمی است. برای آموزش بلایا، این روش می‌تواند یک نمایشگاه ایمنی در مدارس یا یک دوره آنلاین در دانشگاه باشد. آموزش نیمه رسمی آگاهانه و آگاهانه و به‌طور سیستماتیک اجرا می‌شود. باید برای یک گروه همگن سازماندهی شود. آموزش غیررسمی باید طوری برنامه‌ریزی شود که نیازهای گروه مشخص شده را برآورده کند. این امر مستلزم انعطاف در طراحی برنامه درسی و طرح ارزشیابی است. این روش به‌طور معمول در قالب دوره‌های

کوتاه، کارگاه‌ها یا سمینارها ارائه می‌شود.

نمونه‌هایی از آموزش نیمه رسمی

- دوره‌های برگزار شده توسط هلال احمر و یا سازمان‌ها
- دوره‌های آموزش بزرگسالان مبتنی بر جامعه
- دوره‌های رایگان برای آموزش توسط برخی سازمان‌ها

ویژگی‌های آموزش نیمه رسمی

- آموزش غیررسمی برنامه‌ریزی شده است و جدا از سیستم مدرسه انجام می‌شود.
- جدول زمانی و برنامه درسی قابل تنظیم است.
- برخلاف آموزش رسمی نظری، آموزش عملی و حرفه‌ای است.
- آموزش غیررسمی محدودیت سنی ندارد.
- هزینه‌ها یا گواهی‌ها ممکن است ضروری باشد یا نباشد.
- ممکن است یادگیری تمام وقت یا پاره وقت باشد و فرد بتواند با هم کسب درآمد کند و یاد بگیرد.
- این شامل یادگیری مهارت‌های حرفه‌ای است.

مزایای آموزش غیررسمی

- آموزش تمرینی و حرفه‌ای و مهارت محور است.
- به‌طور طبیعی ذهن‌هایی در حال رشد هستند که منتظر اصلاح سیستم نیستند.
- سواد با رشد مهارت که در آن خودآموزی قدردانی می‌شود.
- انعطاف‌پذیری در سن، برنامه درسی و زمان دارد.
- سیستم آموزشی باز که در آن هر دو بخش دولتی و خصوصی درگیر فرآیند هستند.
- نیازی به برگزاری امتحانات منظم نیست.
- دیپلم، گواهینامه و جایزه برای اعطاء ضروری نیست.

معایب آموزش نیمه رسمی

- حضور شرکت کنندگان ناپایدار است.
- گاهی اوقات، این فقط اتلاف وقت است زیرا نیازی به برگزاری آزمون به طور منظم نیست و در پایان جلسه آموزشی هیچ مدرک/ دیپلمی اعطاء نمی‌شود.
- مهارت‌های اولیه خواندن و نوشتن برای یادگیری بسیار مهم است.
- بدون معلم حرفه‌ای و آموزش دیده است.
- دانش‌آموزان ممکن است مانند دانش‌آموزان عادی از اعتماد به نفس کامل برخوردار نباشند.

➤ برخی از موسسات فقط برای کسب درآمد از طریق دوره‌های آنلاین گواهی جعلی ارائه می‌کنند.

آموزش غیررسمی^۱:

آموزش غیررسمی زمانی است که در مدرسه و یا محیط آموزشی درس نمی‌خوانید و از روش یادگیری خاصی استفاده نمی‌کنید. در این نوع آموزش، تلاش آگاهانه مطرح نیست. نه از قبل برنامه‌ریزی شده است و نه عمدی. ممکن است در برخی از بازارها، هتل‌ها یا در خانه آموخته شود. برخلاف آموزش رسمی، آموزش غیررسمی توسط نهادهای مانند مدرسه یا کالج ارائه نمی‌شود. آموزش غیررسمی طبق هیچ برنامه زمانی مشخصی ارائه نمی‌شود. هیچ برنامه درسی مشخصی مورد نیاز نیست. آموزش غیررسمی شامل تجربیات و زندگی واقعی در خانواده یا اجتماع است. آموزش غیررسمی به عنوان یکی از اشکال یادگیری تعریف می‌شود که با یا بدون نیت قبلی اجرا می‌شود، اما توسط یک سازمان به صورت خاص صورت نمی‌گیرد. یادگیری غیررسمی ممکن است شامل فعالیت‌های یادگیری باشد که در خانواده، محل کار، جامعه محلی و زندگی روزمره، به صورت مبتنی بر فرد، مبتنی بر خانواده و یا با محوریت جامعه انجام می‌شود. مثال‌هایی از یادگیری غیررسمی مربوط به آموزش بلایا شامل استفاده از رسانه‌های اجتماعی برای کسب اطلاعات بیشتر در مورد بلایا، شرکت در جلسه محلی در شرایط اضطراری و شرکت دوره آموزش اضطراری می‌شود.

نمونه‌هایی از آموزش غیررسمی

این نوع یادگیری‌ها می‌تواند شامل تماشای یا گوش دادن به پخش اخباری باشد که جزئیات بلایا را شامل می‌شود، دریافت پیام اضطراری هشدار سریع یا خواندن مقاله درباره آمادگی اضطراری در یک مجله و یا آموزشهایی باشد که به طور تصادفی، ایستگاهی و یا سرپایی در محیط‌های مختلف فرا می‌گیرید. آگاه سازی و اطلاع رسانی نیز در حوزه این آموزش‌ها قرار می‌گیرد.

آگاه‌سازی و اطلاع‌رسانی

این نوع آموزش بسیار انعطاف‌پذیر است و می‌تواند به طرق مختلفی انجام گیرد. می‌تواند در خانه، یا مدرسه و یا محل کار باشد. ابزار آن می‌تواند تلویزیون، رادیو و یا اینترنت باشد. می‌تواند چند دقیقه باشد، یا چند ساعت یا چند روز می‌تواند از طریق انتشار پوستر، مقاله، دفترچه، کتاب داستان، کتاب نقاشی، کتاب‌ها فعالیتی بروشور و غیره صورت پذیرد. می‌تواند از طریق نمایش، شعر، آهنگ، نمایش خیابانی و عروسکی انجام گیرد. می‌تواند از طریق بازی‌های مختلف (کارت، بازی‌های صفحه‌ای، نقش بازی کردن و یا مسابقات مختلف (مسابقه نقاشی، مسابقه مقاله‌نویسی، کوئیزهای رادیو تلویزیونی) انجام گیرد. می‌تواند از طریق برنامه‌های رادیویی، تلویزیونی کوتاه و بلند و یا وبسایت‌ها و بازی‌های آنلاین و شبکه‌های اجتماعی صورت گیرد. تجربیات کشورهای مختلف در این زمینه آموزنده است.

این آموزش‌ها شامل توزیع و انتشار پیام‌های استاندارد به همراه انعطاف‌پذیری به منظور تطبیق نیازها و نگرانی‌های مردم بومی می‌باشد. این آموزش به این دلیل بسیار موثر می‌باشد که اطلاعات همکار، تأیید اجتماعی و حمایت‌های اجتماعی به منظور تغییر رفتارها و پیشرفت در آن بسیار حیاتی می‌باشد. ابزارهای ویژه که می‌تواند به منظور این آموزش مورد استفاده قرار گیرند شامل موارد زیر می‌باشند:

1 Informal education

- نشریات: پوسترها، رهنمودها، فلایرها، بروشورها، کتابچه ها، کتاب‌های فعالیتی، مدل‌های کاغذی، کتاب‌های طنز و کمدی، کتاب‌های داستانی، کتاب‌های رنگی و منابع معلم.
- کتاب‌های الکترونیکی: مطالعه برنامه درسی به صورت فردی
- هنرهای اجتماعی و هنر اجرا: اجراها، شب شعرها، سرود، تئاترهای خیابانی، تئاترهای عروسکی
- بازی‌ها و مسابقات: بازی‌های کاردتی، بازی‌های تخته‌ای، مشارکتی، بازی‌های نقش‌فرمایی، مسابقات نقاشی، مسابقات شعرخوانی، تورنمنت‌ها، پرسش و پاسخ‌های رادیویی، بازی‌های کامپیوتری، اتاق‌های فرار، واقعیت افزوده
- مواد ویدئویی و صوتی: ویدئوهای کوتاه، برنامه‌های رادیویی، برنامه‌های تلویزیونی
- فعالیت‌ها و صفحات وب: وب‌سایت‌ها، بازی‌های آنلاین، آزمون‌های آنلاین
- رسانه‌های جمعی و ارتباطات راه دور و مخابراتی: پیامک (SMS) و هشدارهای اولیه
- شبکه‌های اجتماعی
- کمپین‌ها و تبلیغات محیطی

ویژگی‌های آموزش غیررسمی

- مستقل از دیوارهای مرزی است.
- برنامه درسی مشخصی ندارد.
- از قبل برنامه‌ریزی نشده و برنامه زمانی ندارد.
- زیرا ما از طریق تجربه روزانه و با یادگیری چیزهای جدید، آموزش غیررسمی دریافت می‌کنیم، هیچ هزینه‌ای نیاز نیست.
- این یک فرآیند مادام‌العمر به روشی طبیعی است.
- فراگیران درگیر گواهینامه یا مدرک نیستند و هیچ استرسی برای یادگیری چیزهای جدید ندارد.
- شما می‌توانید از هر منبعی مانند رسانه‌ها، تجربیات زندگی، دوستان، خانواده و غیره دریافت کنید.

مزایای آموزش غیررسمی

- فرآیند یادگیری طبیعی‌تر است زیرا می‌توانید در هر مکان و هر زمان از تجربه روزانه خود یاد بگیرید.
- این شامل فعالیت‌هایی مانند تحقیقات فردی و شخصی در مورد موضوع مورد علاقه خود با استفاده از کتاب، کتابخانه، رسانه‌های اجتماعی، اینترنت یا کمک گرفتن از مربیان غیررسمی است.
- از انواع تکنیک‌ها استفاده می‌کند.
- بدون بازه زمانی مشخص است.
- فرآیند یادگیری کم هزینه و با زمان کارآمد است.
- نیازی به استخدام کارشناسان نیست، زیرا بیشتر متخصصان ممکن است مایل باشند دانش گران‌بهای خود را از طریق رسانه‌های اجتماعی و اینترنت با دانش‌آموزان و عموم به اشتراک بگذارند.
- فراگیران می‌توانند اطلاعات لازم را از کتاب، تلویزیون، رادیو یا گفتگو با دوستان و اعضای خانواده خود دریافت کنند.

معایب آموزش غیررسمی

- اطلاعات به دست آمده از اینترنت، رسانه‌های اجتماعی، تلویزیون، رادیو یا گفتگو با دوستان/اعضاء خانواده ممکن است منجر به اطلاعات نادرست شود.
- تکنیک‌های استفاده شده ممکن است مناسب نباشند.
- بدون برنامه و بازه زمانی مناسب است.
- نتایج غیرقابل پیش‌بینی دارد که صرفاً اتلاف وقت است.

پیام‌های کلیدی در آموزش غیر رسمی

پیام‌های کلیدی آگاهی عمومی و آموزش عمومی در واقع اطلاعات شواهد محور، مختصر و عملی برای پیشگیری از مخاطره هستند. این پیام‌های هماهنگ شده به عنوان ابزاری برای جوامع و شرکای ملی در دسترس هستند که برای افزایش مقیاس کار خود در ارتقاء اقدامات ایمنی و تاب آوری مرتبط برای عموم ضروری هستند. اگر این پیام‌های عملی به صورت جهانی تمرین شوند، خطر بلایا را می‌توان در سطوح فردی و خانوار به میزان زیادی کاهش داد و جان افراد بیشتری را نجات داد. به منظور اینکه پیام‌ها معتبر و اثرگذاری زیادی در جوامع داشته باشند باید با خطرات محلی، فرهنگ و محل‌های محلی تطبیق یابند. ایجاد فرهنگ کلی ایمنی و انعطاف‌پذیری مستلزم پیام‌رسانی یکپارچه است. پیام‌ها به نحوی ساختار بندی می‌شوند که به افراد کمک می‌کنند در مورد پیامدها فکر کنند و مشکلات را برای خود حل کنند. مدافعان و متخصصان اغلب با تفاوت‌های بزرگی بین مشاوره‌های ارائه‌شده برای مناطق شهری در مقابل مناطق روستایی یا بین راهبرد برای افراد با یا بدون دسترسی به منابع اقتصادی و اجتماعی برخورد می‌کنند.

توجه به تفاوت‌های فرهنگی، به این دلیل، مهم است تا هر اقدامی را در نظر بگیریم و بپرسیم که آیا باید با زمینه محلی تطبیق یابد یا خیر. برای مثال، برخی از پیام‌های کلیدی تعیین‌شده در این کار ممکن است دانش بومی یا ارزش را بازتاب ندهند. برخی دیگر ممکن است با هنجارهای فرهنگی رایج در هر منطقه متضاد باشند. زمانی که این امر رخ دهد مهم است تا به دقت مهارت‌های حل مسئله را بکار ببریم و در نظر بگیریم که چگونه به جای اینکه پیام را به طور کامل نادیده بگیریم، با راهبرد ویژه تطبیق یابیم.

راهبرد مرحله به مرحله برای تطبیق و اتخاذ پیام‌های کلیدی

- مرحله ۱. ملاقات با کارشناسان مدیریت خطر بلایا به منظور ایجاد طرح مقدماتی
- مرحله ۲. آماده‌سازی پیام‌های کلیدی جهت بازبینی؛ ترجمه پیام‌ها به زبان‌های محلی و فرمت مطابق با پیام‌های کلیدی منتشرشده ملی.
- مرحله ۳. طرح‌ریزی کارگاه دو روزه، ایجاد دستور کار، ارسال دعوت‌نامه به مقاماتی که بخش‌ها و زمینه‌های تخصص مختلف را نمایندگی می‌کنند و بسته‌های مروری را با کارشناسان مربوطه اشتراک گذاری می‌کنند.
- مرحله ۴. تهیه کارگاه پیام‌های کلیدی
- مرحله ۵. اجرای کارگاه پیام‌های کلیدی
- مرحله ۶. جمع‌آوری و ویرایش ورودی‌ها و ارائه پیش‌نویس برای مرور نهایی

- مرحله ۷. نهایی سازی، چاپ و انتشار پیام های کلیدی.
- مرحله ۸. استفاده از پیام های کلیدی اتخاذ شده ملی برای کاهش خطر خانوارها و ایجاد تاب آوری.
- مرحله ۹. مرور دوره ای پیام های کلیدی

فصل سوم

مرور تجربیات سایر کشورها

آغازین فصل

کشورهای مختلف، برنامه‌های آموزشی متفاوتی در آموزش عمومی ارائه می‌کنند که بررسی این برنامه‌های آموزشی و ارزیابی نقاط قوت و ضعف آن‌ها می‌تواند ما را در ارائه برنامه‌های آموزشی مؤثرتر و کارآمدتر یاری کند. در اینجا ما به بررسی برنامه‌های آموزشی چند کشورهای مختلف از نقاط متفاوت جهان و با فرهنگ‌های گوناگون پرداخته‌ایم.

صلیب سرخ ژاپن

ژاپن به عنوان یک کشور پیشرفته با فرهنگ شرقی، برنامه‌های آموزشی بسیار مؤثری داشته و دارد. جمعیت صلیب سرخ ژاپن در سال ۱۸۷۷ توسط کنت تسونتامی سانو تأسیس گردید و در سال ۱۸۸۶ دولت ژاپن قرارداد کنوانسیون ژنو را پذیرفت. برنامه‌های آموزشی ژاپن بر اساس وظایف و مأموریت‌های این جمعیت تعریف گردیده و شامل هر دو قسمت آموزش‌های عمومی و تخصصی و آموزش به کودکان است. آموزش‌های عمومی شامل آموزش کمک‌های اولیه، آموزش در رابطه با حوادث و سوانح مثل سیل، زلزله و... و نیز آموزش اهداء خون است.

➤ **کمک‌های اولیه:** شامل آگاهی‌دادن جهت پیشگیری از تصادفات و حوادث در زندگی روزانه و ارائه کمک‌های اولیه به افراد حادثه‌دیده تا رسیدن کادر پزشکی است که شامل یک دوره پایه ۴ ساعته و یک دوره استاندارد ۱۲ ساعته است.

➤ **ایمنی در آب:** شامل برنامه آموزش شنای پایه و دانش پیشگیری از حوادث دریایی و ساحلی و مهارت کمک‌های اولیه در حوادث دریایی است که شامل یک دوره استاندارد ۱۴ ساعته و یک دوره پیشرفته ۱۲ ساعته است.

➤ **ایمنی در برف:** جهت جلوگیری از تصادفات در زمین‌های اسکی و نجات و ارائه کمک‌های اولیه به مصدومان ناشی از این حوادث است که شامل یک برنامه استاندارد ۱۴ ساعته و یک دوره پیشرفته ۱۲ ساعته است.

دو دوره مراقبت از کودکان جهت جلوگیری از حوادث و سوانح کودکان و دوره زندگی سالم جهت تأمین مراقبت و محافظت از افراد سالخورده هر کدام به مدت ۱۲ ساعت برگزار می‌شود. همچنین از سال ۲۰۰۴ آموزش AED در برنامه پایه کمک‌های اولیه وجود دارد.

➤ **آموزش کودکان:** صلیب سرخ ژاپن توجه بسیار ویژه‌ای به آموزش کودکان دارد و در سال ۱۹۲۲ صلیب سرخ کوچک را با هدف تشویق نسل‌های جوانتر به موضوعات انسانی و در جهت اهداف نهضت جهانی صلیب سرخ راه‌اندازی نموده است. آموزش‌های کودکان شامل حفاظت از زندگی و سلامت است که آموزش کمک‌های اولیه، آموزش مراقبت‌های خانگی، آموزش پیشگیری از تصادفات و تشویق به اهداء خون را در بر می‌گیرد.

صلیب سرخ آمریکا:

صلیب سرخ آمریکا در ۱۸۸۱ و توسط کلرا بارتون در شهر واشنگتن تأسیس شد. آموزش ایمنی و سلامت به عنوان چهارمین مسئولیت صلیب سرخ آمریکا در اساسنامه آن جمعیت وجود دارد.

➤ آموزش‌های عمومی: برنامه‌های آموزشی صلیب سرخ آمریکا در زمینه‌های مختلف کمک‌های اولیه، CPR و AED، ایمنی و سلامت عمومی، ایمنی دریایی و ساحلی (شامل دوره‌های شنای ایمن، قایق‌سواری ایمن و...)، مراقبت اطفال و آموزش‌های گروهی است. دوره‌های آموزش گروهی برای گروه‌های مختلف جامعه مثل دانش آموزان، دانشجویان، کارکنان و سایرین به ۳ صورت آنلاین، چهره به چهره و ترکیبی از این دو روش بیشتر با موضوعات کمک‌های اولیه، CPR و AED برگزار می‌شود. در مبحث CPR و کمک‌های اولیه، صلیب سرخ آمریکا برنامه‌های بسیار متنوع و متعددی جهت گروه‌های سنی مختلف دارد. دوره‌ها به صورت آنلاین، کلاسیک و عملی برگزار می‌شود. در صلیب سرخ آمریکا بیش از ۵۵۰ مرکز، آموزش کمک‌های اولیه، CPR و AED برگزار می‌کند و مدارک ارائه شده در این دوره‌ها به مدت ۲ سال اعتبار دارد.

جمعیت هلال احمر مالزی:

➤ هلال احمر مالزی در سال ۱۹۶۵ تأسیس شد، با توجه به این‌که مالزی در یکی از مناطق حادثه‌خیز آسیای شرقی قرار داشته و بسیاری از حوادث طبیعی، به‌خصوص سیل و سونامی را تجربه کرده است، قطعاً تجربیات زیادی در زمینه آموزش‌های امداد و نجات در این حوادث را دارد. این جمعیت نیز دوره‌های مختلف در زمینه آموزش عمومی را برگزار می‌کند. این دوره‌ها شامل کمک‌های اولیه، CPR، پیشگیری از HIV/ایدز، سلامت آب در حوادث، اهداء خون و در زمینه‌های تخصصی BLS، ALS، مدیریت بحران، لجستیک در حوادث، نجات در طوفان و نجات در سونامی است. دوره‌های آشنایی با کمک‌های اولیه و CPR به مدت ۸ ساعت و به صورت تئوری و عملی برگزار می‌شود. دوره‌های پایه کمک‌های اولیه و CPR شامل ۱۴ ساعت تئوری و عملی است. دوره‌های مدیریت بحران در حوادث شامل تأمین غذای اضطراری، لباس و سرپناه اضطراری و اسکان است که به صورت تئوری و عملی برگزار می‌شود.

جمعیت صلیب سرخ انگلیس:

جمعیت صلیب سرخ انگلیس، کار خود را در سال ۱۸۷۰ بعد از آتش‌بس بین فرانسه و پروس آغاز کرد. در این جنگ صلیب سرخ انگلیس با ارائه کمک‌های اولیه به زخمی‌های هر دو طرف درگیری و سپس نقش میانجی‌گرانه در رابطه با تبادل اسرا فعالیت خود را شروع نمود که در آن زمان به نام جمعیت ملی کمک به زخمی‌ها و بیماران جنگ بریتانیا خوانده می‌شد.

➤ آموزش‌های عمومی: دوره‌های آموزشی صلیب سرخ انگلیس شامل دوره‌های توصیه‌ای کمک‌های اولیه با شعار "راحت یاد بگیر، راحت به یادآور" در زمینه بیماری‌های اورژانسی و حوادث روزانه است. همچنین دوره‌های آموزشی گروهی کمک‌های اولیه در جامعه، به مدت ۴ ساعت، کمک‌های اولیه کودک ۴ ساعت، کمک‌های اولیه بزرگسال و دوره کمک‌های اولیه در محل کار به صورت

دوره‌های سه روزه، دو روزه و یک روزه و دوره کمک‌های اولیه برای صاحب‌کاران، دوره کمک‌های اولیه برای افراد ماهر و کمک‌های اولیه در کودکان برگزار می‌شود. همچنین دوره‌های ۲ ساعته و نصفه روزه برای AED، دوره ۲ ساعته استفاده از اکسیژن، دوره‌های یک روزه برای رانندگان تریلی و اتوبوس و دوره یک‌روزه برای معلمان برگزار می‌شود. دوره کمک‌های اولیه برای کودکان، نوجوانان و بزرگسالان برگزار می‌شود. جمعیت صلیب سرخ انگلیس از روش‌های متفاوتی جهت آموزش کمک‌های اولیه به کودکان استفاده می‌کند. دوره‌های آموزشی آمادگی جهت حوادث شامل آمادگی جهت زمستان، حوادث شیمیایی، حوادث در مدارس، حوادث در محیط کار، پیشگیری و ایمنی آتش، آمادگی جهت سیل، آمادگی جهت گرما، آمادگی جهت حملات تروریستی، آمادگی جهت رعد و برق جزء موارد آموزشی صلیب سرخ انگلیس است.

جمعیت صلیب سرخ استرالیا

در سال ۱۹۱۴ به‌عنوان یک شاخه از صلیب سرخ انگلیس قبل از شروع جنگ جهانی اول تأسیس شد. در سال ۱۹۲۷ صلیب سرخ استرالیا به عنوان یک جمعیت ملی مستقل توسط فدراسیون صلیب سرخ به رسمیت شناخته شد. استرالیا به عنوان یک کشور چند نژاده شامل مردمی با فرهنگ‌های متفاوت است که برنامه‌های آموزشی آن می‌تواند طیف وسیعی از فراگیران را پوشش دهد.

➤ **آموزش‌های عمومی:** صلیب سرخ استرالیا شامل آموزش کمک‌های اولیه است که خود این دوره‌های کمک‌های اولیه شامل این موارد است: دوره ۴ ساعته CPR، دوره یک روزه BLS، دوره دو روزه کمک‌های اولیه، دوره یک‌روزه کمک‌های اولیه و دوره دو روزه کمک‌های اولیه و مراقبت‌های ویژه.

➤ دوره‌های کمک‌های اولیه تخصصی شامل این موارد است: دوره سه روزه کمک‌های اولیه پیشرفته، دوره یک‌روزه CPR پیشرفته، دوره چهار و دو روزه کمک‌های اولیه شغلی، دوره سه ساعته کمک‌های اولیه در آسم، دوره چهار ساعته درمان آنافیلاکسی، دوره درمان صرع، کمک‌های اولیه بهداشت روانی. کمک‌های اولیه برای مدرسه شامل دوره یک‌روزه کمک‌های اولیه برای کودکان ۱۱ تا ۱۵ ساله، دوره یک‌روزه کمک‌های اولیه برای کودکان ۸ تا ۱۱ ساله، دوره دو روزه کمک‌های اولیه برای مدرسه می‌باشد. همچنین این جمعیت، دوره‌های ۴ هفته‌ای استخدای، دوره مراقبتی سالمندان، دوره مراقبتی خانه و جامعه، دوره مراقبتی محل کار، دوره مراقبتی افراد ناتوان را برگزار می‌کند.

جدول شماره ۲- مروری بر فعالیت آموزش همگانی برخی کشورهای عضو فدراسیون^۱

جمعیت ملی	عهده جمعیت	محتوای آموزشی	سازمان‌های همکار	گروه‌های هدف
اوکراین	بله	کمک‌های اولیه، آمادگی در برابر سوانح، حمایت‌های روانی، جلوگیری از بیماری‌های واگیردار، حقوق بشردوستانه، آگاهی از خطرات مین	صلیب سرخ کشورهای آمریکا، فرانسه اتریش دانمارک آلمان و کمیته فدراسیون	مدارس، دانشگاه‌ها، عموم مردم، بخش خصوصی آوارگان
کلمبیا	بله	کمک‌های اولیه، کاهش خطرات سوانح، پیشگیری، پاسخگویی به سوانح، بازتوانی، توسعه محلی، حمایت‌های روانی	آموزش و پرورش واحد ملی مدیریت ریسک شرکت‌های دولتی و خصوصی	دانش‌آموزان ابتدایی و راهنمایی کارگران شرکت‌های خصوصی و دولتی جوامع آسیب‌پذیر
استرلیا	خیر	کمک‌های اولیه، آمادگی در برابر سوانح	اداره نجات و آتش‌نشانی در ۸ ایالت و نیز ادارات دولتی	مدارس دولتی و خصوصی، آژانس‌های خدمات عمومی
فنلاند	خیر	فقط برای کمک‌های اولیه، خطرات سوانح، آمادگی و پاسخگویی، حمایت‌های روانی، کاهش تصادفات (آموزش‌های جامعه محور)	بستگی به نوع فعالیت سازمان‌های ملی و محلی دارد. مثلاً انجمن نجات ملی فنلاند، انجمن نجات دریایی، انجمن سگ‌های نجات	تفاهم‌نامه با وزارت رفاه و امور اجتماعی
سوئیس	بله	کمک‌های اولیه	انجمن نیکوکاران سوئیس، انجمن پزشکی نظامی سوئیس	عموم مردم، مدارس، مؤسسات
اسپانیا	بله	کمک‌های اولیه، حمایت‌های روانی، پیشگیری	اداره بهداشت اداره آموزش	عموم مردم
استونی	خیر	کمک‌های اولیه	هیات مدیره نجات استونی	کودکستان‌ها، مدارس، مردم
آذربایجان		کمک‌های اولیه، حمایت‌های روانی، کاهش خطرات سوانح (بر اساس تفاهم‌نامه با وزارت سوانح)	وزارت سوانح، وزارت بهداشت، وزارت کشور، پلیس، آتش نشانی	مدارس، معلمان، مسئولین سازمان‌های محلی، روستائیان، عموم مردم
بلغارستان	بله	کمک‌های اولیه، حمایت‌های روانی، برنامه‌های پیشگیری (از اعضای سیستم پاسخگویی ملی)	وزارت بهداشت، وزارت آموزش و پرورش، وزارت دفاع، سازمان‌های مردم نهاد	کودکستان‌ها، مدارس، دانشگاه‌ها

۱ براساس استعلام معاونت بین‌الملل جمعیت هلال احمر از فدراسیون نخست بر عهده دولت ملی و دولت‌های محلی و به صورت مستقل نیز جمعیت صلیب سرخ ژاپن، وزارت آموزش و پرورش، وزارت فرهنگ، وزارت ورزش، وزارت علوم و وزارت فناوری

اوگاندا	بله	آمادگی در برابر سوانح، کمک‌های اولیه، حمایت‌های روانی	بر اساس مرکز مرجع فدراسیون، اداره خدمات بهداشتی و اجتماعی	بر اساس نیازهای افراد جامعه، زنان، رانندگان تاکسی، موتورسواران، معلمان و دانش‌آموزان
ایسلند	بله	کمک‌های اولیه، حمایت‌های روانی، آمادگی خانواده‌ها در برابر سوانح	وزارت بهداشت، وزارت کشور، اداره حفاظت شهری	مدارس، دانشگاه‌ها، بخش خصوصی
ژاپن	خیر ^۱	آمادگی سوانح، کاهش خطر سوانح در جوامع با هدف کاهش خطر ساکنین محلی، خدمات ایمنی شامل کمک‌های اولیه و خدمات آب سالم	ندارد	ساکنین محلی، معلمان و دانش‌آموزان
ارمنستان	بله	کمک‌های اولیه، ایمنی خانواده، برنامه اضطراری خانواده، اصول حفاظت شهری در موسسات آموزشی، سوانح طبیعی و...	آکادمی ملی مدیریت سوانح، وزارت سوانح	دانش‌آموزان، معلمان، داوطلبان، مسئولین محلی
اردن	بله	آمادگی سوانح، پاسخگویی سوانح، کاهش خطر جوامع، آمادگی عمومی، کمک‌های اولیه، حمایت روانی و برنامه‌های خاص انجام شده: آموزش‌های کمک‌های اولیه و بهداشت مبتنی بر جامعه تیم‌های پاسخگویی سوانح ملی مدیریت سوانح مبتنی بر جامعه تیم‌های فعال صلیب سرخ	کمیته بین‌المللی صلیب سرخ، فدراسیون بین‌المللی جمعیت‌های صلیب سرخ و هلال احمر، جمعیت‌های هلال احمر و صلیب سرخ دانمارک (جوانان)	آموزش از طریق کارکنان و داوطلبان از تمامی شعبات جمعیت هلال احمر اردن به دانشگاه‌ها، مدارس، شرکت‌های خصوصی و سازمان‌های غیردولتی بین‌المللی و محلی و همچنین آموزش به جمعیت‌های ملی خواهر از جمله جمعیت هلال احمر عراق و کویت
لبنان	بله	آشنایی با کاهش خطر، آموزش مقدماتی کمک‌های اولیه، آموزش کمک‌های اولیه برای مراکز مراقبتی روز، پاسخگویی اولیه جوامع، طرح تخلیه؛ کمک‌های اولیه روانشناسی، طرح اضطراری خانواده، آگاهی در خصوص تغذیه، آگاهی در خصوص زلزله، آگاهی در خصوص علم بهداشت، آگاهی در خصوص تصادفات داخلی، آگاهی در خصوص اثر زخم‌ها	کمیته بین‌المللی صلیب سرخ، جمعیت صلیب سرخ آلمان، جمعیت هلال احمر قطر، همکاری توسعه سوئیس، جمعیت صلیب سرخ دانمارک، یونیسف	مدارس خصوصی و دولتی، دانشگاه‌های خصوصی و دولتی، بخش شرکتی، جوامع عمومی لبنانی جوامع پناهندگان سوریه‌ای، موسسات دولتی (نیروهای ارتشی لبنانی، نیروهای امنیتی داخلی، شهرداری‌ها)، کارکنان سازمان‌های غیردولتی و غیردولتی بین‌المللی، کارکنان سفارت امور خارجه

ترکمنستان	بله	کمک‌های اولیه، پاسخگویی و آمادگی سوانح	وزارت مراقبت‌های بهداشتی، وزارت وضعیت‌های اضطراری	مدارس و دانشگاه‌ها، جوامع محلی، پلیس ترافیک، ارتش و مؤسسات دولتی
تایلند	بله	آمادگی سوانح، کاهش خطر سوانح، پاسخگویی به سوانح، تیم پاسخگویی سوانح ملی، حمایت روانشناسی، اسفیر، آب و بهداشت، امداد سوانح برای داوطلبان و غیره	فدراسیون بین‌المللی جمعیت های صلیب سرخ و هلال احمر، شبکه ایمنی مدارس تایلند، اداره پیشگیری سوانح و مهاجرت، اداره مدیریت محلی، سازمان‌های دیگر در جوامع مانند مدارس	مردمی که در منطقه‌ای با احتمال خطر سوانح زندگی می‌کنند مانند: معلمان و دانش‌آموزان و همچنین کارکنانی که مسئول پاسخگویی به آمادگی سوانح می‌باشند، داوطلبانی که علاقمند به امداد سوانح هستند.

فصل چهارم

مدل‌های یادگیری در آموزش همگانی

آغازین فصل:

هدف نهایی در آموزش، اصلاح رفتار افراد، گروه‌ها و جوامع در جهت سلامت آنان در مواجهه با بلایاست. در این میان، پیچیدگی‌های رفتار انسان، علت اصلی دشواری دستیابی به این هدف است. رفتارهای مرتبط با سلامت در بلایا، همچون سایر رفتارهای سلامت^۱ در بسیاری از مداخلات آموزشی، تحت تأثیر عواملی است که شناخت و تحلیل این عوامل، در کسب موفقیت این مداخلات، نقشی کلیدی دارد. مدل‌ها و نظریه‌های آموزش سلامت، با هدف توضیح دقیق‌تر این عوامل و پیشگویی نتایج حاصل از تغییر در آن‌ها طراحی شده‌اند. این نظریه‌ها و مدل‌ها از حوزه سایر علوم اجتماعی مانند روان‌شناسی و جامعه‌شناسی به عرصه سلامت راه پیدا کرده‌اند و در سالیان اخیر استفاده از آن‌ها برای کسب، حفظ و ارتقای سلامت در بلایا مورد اقبال قرار گرفته است. تعداد قابل توجه این مدل‌ها و نظریه‌ها و کاربرد آن‌ها باعث شده تا "آموزش سلامت مبتنی بر نظریه و مدل" جایگاه ویژه‌ای در آموزش همگانی پیدا کند. با بهره‌گیری از این مدل‌ها و تئوری‌ها می‌توان برنامه‌های آموزش همگانی مبتنی بر چارچوب‌های علمی را طراحی کرد^۲.

دسته‌بندی تئوری‌ها و مدل‌ها (برای به‌کارگیری در آموزش همگانی)

اساس دسته‌بندی نظریه‌ها و مدل‌ها در منابع و دیدگاه صاحب‌نظران مختلف، متفاوت است. دو نوع دسته‌بندی زیر، نمونه‌هایی هستند که بیشتر مورد استفاده قرار می‌گیرند:

مدل‌های برنامه‌ریزی^۳:

این مدل‌ها را می‌توان برای برنامه‌ریزی، اجرا و ارزشیابی برنامه‌های ارتقاء سلامت (و از جمله ارتقاء سلامت در بلایا) به‌کار برد. پرسید - پرسید و بازاریابی اجتماعی، از دسته این نوع مدل‌ها هستند.

مدل‌های تغییر رفتار^۴:

اینها ارتباط علیتی بین فرآیندهای مؤثر بر رفتار را مشخص می‌کنند. مدل‌هایی مانند مدل باورسلامتی^۵ (HBM)، نظریه عمل استدلالی/ رفتار برنامه‌ریزی‌شده^۶ (TRA/TPB) و مدل فرانظریه‌ای (TTM)^۷ از این گروه به شمار می‌روند.

دسته‌بندی براساس سطح مخاطب:

1 Health behavior

۲ اطلاعات این فصل برگرفته از برنامه آموزش همگانی طرح خادم تدوین دکتر مهدی نجفی و همکاران، معاونت آموزش، پژوهش و فناوری، ۱۳۹۷ می‌باشد.

3 Planning models

4 Behavior change models

5 Health belief model (HBM)

6 Theory of reasoned action (TRA)/Theory of planned behavior (TPB)

7 Transtheoretical model (TTM)

مدل‌های فردی^۱:

برای بررسی رفتارها در سطوح فردی به کار می‌روند. از نمونه‌های آن می‌توان به TRA/TPB، HBM و TTM اشاره کرد.

مدل‌های بین فردی^۲:

رفتارهای مرتبط با بیش از یک نفر را بررسی می‌کنند. نظریه شناختی اجتماعی^۴ و حمایت‌ها و شبکه‌های اجتماعی^۳ از این دسته هستند. از این دسته هستند.

مدل‌های سازمانی و اجتماعی^۵:

به تغییر رفتار در سطح سازمان یا اجتماع می‌پردازند و نمونه آن نظریه انتشار نوآوری^۶ است. مدل‌های کاربردی در آموزش همگانی

در زیر با توجه به اهمیتی که بهره‌گیری از این تئوری‌ها و مدل‌ها در آموزش همگانی موضوعات مرتبط با حوادث و بلایا دارد، به طور اختصار به توضیح سه مدل و تئوری مهم از بین آن‌ها که بیشتر در آموزش همگانی مربوط به بلایا به کار گرفته شده‌اند، می‌پردازیم.

مدل باور سلامتی^۷:

این مدل در سال‌های دهه ۱۹۵۰ توسط گروهی از روان‌شناسان برای توضیح این موضوع که "چرا برخی از مردم از خدمات بهداشتی استفاده می‌کنند و گروهی دیگر استفاده نمی‌کنند؟" مطرح شد. روزن استاک که به دنبال دلایل استقبال کم مردم از برنامه‌های تشخیصی و پیشگیری بود، در سال ۱۹۶۶ این مدل را توسعه داد و در سال ۱۹۷۴ بکر و میمن در بررسی‌های خود در زمینه رفتار مردم در پاسخ به بیماری‌ها و رژیم‌های غذایی این مدل را تکمیل کردند.

فرضیه طراحان مدل این بود که رفتار سلامتی مردم تحت تأثیر این عوامل قرار می‌گیرد:

میزان ترس آن‌ها از موضوع (که به آن نام تهدید درک‌شده داده بودند)

کاهش ترس مورد نظر در اثر انجام رفتار هدف

موانع روان شناختی که بر سر راه انجام رفتار قرار دارد

1 Personal models

2 Interpersonal models

3 Social cognitive theory

4 Social support and social network

5 Organizational and Social Models

6 Diffusion of Innovation theory

7 Health belief model

این مدل یکی از کاربردی‌ترین مدل‌هایی است که آموزش‌دهندگان سلامت از آن استفاده می‌کنند تا رفتارهای سلامت را بر اساس مدل‌های ادراک و باور فردی توضیح دهند و پیش‌بینی کنند. از این مدل برای رفتارهای مربوط به سلامت در بلایا هم استفاده شده است. اجزاء این مدل را از دید کاربرد آن در حوزه سلامت در بلایا توضیح می‌دهیم. مثالی را که در اینجا انتخاب کرده‌ایم، شرکت در کلاس‌های کمک‌های اولیه است.

➤ سازه‌های مدل باور سلامتی عبارتند از:

۱) حساسیت درک شده^۱:

عقیده یک فرد نسبت به احتمال مواجه شدن با یک وضعیت که می‌توان آن را درک ذهنی خطر توسط فرد دانست. مثلاً شخص در اثر این باور خود را در معرض خطر بلایا می‌داند.

۲) شدت درک شده^۲:

عقیده یک فرد نسبت به این که وضعیت مورد نظر تا چه حد برای او جدی است را می‌توان درک ذهنی فرد از شدت خطر دانست. مثلاً شخص در اثر این باور، جدی بودن خطر بلایا را درک می‌کند.

مجموع دو سازه حساسیت و شدت درک شده را تهدید درک شده^۳ هم می‌گویند.

۳) موانع درک شده^۴:

عقیده فرد نسبت به هزینه‌های محسوس و نامحسوس (مانند موانع روان‌شناختی) رفتار توصیه شده. مثلاً شخص در اثر این باور درک می‌کند که برای شرکت در کلاس‌های کمک‌های اولیه با چه موانعی روبرو خواهد بود.

۴) منافع درک شده^۵:

عقیده فرد نسبت به تأثیر رفتار توصیه شده برای کاهش خطر یا کاهش شدت اثر آن. مثلاً این باور در فرد او را به فواید شرکت در کلاس‌های کمک‌های اولیه معتقد می‌کند.

۵) راهنماها برای عمل^۶:

برخی از رویدادها که فرد را به انجام رفتار هدف وا دارد یا در او آمادگی برای رفتار را ایجاد کند. مثل توصیه روحانی محل یا معلم مدرسه یا یک تیزر تلویزیونی برای شرکت در کلاس‌های

1 Perceived Susceptibility

2 Perceived severity

3 Perceived threat

4 Perceived barriers

5 Perceived benefits

6 Cues to action

کمک‌های اولیه.

۶) خود کارآمدی^۱:

اطمینانی که فرد به توانایی‌های خود برای انجام موفقیت‌آمیز یک رفتار دارد و حاصل باور فرد به توانایی خود برای انجام آن رفتار خاص است. مثل اینکه یک فرد مطمئن است که توانایی شرکت در کلاس‌های کمک‌های اولیه را دارد.

متغیرهای زمینه‌ای:

علاوه بر سازه‌های فوق، متغیرهای دموگرافیک، روان‌شناختی، اجتماعی و ساختاری نیز وجود دارند که ممکن است بر روی درک فرد و به صورت غیرمستقیم بر روی رفتار او تأثیر بگذارد. سن، جنس، سطح درآمد، تحصیلات، آموزش‌های دیده‌شده، محل سکونت، فرهنگ جامعه و ... به‌طور غیرمستقیم بر روی سایر سازه‌های مدل اثر می‌گذارد.

تئوری عمل استدلالی / رفتار برنامه‌ریزی شده^۲

این دو تئوری به خاطر وجود ارتباط نزدیک با هم، در منابع علمی تحت یک عنوان مورد بحث قرار می‌گیرند.

الف) تئوری عمل استدلالی

این تئوری در سال ۱۹۶۷ توسط "فیشبین" و با هدف تعیین رابطه بین باورها، نگرش‌ها، قصد رفتاری و رفتار معرفی شد و در آن عوامل شناختی تعیین‌کننده انگیزه برای انجام رفتار مورد بررسی قرار گرفت.

قصد رفتاری^۳: از دیدگاه طراحان این تئوری، مهم‌ترین عامل تعیین‌کننده رفتار در یک فرد، قصد رفتاری اوست و قصد رفتاری چنین تعریف می‌شود: احتمال آن که شخصی تصمیم بگیرد که رفتار مشخصی را انجام دهد. برای تعیین این که آیا فرد تصمیم دارد که رفتاری را انجام دهد، می‌توان به آسانی از او سؤال کرد. از دیدگاه فیشبین و همکارانش میزان این احتمال، به دو عامل اصلی نگرش فرد به رفتار و هنجارهای ذهنی او بستگی دارد. به عبارت دیگر قصد رفتاری فرد، به نگرش او نسبت به رفتار و هنجارهای ذهنی مرتبط با آن رفتار بستگی دارد.

نگرش نسبت به رفتار^۴:

نگرش را واکنش‌ها یا مواضع ارزیابی‌کننده موافق یا مخالف نسبت به یک موقعیت، یک فرد یا یک گروه می‌دانند که به شکل احساسات، باورها و حتی رفتار فرد نشان داده می‌شود. بین نگرش نسبت به یک

1 Self-efficacy

2 Theory of Reasoned Action/ Theory of Planned Behavior: TRA/TPB

3 Behavior intention

4 Attitude toward Behavior

مشکل سلامتی و نگرش نسبت به رفتار مرتبط با آن تفاوت وجود دارد. چه بسا فردی که نسبت به بیماری فشارخون بالا، نگرش مطلوبی دارد ولی نگرش او نسبت به مصرف به موقع داروهای کنترل فشارخون چندان مطلوب نباشد. نگرش با باورهای فرد در مورد پیامدهای آن رفتار مرتبط است. مثلاً وقتی فردی باور دارد که شرکت در کلاس‌های کمک‌های اولیه پیامدهای ارزشمندی برای او خواهد داشت، نگرش مثبتی نسبت به آن خواهد داشت و برعکس.

هنجارهای ذهنی^۱:

حاصل باورهای هنجاری است که در آن تأیید یا رد رفتار مورد نظر توسط افراد مرجع جامعه (یعنی افرادی که نظر آن‌ها برای فرد مهم است) مطرح است؛ مثل اینکه شرکت در کلاس‌های کمک‌های اولیه مورد تأیید اعضای خانواده باشد.

ب) تئوری رفتار برنامه‌ریزی شده

در شرایطی که فرد کنترل ارادی کاملی روی رفتار خود داشته باشد و همه شرایط مربوط به رفتار در اختیار او باشد، تئوری عمل استدلالی کاربرد دارد ولی در مواردی که میزان کنترل ارادی بر یک رفتار کم می‌شود و فرد با وجود داشتن قصد رفتار، نتواند آن رفتار را انجام دهد، کاربرد این الگو چندان زیاد نیست. در اینجا است که میزان کنترل فرد بر شرایط انجام رفتار مهم خواهد بود. در این موارد آسانی یا مشکلی انجام یک رفتار بر روی قصد آن رفتار نیز تأثیر خواهد گذاشت.

آیزن و همکارانش با مشاهده این اختلاف، الگوی جدیدی را پایه‌گذاری کردند. "نظریه رفتار برنامه‌ریزی‌شده" علاوه بر دو سازه نگرش نسبت به رفتار و هنجارهای ذهنی که در نظریه عمل استدلالی معرفی شد، عامل سومی به نام "کنترل درک شده"^۲ را با خود دارد. کنترل درک شده به دو عامل وجود یا فقدان تسهیل‌کننده‌ها یا موانع انجام یک رفتار و میزان تأثیر هر وضعیت در سختی یا آسانی انجام رفتار بستگی دارد.

در واقع تئوری رفتار برنامه‌ریزی شده، فرم تکمیل شده‌ای از تئوری عمل استدلالی است. در این الگو باید سه سازه "نگرش نسبت به رفتار"، "هنجارهای ذهنی" و "کنترل درک شده" را اندازه‌گیری کرد و با بررسی ارتباط این سازه‌ها با قصد رفتار، مداخله مناسب را طراحی کرد. باید توجه داشت که وزن‌های نسبی این سه سازه در جوامع مختلف و رفتارهای مختلف ممکن است متفاوت باشد.

مدل فرانظریه‌ای^۳

در مدل فرانظریه‌ای، فرآیندها و اصولی که در تئوری‌های بزرگ روانشناختی ارائه شده‌اند با هم ترکیب شده و مدل جدیدی به دست آمده است. دلیل نامگذاری آن به "فرانظریه‌ای" نیز همین امر است. براساس این مدل که از گروه مدل‌های مرحله‌ای^۴ به شمار می‌رود، تغییر رفتار، یک فرآیند مرحله‌ای است و فرد با گذر از مراحل متوالی در طول زمان تغییر رفتار می‌دهد. این ویژگی، برخلاف مدل‌های تغییر رفتار پیوسته

1 Subjective norms

2 Perceived control

3 Transtheoretical model

4 Stage of change models

است که در آن‌ها تغییر رفتار را پدیده‌ای پیوسته و غیرمرحله‌ای توصیف می‌کنند. براساس این مدل، بخش اعظم جمعیت در معرض خطر، آماده تغییر نیستند و در نتیجه به برنامه‌های سنتی تغییر رفتار پاسخ نمی‌دهند. برای پیشرفت در طول مراحل تغییر رفتار، باید اصول مشخصی مورد استفاده قرار گیرد.

سازه‌های مدل فرا نظریه‌ای عبارتند از:

الف) مراحل تغییر رفتار^۱

ب) موازنه تصمیم‌گیری^۲

ج) خود کارآمدی^۳

د) فرآیندهای تغییر^۴

در اینجا این مراحل را به اختصار شرح می‌دهیم.

الف) مراحل تغییر رفتار:

مرحله پیش‌تأملی^۵: در اینجا این مراحل را به اختصار شرح می‌دهیم.

الف) مراحل تغییر رفتار:

۱) مرحله پیش‌تأملی^۶:

۲) وقتی فرد هیچ قصدی برای تغییر رفتار خود در طی شش ماه آینده نداشته باشد، او در این مرحله است.

تأملی^۷:

فردی که قصد دارد در طی شش ماه آینده، رفتار خود را تغییر دهد و یا برای مدت ۲۴ ساعت رفتار مورد نظر را در پیش گرفته است، در این مرحله قرار دارد.

1 Change stages

2 Decision balance

3 Self-efficacy

4 Processes of change

5 Precontemplation

6 Precontemplation

7 contemplation

(۱) آمادگی^۱:

فردی که در این مرحله است قصد دارد در طی یک ماه آینده رفتار خود را تغییر دهد و در جهت تغییر رفتار گام‌هایی نیز برداشته است.

(۲) عمل^۲:

فردی که رفتار خود را به صورت آشکار تغییر داده است ولی کمتر از شش ماه از این تغییر گذشته است، در مرحله عمل است.

(۳) نگهداری^۳:

وقتی بیش از شش ماه از تغییر رفتار آشکار فرد گذشته باشد، او در این مرحله قرار دارد.

پرسش از گروه مخاطب می‌تواند مشخص کند که او در کدام مرحله تغییر رفتاری قرار دارد. شناسایی مرحله تغییر در طراحی مداخله مناسب و به‌کارگیری فرآیند تغییر نقش اساسی دارد.

بعد از مرحله نگهدارنده دو اتفاق محتمل است. یا فرد وارد مرحله پایان^۴ می‌شود که در آن شخص اطمینان صددرصد به خود دارد و وسوسه‌های برای بازگشت ندارد، و یا به دلیل تفوق وسوسه^۵ بر خودکارآمدی، عود^۶ رخ می‌دهد. عود در مراحل نگهدارنده یا عمل ممکن است فرد را به هر یک از مراحل آمادگی، تأملی یا پیش‌تأملی بازگرداند تا برای تغییر مجدد از همان مرحله شروع کند.

قصد رفتار^۷ با عبور فرد از مرحله پیش‌تأملی به سمت تأملی و آمادگی حاصل می‌شود و رفتار^۸ از مرحله عمل به بعد وجود خواهد داشت.

ب) موازنه تصمیم‌گیری

تصمیم برای تغییر یک رفتار، نتیجه غلبه منافع حاصل از رفتار جدید بر نگرانی‌های حاصل از تغییر است. در فردی که تغییر رفتار نمی‌دهد و در مرحله قبل از تغییر می‌ماند، نگرانی‌های تغییر بیشتر از فواید حاصل از آن است یا فواید تغییر نکردن در نظر او بیشتر از نگرانی‌های آن خواهد بود.

1 Preparation

2 Action

3 Maintenance

4 Termination

5 Temptation

6 Relapse

7 Behavior intention

8 Behavior

ج) خودکارآمدی

مفهوم خودکارآمدی توسط باندورا مطرح شد که به معنای اطمینان فرد به خود برای انجام موفقیت آمیز یک رفتار خاص است. خودکارآمدی با مشخص کردن اطمینان افراد برای اجتناب از رفتار یا موقعیت های مخاطره آمیز بدون بازگشت به مرحله غیرسالم یا رفتار مخاطره آمیز، مشخص می شود.

در الگوی فرانظریه ای، در هر مرحله تغییر، بین میزان خودکارآمدی و وسوسه، ارتباط مشخصی وجود دارد به طوری که در مرحله پیش تأملی، وسوسه در بالاترین سطح خود و خودکارآمدی در سطح پایینی است. به تدریج و با حرکت فرد در طول مراحل، بر میزان خودکارآمدی افزوده و از میزان وسوسه کاسته می شود. به این ترتیب، در مرحله نگهداری، میزان خودکارآمدی بالا و میزان وسوسه پایین خواهد بود.

د) فرآیندهای تغییر

فعالیت های آشکار و نهانی که افراد انجام می دهند تا در طی مراحل تغییر پیش بروند، فرآیندهای تغییر نام دارند. این فرآیندها، راهنماهای سودمندی برای طراحی مداخلات رفتاری در مخاطبان به شمار می روند.

مهمترین فرآیندهای تغییر عبارتند از:

۱) افزایش هوشیاری^۱:

یافتن و یادگیری حقایق، عقاید و نکات جدیدی که از تغییر رفتار در فرد حمایت می کنند. افزایش آگاهی درباره علل، عواقب و راه چاره های یک مشکل رفتاری خاص در خصوص حوادث و بلایا را می توان از طریق بسیج های رسانه ای^۲، به خوبی انجام داد.

۲) تسکین اغراق آمیز^۳:

در ابتدا با افزایش احساسات منفی (مانند ترس، اضطراب، نگرانی) مرتبط با انجام رفتار غیرسالم، همراه است ولی به دنبال آن و در صورتی که اقدام مناسب انجام شود، کاهش این احساسات یا تسکین رخ می دهد.

۳) ارزیابی مجدد خود^۴:

ارزیابی شناختی و عاطفی فرد از خود است که در نتیجه انجام رفتار غیرسالم یا اجتناب از آن ایجاد می شود.

۴) ارزیابی مجدد محیط^۵:

1 Consciousness raising

2 Media campaign

3 Dramatic relief

4 Self reevaluation

5 Environmental Reevaluation

ارزیابی شناختی و عاطفی فرد از تأثیرات منفی رفتار غیرسالم یا آثار مثبت رفتار سالم بر محیط اجتماعی و فیزیکی پیرامون یک فرد، مشخصه این فرآیند است.

(۵) آزادسازی خود^۱:

باور فرد است به این که می تواند تغییر کند و تعهد به خود برای تغییر رفتار.

(۶) روابط کمک کننده^۲:

جستجو و دریافت حمایت های اجتماعی برای تغییر رفتار در فرد است که می تواند شامل مراقبت، اعتماد، آزادی و پذیرش باشد.

(۷) شرطی شدن متقابل^۳:

جایگزین کردن شناخت ها و رفتارهای جایگزین سالم برای رفتارهای غیرسالم است.

(۸) مدیریت تقویت^۴:

ایجاد پیامدهایی برای حرکت در مسیر تغییر است که می تواند پاداش برای تغییر رفتار مثبت یا جریمه برای رفتارهای غیرسالم باشد. به نظر می رسد اثر پاداش، بیشتر از جریمه باشد.

(۹) کنترل محرک ها^۵:

حذف یادآورها یا راهنماهای انجام رفتار غیرسالم و افزودن راهنماها یا یادآورهای انجام رفتار سالم، مشخصه این فرآیند است.

(۱۰) آزادسازی اجتماعی^۶:

این فرآیند نیاز به افزایش فرصت ها یا جایگزین های اجتماعی برای رفتار غیرسالم دارد تا جامعه به این درک برسد که هنجارهای اجتماعی در جهت حمایت از این تغییر رفتار، تغییر کرده است.

1 Self liberation

2 Helping Relationships

3 Counter Conditioning

4 Reinforcement Management

5 Stimulus Control

6 Social Liberation

نکات مهم در رابطه با تئوری‌ها

در آموزش آمادگی در برابر مخاطرات باید به موارد زیر توجه شود:

- (۱) تغییر باورهای مخاطبان دربارهٔ فواید آمادگی
- (۲) آموزش گروه‌های اجتماعی مختلف برای ایجاد فشار/ ارزش اجتماعی
- (۳) تغییر باورهای کنترلی مخاطبان از طریق توجه به عوامل تسهیل‌کننده و موانع آمادگی
- (۴) قرار گرفتن مخاطبان در مراحل مختلف تغییر رفتار و لزوم استفاده از روش‌ها و ابزارهای متناسب با این مراحل برای ارتقای مخاطبان به مراحل بالاتر
- (۵) مداومت آموزش‌ها برای جلوگیری از بازگشت افراد به مراحل قبل
- (۶) توجه به نیمرخ تهدید/ خودکارآمدی افراد در طراحی و اجرای آموزش‌ها

برنامه‌های مرتبط با هر سطح مداخله

- مداخلات مرحله اول (مرحلهٔ پیش تأملی)
- طراحی و اجرای برنامهٔ آموزشی ارتقاء دانش و نگرش سیاست‌گذاران و مدیران ارشد کشور در زمینه‌های اولویت‌دار سلامت در بلایا
- توجیه، آگاه‌سازی و آموزش رهبران اجتماعات محلی
- توجیه، آگاه‌سازی و آموزش گروه‌های مرجع مانند معلمان و مربیان و مدیران
- توجیه، آگاه‌سازی و آموزش گروه‌های داوطلب در اجتماعات محلی
- طراحی و اجرای برنامه‌های اطلاع‌رسانی و حساس‌سازی عمومی
- مداخلات مرحلهٔ دوم (مرحلهٔ تأملی)
- ترغیب مخاطبان مستقیم رهبران اجتماعات با برنامه‌های تشویقی
- برانگیختن مخاطبان گروه‌های مرجع آموزش‌دیده با برنامه‌های تشویقی
- برنامه‌های تشویقی برای افراد ملحق شده به گروه‌های داوطلب اجرای طرح
- طراحی و اجرای برنامه‌های تشویقی برای مخاطبان حساس‌شده
- مداخلات مرحلهٔ سوم (مرحلهٔ آمادگی برای عمل)
- تدوین محتوای آموزشی برای دانش‌آموزان هدف (دانش‌آموزانی که قبلاً معلمان و مربیان آنان آگاه‌سازی و توجیه‌شده و آموزش دیده‌اند و آمادهٔ عمل به نظر می‌رسند) جهت آموزش‌های حضوری، نیمه حضوری و غیرحضوری
- تدوین محتوای آموزشی در محلات هدف (محلاتی که قبلاً رهبران محلی آن توجیه و آگاه‌سازی شده و آموزش دیده‌اند و مردم در آن محلات آمادهٔ عمل به نظر می‌رسند) جهت آموزش‌های حضوری
- تدوین محتوای آموزشی در محل‌های کار هدف (محل کارهایی که قبلاً مدیران آن توجیه و آگاه‌سازی شده و آموزش دیده‌اند و کارکنان آن‌ها آمادهٔ عمل به نظر می‌رسند) جهت آموزش‌های حضوری

- مداخلات مرحله چهارم (مرحله عمل)
- فراهم آوردن تسهیلات برای آماده شدن افراد (با هدف آسان‌سازی آمادگی)
- آموزش برنامه‌ریزی و کمک در تهیه برنامه مواجهه با بلایا برای افراد آماده شده
- مداخلات مرحله پنجم (مرحله نگهداری)
- اجرای برنامه‌های بازآموزی برای کلیه آموزش‌دیدگان
- طراحی و اجرای برنامه‌های یادآوری از طریق رسانه‌های عمومی

تصویر شماره ۵- مدل فرانظریه‌ای

مدل فرانظریه‌ای [Transtheoretical Model (TTM)]

Ref: Prochaska JO. Transtheoretical model of behavior change. Encyclopedia of behavioral medicine. Springer, 2013. p. 1997-2000.

فصل پنجم

اجتماع محوری در آموزش‌های همگانی

آغازین فصل:

مسئولان آموزشی و سایر ذی نفعان از آموزش باید از مشارکت جامعه در تحلیل، برنامه‌ریزی، طراحی، اجرا، نظارت و ارزیابی پاسخ‌گویی‌های آموزشی اطمینان حاصل کنند. هر عضوی از جامعه صرف نظر از سن و جنسیت، قومیت، مذهب، گرایش جنسی، ناتوانی یا سایر عوامل باید بتواند مشارکت کند. هدف از این فصل تبیین و توصیف مباحث اجتماع محوری و مشارکت جامعه در امر آموزش همگانی است.

مشارکت جامعه در آموزش همگانی

منابع جامعه شامل منابع انسانی، معنوی، زبانی، پولی و مادی موجود در جامعه است. هنگام طراحی و برنامه‌ریزی پاسخ‌گویی آموزشی باید منابع موجود محلی را برای تعیین چگونگی کمک آن‌ها به آموزش شناسایی و تحلیل کرد. منابع جامعه جایگزین مسئولیت‌های قانونی مسئولان محلی نیست. منابع جامعه امنیت دسترسی به تدریس و یادگیری و افزایش کیفیت آن را می‌تواند افزایش دهد. مساعدت‌هایی که به محیط فیزیکی می‌شود، شامل پشتیبانی مادی و کاری برای ساخت و نگهداری و تعمیر مراکز و سایر فضاهای آموزشی می‌شود. همچنین کمک‌هایی که منجر به ارتقاء وضعیت حمایت و رفاه عاطفی و رفاه جسمانی و اجتماعی می‌شود، می‌تواند شامل پشتیبانی روانی برای فراگیران، مربیان و تسهیل‌کنندگان و مراقبان آموزش باشد. ایجاد انگیزه در مربیان را می‌توان با استفاده از منابع تأمین شده برای پرداخت دستمزد و سایر شکل‌های جبران زحمات آنان انجام داد. برای شفاف بودن در کارها و جواب‌گو بودن باید سابقه تأمین منابع مالی را حفظ کرد. در نظارت‌ها باید اطمینان حاصل کرد که کودکان را وادار به کار جسمانی فراتر از ظرفیت‌شان نمی‌کنند.

شناسایی مساعدت‌های جامعه: همه طراحی‌ها، برنامه‌ریزی‌ها و گزارش‌دهی‌ها باید شامل اطلاعاتی درباره مساعدت‌های جامعه باشد کمک‌های جامعه برای ساخت مجدد مراکز آموزشی می‌تواند جنبه فیزیکی داشته باشد. مانند دادن مصالح ساختمانی. این کمک‌ها می‌تواند کیفی باشد به این معنی که آنها را مانند مهارت‌های محلی نشود با اعداد سنجید. کمک بزرگ جامعه نشان خواهد داد که مردم مراکز آموزشی را از آن خود می‌دانند و به تضمین پشتیبانی دراز مدت آنان از این مراکز کمک می‌کنند. اما به هر حال نباید به حمایت و کمک مستمر خارجی مانند کمک‌های جامعه متکی بود مسئولیت قانونی آموزش به عهده مسئولان دولتی است. مشارکت و مساعدت جوانان در آموزش هم‌تایان ابتکارهای مربوط به بسیج و توسعه جامعه باید مورد تشویق و شناسایی قرار گیرد. مشارکت افراد جوان بویژه در مرحله طراحی و برآورد نیازها اهمیت دارد.

موارد مشارکت جامعه در فرآیندهای برنامه‌ریزی

- همکاری در تعیین نیازهای آموزشی
- همکاری در تأمین منابع مالی، مادی و انسان دوستانه برای توسعه آموزش
- همکاری در تسهیل‌گری امر آموزش حسب فرهنگ و روابط حاکم بر منطقه
- کمک به شناسایی روابط بین گروه‌های زبانی و هر گروهی که ممکن است حذف شده باشند.
- کمک به کاهش موضوع‌ها، نگرانی‌ها، و موارد تهدید کننده ایمنی.

- کمک به ایجاد راه‌های حمایت از نهادهای و مربیان آموزشی و داوطلبان و فراگیران در برابر حمله و سایر خشونت‌ها
- کمک به کاهش خطرات محلی و ایجاد مکان‌های امن و قابل دسترسی فضاهای آموزشی و راهکارهای محلی برای کاهش ریسک بلایا.

طرح عمل آموزش محلی

مسئولان محلی آموزش جامعه باید طی روندی مشارکتی که منجر به تهیه طرح عملی جامعه بنیان می‌شود، فعالیت‌های آموزشی را اولویت‌بندی و طراحی کنند. چنین طرحی باید براساس دستورالعمل‌های ابلاغی معاونت آموزش، پژوهش و فناوری، ولی بارویکردی محلی و بومی باشد و باید چارچوبی برای ارتقاء کیفیت برنامه‌های آموزش رسمی و غیر رسمی ارائه شود. این طرح باید بازتابی از نیازها، حقوق، نگرانی‌ها و ارزش‌های جامعه تحت تأثیر بحران و بخصوص کسانی باشد که وابسته به گروه‌های آسیب‌پذیرند. سیاستگذاران ملی نیز باید دقت کنند که دستورالعمل‌های ابلاغی‌شان به نحوی باشد که مسئولان محلی بتوانند با ویژگی‌های محلی و بومی آن را اجرا کنند و تمرکز برنامه‌های محلی باید روی تضمین تداوم آموزش باشد.

استفاده از ظرفیت‌های داوطلبانه محلی

در برنامه‌ریزی طرح محلی، باید تمام تلاش‌ها را برای شناسایی کارشناسان از جمله معلمان و سایر پرسنل آموزشی و طراحان برنامه‌های درسی و درگیر کردن آنان در طراحی و اجرای برنامه‌ها در میان جمعیت متأثر به کار بست. اگر شناسایی کارشناسان محلی به تعداد کافی میسر نباشد و یا اگر مردم نتوانند یا نخواهند به برقراری (مجدد) نظام آموزشی کمک کنند. در آن صورت ممکن است فعالیت‌های ظرفیت‌سازی برای اعضاء جامعه مناسب باشد.

مشارکت کودکان، نوجوانان و جوانان در فعالیت‌های آموزشی

کودکان و جوانان حق دارند صدایشان در اموری که برای زندگیشان مهم است از جمله توسعه و مدیریت نظام‌های آموزشی شنیده شود از آن‌ها برای شرکت در بحث‌ها در محیط‌های امن و سالم و پذیرا که گفتگوهای سازنده را تقویت می‌کند، دعوت کرد. به منظور کمک به کودکان و جوانان برای بیان حرف‌هایشان می‌توان از راه‌های مناسب فرهنگی در زمینه‌های هنری، موسیقی و تئاتر استفاده کرد. کودکان و جوانان را باید برای پشتیبانی و حمایت از رفاه احساسی و اجتماعی خود اعضاء خانواده‌ها و هم‌تایانشان تربیت کرد. کمک کودکان و جوانان پس از بحران اغلب برای شناسایی کسانی که در مدرسه نیستند و کمک به آنها برای رفتن سر کلاس‌ها بسیار با ارزش است آنان در ضمن می‌توانند به هم‌تایان خودشان که مجروح شده‌اند یا کسانی که دچار معلولیت هستند کمک کنند تا به فرصت‌های آموزشی دسترسی داشته باشند. در ظرفیت‌سازی باید به توانایی‌های آنان در شروع به تغییرات مثبت از جمله در ایجاد خانواده آماده در مخاطرات تأکید کرد.

اجتماع محوری در برنامه‌های آموزش‌های همگانی

تجمع محلی مردمی که از لحاظ اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و خصوصیات سیاست‌گذاری و مشکلات و نیازهای مشترک اشتراک جغرافیایی دارند، اجتماع کوچک نامیده می‌شود و اجتماع محوری برنامه‌ای است که در اجتماعات کوچک با رویکرد و مدل محیطی-اجتماعی با مشارکت ذی‌نفعان آن اجتماع (ائتلاف‌های محلی) به منظور کاهش بروز خطر و از طریق کاهش عوامل خطر و افزایش عوامل محافظ در همان اجتماع انجام می‌شود. در این رویکرد همه فرایند مداخله پیشگیرانه از تعیین مشکل، اولویت‌بندی، طراحی، ارزشیابی و اطلاع برای اجرای بعدی برنامه‌ها، توسط اعضاء اجتماع کوچک شامل: محیط کار، محیط آموزشی و محله‌ها کنار یک تسهیل‌گر^۱ کارشناس یا فرد آگاه و با کمک منابع دولتی و غیردولتی در اجتماع کوچک انجام می‌پذیرد. مشارکت عمومی از طریق مردم سبب احساس مالکیت نسبت به برنامه‌ها خواهد شد که در نهایت منجر به افزایش موفقیت در برنامه‌ها می‌شود. باید یادآور شد که سرمایه‌های اجتماعی یعنی همه گروه‌های مردمی به عنوان پایه‌ای برای ارتقاء مدیریت کاهش خطر، بنای خود را بر اعتماد و ارتباط بین افراد گذاشته که این ارتباطات منجر به افزایش رفتارهای ایمن خواهد شد.

هدف برنامه‌های اجتماع محور

برنامه اجتماع محور آموزش همگانی بر آن است تا فرآیندهای مربوط به درک کاهش خطر را در اجتماعات کوچک اجرا نماید. جامعه در همه مراحل برنامه‌ریزی، اجرا و ارزیابی برنامه‌ها دخالت داده می‌شود. مهمترین خصوصیت برنامه‌های اجتماع محور بر این است که ضروری‌ترین کمک‌ها به سادگی و با استفاده از منابع موجود در اختیار تعداد بیشتری از اشخاص نیازمند قرار گیرد.

۱فرآیندی است که در طی آن یک فرد آشنا به روش‌های تصمیم‌گیری گروهی، بصورت بی‌طرف فرایند مشارکت در گروه‌های ذی‌نفع را سازماندهی کرده و در جهت اخذ تصمیمات مشخص کمک می‌کند. او نقش هماهنگ کننده را در گروه ایفا می‌کند.

چند نکته در خصوص کیفیت برنامه‌های اجتماع محور

- (۱) مشارکت: مهمترین مؤلفه مشارکت می‌باشد. باید همه مردم با هم مشارکت کنند و تسهیل‌گر نیز باید زمینه مشارکت مردم را فراهم نماید.
- (۲) نفرگیری: باید سعی شود یک نفر دیگر از آحاد جامعه جذب شود.
- (۳) آموزش: آموزش و ارتباطات در گروه باید بر شیوه‌ای متمرکز باشد که در آن تسهیلات مشاوره‌ای رشد، مهارت‌ها و احساس مسئولیت تقویت شود.

عوامل موثر در تحکیم برنامه‌های اجتماع محور

- وجود یک تسهیل‌گر با تجربه در اجرای برنامه‌ها لازم و ضروریست.
- نیازسنجی به طور مستمر و هر یکسال یکبار انجام شود.
- فعالیت‌ها در مقیاس کوچک که به سرمایه‌گذاری کمتر نیاز دارد انجام شود.
- فعالیت‌های منظم و طولانی مدت سبب موفقیت در برنامه‌ها خواهد شد.
- ارزشیابی و پایش برنامه‌ها سبب جلوگیری از انحراف برنامه‌ها خواهد شد.
- انتشار نتایج فعالیت‌ها به بالندگی برنامه‌ها کمک می‌کند.

ویژگی‌های فعالیت‌های اجتماع محور:

- الف) روشی است که توان مخاطب را افزایش می‌دهد یعنی فرد وقتی در گروه مشارکت می‌کند توانمند می‌شود.
- ب) روشی است که از یک فعالیت منفی مثل رفتار پرخطر در هنگام زلزله و سیل و دیگر مخاطرات جلوگیری می‌کند.
- پ) روشی است که مهارت یا دانش را آموزش می‌دهد تا اگر زلزله و سیل و یا خطر دیگری پیش آمد، فرد بتواند استراتژی مؤثری انجام دهد.
- ت) روشی است که باعث پیشرفت و تکامل مخاطب می‌شود. یعنی وقتی فرد در برنامه‌ها شرکت می‌کند بر اطلاعات او افزوده می‌شود.
- ث) روشی است که تنوع داشته و فعالیت‌های گوناگونی را در بر می‌گیرد.
- ج) روشی است که فعالیت‌های داوطلبانه را تقویت می‌کند.
- چ) روشی است که سبب مشارکت گسترده آحاد جامعه می‌شود.
- ح) روشی است که در اکثر مکان‌ها قابل استفاده می‌باشد.
- خ) روشی است که برای اکثر افراد با خصوصیات متفاوت قابلیت اجرا دارد.

راهبردهای پیشگیری اجتماع محور

- آموزش و آگاه‌سازی: در این راهبرد ابتدا اطلاعات داده می‌شود تا منجر به تقویت دانش شود. این دانش تغییر نگرش ایجاد کرده و رفتار از آن شکل می‌گیرد.

- مشارکت ذی‌نفعان: در همه مکان‌ها سعی بر جذب و مشارکت افراد دارد.
- حمایت‌گری: یعنی استفاده از منابع و امکانات دولتی و غیردولتی.
- برنامه‌ریزی محلی: یعنی هر برنامه فقط در همان محله خاص خودش اعتبار دارد و نمی‌توان در تمام محله‌ها از یک برنامه استفاده کرد.
- توسعه نیروی انسانی متخصص: یعنی تربیت افراد و افزایش نیروهای متخصص.
- پژوهش: یعنی باید به طور دائم در منطقه پژوهش انجام شود تا برنامه‌ها با شکست مواجه نشوند.
- ارزشیابی و پایش: به این معناست که به طور مرتب باید برنامه‌ها ارزشیابی شوند.

راهنمای کار در برنامه‌های اجتماع محور

الف) جمع‌آوری اطلاعات: فرد باید از منابع رسمی و غیررسمی مانند ارگان‌های دولتی یا رانندگان وسایل نقلیه عمومی، اطلاعات را جمع‌آوری کند. البته به نکات زیر باید توجه شود:

- ۱) ویژگی‌های جغرافیایی یعنی محدوده جغرافیایی کار مشخص شود.
- ۲) مشخصات جمعیت‌شناسی یعنی چه میزان مرد هستند، چه میزان زن یا جوان و ...
- ۳) مشخصات اقتصادی در خصوص حرفه‌ها
- ۴) باورهای فرهنگی و ارزش‌های منطقه چه چیزهایی هستند.
- ۵) روابط ساکنان چگونه است.
- ۶) آیین‌های خاص مذهبی به چه شکل است.
- ۷) مسائل اجتماعی و فرهنگ منطقه

نتیجه‌گیری: تاکنون در این مرحله یک شمای کلی از شرایط محیطی-اجتماعی به دست آمد.

ب) گرد هم آمدن مردم: بعد از اینکه اطلاعات جمع‌آوری شد نوبت دور هم جمع کردن مردم می‌رسد، مانند رهبران محله یا ریش سفیدها، داوطلبان محلی، تیم مجازی شامل پزشکان روستا، گرد آمدن مردم سبب شکل‌گیری روابط بین افراد، اعتماد افراد به یکدیگر، توافق برای اجرای برنامه‌ها و شکل‌گیری اولیه هستند و از این نقطه فعالیت‌های محله‌ای آغاز می‌شود.

پ) این هسته محلی شروع می‌کند به:

- ۱) تحلیل وضعیت: یعنی وضعیت منطقه را آنالیز می‌کند و اطلاعات را درمورد منطقه بیان می‌کند.
- ۲) تقسیم وظایف: مثلاً پزشکان چه کار باید بکنند؟ رانندگان چه کار؟ و ...
- ۳) نیازسنجی: مانند تهیه و پخش فیلم‌های مناسب یا فراهم کردن امکانات برای ورزش.
- ۴) ارزشیابی: یعنی بررسی عملکرد و میزان موفقیت اقدامات انجام شده.
- ۵) برنامه‌ریزی برای اجرا: یعنی بعد از اینکه همه این اقدامات انجام شد، در مورد روش اجرا و اقداماتی که باید صورت گیرد برنامه‌ریزی انجام شود.
- ۶) مرحله آماده‌سازی: اقدامات اصلی در این مرحله هماهنگی‌های بین بخشی، توجیه مسئولان و افراد محلی و جمع‌آوری داده‌های موجود در خصوص آسیب‌های اجتماعی و سلامت اجتماعی در

فصل ششم

ابزارها و روش‌های آموزش همگانی

آغازین فصل

روش‌های سنتی آموزش، دیگر پاسخگوی این حجم عظیم تقاضا برای آموزش نیست. نهضت سوادآموزی الکترونیکی به جای سوادآموزی متعارف، به عنوان یک راهکار برای گذر به جامعه اطلاعاتی مطرح شده است، با این تفاوت که اجرای آن به جای بیسوادان جامعه، در میان باسوادترین اقشار باشد. یادگیری تا سال‌ها پیش تنها محدود به حضور فیزیکی در کلاس‌های مختلف بود. این نوع از آموزش محدودیت‌های زیادی از جمله عدم دسترسی یکسان تمامی افراد به دوره‌ها و آموزش‌های مختلف، صرف وقت و هزینه زیاد، عدم توانایی استفاده کارمندان و افراد شاغل و غیره بود. اما چند سالی است که با توسعه اینترنت و استفاده از آن آموزش برخط در کنار آموزش به سبک سنتی قرار گرفته است. اما هنوز هم با توجه به ماهیت تنوع مخاطبان آموزش همگانی نیاز می‌باشد تا برنامه ریزان این حوزه نگاهی چندبعدی و ترکیبی و متنوع در روشهای آموزشی داشته باشند. در این فصل مروری بر انواع روشهای آموزشی در آموزشهای همگانی خواهیم داشت. رویکرد غالب در تمامی روشهای آموزشی، یادگیری مشارکتی است.

یادگیری مشارکتی

یادگیری مشارکتی از دیرباز به عنوان یک روش آموزشی موثر در آموزشهای حضوری و برخط مورد توجه قرار گرفته است. یادگیری مشارکتی به روش خاصی محدود نمی‌شود بلکه مجموعه وسیعی از روش‌ها را در بر می‌گیرد و به همین دلیل است که به آن یک رویکرد گفته می‌شود. آن ممکن است بر حسب شرایط مجموعه وسیعی از روشها را نظیر حل مساله، طرح مساله، سخنرانی، توضیحی، اکتشافی، مباحثه، گردش علمی، نمایشی، آزمایشگاهی، ایفای نقش و اشکال مختلف آموزش@های برخط را شامل شود. رویکرد یادگیری مشارکتی از دیدگاه سازنده گرایی اجتماعی الهام گرفته است. بر اساس این دیدگاه دانش از طریق تعامل یادگیرنده با محیط شکل می‌گیرد، یادگیرنده یک مشارکت کننده فعال اجتماعی است و همکلاسانش بخشی از فرآیند ساختن دانش هستند. دیدگاه سازنده گرایی اجتماعی به اشکال مختلف بر آموزشهای برخط تأثیر گذاشته است. سازنده گرایی اجتماعی بر این ایده استوار است که فرد دانش خود را از طریق مذاکره با دیگران می‌سازد.

یادگیری مشارکتی ممکن است توسط مربیان آموزش نیز برای پشتیبانی از آنان در تحلیل نیازهایشان راه‌حل‌های هویت و طراحی و اجرای برنامه کاری استفاده شود. که در این زمینه‌ها می‌تواند شامل مشارکت، هماهنگی و تحلیل جامعه نیز باشد. در آموزش همگانی، هدف یادگیری مشارکتی نهایتاً این است که یک جامعه خودش تجربه کند که چگونه می‌تواند خود را در برابر بلایا طبیعی مصون کند و معمولاً وقتی جامعه‌ای در یافتن یک راه‌حل مشارکت کند و راه‌حل یافت شده را ایده خود بداند انگیزه بیشتری دارد که به آن راه‌حل جامعه عمل بپوشاند. یادگیری مشارکتی می‌تواند در سطح یک نهاد مشخص، یا یک جامعه کوچک یا یک جامعه بزرگ انجام گیرد. به طور مثال در تدریس مبحث زلزله آنچنان باید عمل شود که فراگیر بتواند در پایان آموزش، بتواند حسب سازه و موقعیت‌هایی که در هنگام زلزله در آن گرفتار می‌شود، سناریوهای مختلفی برای اجرا داشته باشد مثلاً در خانه‌های خشتی و گلی، خانه‌های ویلایی، آپارتمان، محیط شهری و... در کلاس‌های آموزش حضوری هلال احمر علاوه بر ایجاد فرایند تصمیم‌گیری مناسب و بهینه، مهارت نیز باید تمرین و نهادینه شود. به طور مثال تمرین‌های مربوط به مهارت‌های کمک‌های اولیه باید بارها انجام گردد تا فراگیر به طور کامل این مهارت را بیاموزد.

آموزش چهره به چهره

آموزش چهره به چهره جزء بهترین روش‌های آموزش از نظر ایجاد تغییر رفتار در فراگیران می‌باشد. در این نوع آموزش مربی و آموزش گیرنده به طور مستقیم و رودررو با یکدیگر ارتباط برقرار می‌کنند و فراگیر آزادانه اجازه صحبت، پرسش و ارائه نظر دارد. بزرگترین مزیت آموزشی انفرادی بودن آن است که می‌توان با افراد بحث و گفتگو کرد و آنها را تشویق نمود که رفتار خود را دگرگون سازند. آموزش انفرادی فرصتی پیش می‌آورد تا پرسش‌هایی در مورد علائق ویژه فراگیر مطرح شود. محدودیت آموزش انفرادی چهره به چهره آن است که شمار گیرندگان آموزشی محدود است و تنها کسانی آموزش می‌بینند که با آموزشگر در تماس باشند. برنامه درسی، مازول‌های آموزشی و سخنرانی‌ها بعنوان ابزار سنتی دستیابی به حجم زیادی از دانش و اطلاعات تحت شرایط رسمی، استاندارد و یکپارچه می‌باشد. اطلاعات بسیار مهمی تحت شرایط و رویدادهای مهمی قابل انتقال و ارسال می‌باشد که عبارتند از: موارد چهره به چهره به منظور آموزش کارکنان، داوطلبان، معلمین، دانشجویان، دانش‌آموزان و اعضای جامعه. همچنین ارائه‌ها می‌تواند بوسیله یک سخنران به صورت بسیار ساده به کمک کارت‌های نشانه، فلیپ‌چارت‌ها یا بر روی تخته پوستر به همراه یک پروژکتور، یا از طریق برنامه‌های ارائه دیجیتال یا به کمک ویدیوها و انیمیشن‌ها به افراد انتقال یابد. همچنین این نوع از ابزار در مواقعی که افراد دور هم در فضای بیرون جمع می‌شوند بسیار موثر می‌باشد و همچنین می‌تواند برای انتقال برنامه درسی جامع از آن استفاده گردد.

در آموزش چهره به چهره اصولی باید رعایت شود:

- احترام به فراگیر
- وقت کافی جهت مشکل مطرح شده از طرف فراگیر
- اجازه سوال به فراگیر در حین آموزش
- ارائه توصیه‌های مشخص و دقیق و مرتبط با شرایط فراگیر
- به کاربردن کلمات ملموس و متناسب با سطح سواد و درک فراگیر
- واضح و شمرده صحبت کردن و استفاده از افعال معلوم به جای افعال مجهول
- نگاه کردن به فراگیر هنگام صحبت کردن با او
- سوال از فراگیر به منظور کسب اطمینان از درک صحیح او از مطالب
- تعیین قرار ملاقات بعدی با فراگیر برای پیگیری مشکل او.

آموزش رسمی در مدارس و دانشگاه‌ها

ارائه و مطالب درسی ابزاری سنتی برای گردآوری میزان زیادی از اطلاعات در لوای یک فرم رسمی و استاندارد است. مطالب جدی می‌تواند در رخدادهای جدی مثل جلسات، سمینارها و کارگاه‌های آموزشی برای آموزش کارکنان، داوطلبان، معلمان و دانش‌آموزان (بکار رود. از جمله نمونه‌های موفق مطالب درسی برای کودکان (که می‌تواند در مجموعه درسی دانش‌آموزان گنجانده شود) مجموعه برای نامنظره آماده باش است که در صلیب سرخ کانادا تهیه شده است. از جمله این مجموعه می‌توان به: ممکن است اتفاق بیفتد، آماده‌باش» (برای کودکان ۷ تا ۸ سال)، در مواجهه با نامنظره آماده باش» (برای کودکان ۱۰ تا ۱۱ سال) و

آماده‌باش، ایمن باش» (برای کودکان ۱۲ تا ۱۳ ساله) اشاره کرد. این مجموعه ها تا سال ۲۰۰۸ در دسترس لااقل ۷۵۰۰۰ هزار کودک قرار گرفته بود. صلیب سرخ کانادا همچنین مجموعه ای را با عنوان «به مقابله با ترس رفتن» تهیه کرد که بعدها برای کودکان ۵ تا ۱۶ ساله آمریکایی مورد استفاده قرار گرفت تا آنها برای شرایطی مانند ۱۱ سپتامبر آماده باشند. در حال حاضر مباحث مربوط به هلال احمر و آمادگی در مخاطرات و کمک‌های اولیه در کتب درسی زیر ارائه می‌شود:

- مطالعات اجتماعی هفتم
- سلامت و بهداشت پایه دوازدهم
- آمادگی دفاعی پایه نهم
- آمادگی دفاعی پایه دهم

همچنین در کتب علوم، اجتماعی، زمین‌شناسی و جغرافیا نیز به طور پراکنده به مباحث مربوط به زلزله، سیل و فعالیت‌های دیگر پرداخته شده است. کلیه دانشجویان وزارت بهداشت و فناوری نیز ملزم به گذراندن دو واحد دانشگاهی سلامت در بلایا می‌باشند.

در این روش، معملین این احساس را دارند که توانایی تدریس روش ها و موارد ناآشنا را ندارند و ممکن است نیازمند حمایت‌های بسیار زیادی باشند. توصیه می‌شود جمعیت هلال احمر نسبت به برگزاری دوره‌های تربیت مربی در این دروس اقدام نماید و یا با فرستادن مربی‌های مجرب به مدارس و دانشگاه‌ها بتواند بهره کاملی از این دوره‌ها داشته باشد.

در حال حاضر دوره‌های آمادگی در مخاطرات و کمک‌های اولیه، مبتنی بر نیاز محلی و دوره‌های اجتماع محور در مراکز و خانه‌های هلال جمعیت هلال احمر جزو دوره‌های آموزش حضوری و چهره به چهره به حساب می‌آیند. همچنین سایر مراکز سازمان‌ها نیز می‌توانند با درخواست مربی، در محل سازمان خود اقدام به این آموزش‌ها نمایند.

از معایب این دوره‌ها در حوزه آموزش همگانی علی‌رغم اثربخشی بالا می‌توان موارد زیر را برشمرد:

- ممکن است چاپ کتب درسی و کمک درسی هزینه‌های زیادی در پی داشته باشد.
- آموزش چهره به چهره هزینه بردار است.
- برنامه‌های آموزشی ممکن است بسیاری از افراد را به دلیل صرف زمان و محدودیت‌های مکانی در نظر نگیرد.

آموزش الکترونیک

آموزش کامپیوتر محور (که نیازمند یک کامپیوتر و DVD می‌باشد) یا آموزش وب محور (که نیازمند کامپیوتر به همراه دسترسی به اینترنت می‌باشد) دو مورد از وسایلی است که به منظور آموزش مشارکتی مورد استفاده قرار می‌گیرند. آموزش الکترونیک به‌طور گسترده مورد استفاده قرار می‌گیرد و حتی در مقاطع آموزشی بالاتر و مقاطع تجاری بالاتر نشان داده شده است که فراگیران در زمینه آموزش آنلاین عملکردی بسیار بهتری نسبت به آموزش و دوره‌های چهره به چهره از خود نشان داده‌اند.

فواید اصلی آموزش الکترونیک در مواقعی که دسترسی به اینترنت وجود دارد عبارتست از:

- دسترسی منعطف به مواد و روش‌های مطالعه
- امکان‌پذیری به اشتراک‌گذاری دانش در سطح گسترده برای مربیان
- امکان آموزش گام‌به‌گام به گونه‌ای که با نیازهای افراد انطباق داشته باشد.
- وجود متن‌ها، وسایل شنیداری و ویدیویی، به منظور انطباق با گونه‌های مختلف آموزشی (هیچ تفاوتی بین نحوه یادگیری فرد به صورت شنیداری، بصری، متنی و دیگر موارد وجود ندارد).
- برای فراگیران هزینه بسیار کمی در بر دارد.

چنین روش‌های آموزش محوری در مواقعی که کشف، تفکر انتقادی، توسعه رهبری، انعطاف‌پذیری و حل مسئله در اولویت باشند به خوبی فعالیت کرده و نتایج مناسبی را از خود به جای می‌گذارند. روش‌های هدایت شده به وسیله مربی و روش‌های هدایت شده به وسیله آموزش گیرنده می‌توانند ترکیب گردند. سیستم‌های نسل دوم می‌توانند مطالعات فردی و آموزش‌های مبتنی بر پروژه را با یکدیگر ارتباط دهند. یافته‌ها و نتایج آموزش‌ها می‌توانند تحت نظارت و سنجش قرار گرفته و موفقیت‌های آن شناخته شده و دانش‌های فراگرفته شده و تقسیم اطلاعات با جوامع آموزشی نیز به خوبی تحت نظارت قرار گیرد.

برنامه درسی آموزش الکترونیک توانایی طراحی محتوا در محدوده وسیعی دارد که شامل موارد زیر می‌باشد:

- درس‌ها (به صورت آموزش گام‌به‌گام یا مطالعات در محدوده زمانی خاص)
- فعالیت‌ها و بازی‌های انفعالی
- تست‌ها و آزمون‌های خودکار (در فرمت‌های مختلف و به صورت اتوماتیک)
- کلیپ‌های صوتی و تصویری

- بحث و گفتگو همزمان (کلاس‌ها و گفتگوهای حقیقی) و غیرهمزمان (انجمن‌ها و کنگره‌ها)
- ابزارهایی مانند وبلاگ‌ها و ویکی‌ها، به منظور دریافت و تسهیم اطلاعات
- آموزش، مربیگری، مشاوره که از طریق انتخاب‌های آنلاین و آفلاین تسهیل می‌گردد.
- مدیریت و پیگیری (شامل صدور گواهینامه)

در طی دهه‌های گذشته، بسیاری از انجمن‌های ملی اقدام ایجاد ماژول‌های آموزشی به شکل‌های DVD و CD نموده‌اند. در حال حاضر، اشتیاق فراوانی به منظور تبدیل بسیاری از ماژول‌های آموزشی به شکل‌های آموزش الکترونیک وجود دارد.

یادگیری الکترونیکی مزایایی دارد از جمله اینکه: با استفاده از آن، همه روز و همه ساعت می‌تواند مطالعه و آموزش انجام گیرد. می‌توان از معلمان خبره برای جمع و سببی از دانشجویان بهره برد، امکان خود آموزش وجود دارد، می‌توان از ابزارهای صوتی تصویری استفاده کرد و نهایتاً اینکه خیلی ارزان است. از نمونه‌های آموزش الکترونیکی می‌توان به نرم‌افزار یک صلیب سرخ (One Red Cross) اشاره کرد که به داوطلبان اجازه می‌دهد دوره آموزش خود را مدیریت کنند. همچنین این نرم‌افزار یک درس ۲۰ دقیقه‌ای را برای همگان درباره آنفلونزای خوک می‌دهد. نرم‌افزار دیگر قابل اشاره نرم افزار Ready Rating است که توسط صلیب سرخ آمریکا تهیه شده است و شامل امکانات مدیریت بحران برای شرکت‌ها و نهادها و مدارس است. این نرم‌افزار شامل ارتباط آنلاین با صلیب سرخ است.

فدراسیون بین‌المللی صلیب سرخ و هلال احمر در حال حاضر طرح آزمایشی استفاده از سیستم مدیریت آموزشی به منظور آموزش به بسیاری از کارکنان خود را در دستور کار قرار داده است. این سیستم این امکان را به داوطلب می‌دهد تا بتواند به صورت فردی فعالیت‌های مطالعاتی خود را مدیریت نماید که چنین مدیریتی در سطح کمک‌های اولیه و واکنش در شرایط رخداد بلایا می‌باشد. انجمن صلیب سرخ کشور آمریکا اقدام به آزمودن برنامه رتبه‌بندی برای تجارت و دیگر ارگان‌ها شامل مدارس نموده است. این رتبه‌بندی در سطح سازمانی، مدیریت بلایا با جهت‌گیری عملیاتی و حمایت زنده از فصل‌های محلی می‌باشد. جمعیت هلال احمر ایران نیز در سایت learn.khadem.ir اقدام به برگزاری دوره‌های آموزش آنلاین نموده است.

آشنایی با انواع روش‌های آموزش الکترونیکی: آموزش همزمان و غیرهمزمان

آموزش الکترونیکی به چندین روش مختلف تقسیم‌بندی می‌شود. اما از یک نگاه می‌توانیم آن را به دو دسته کلی تقسیم‌بندی کنیم:

- ❖ آموزش مجازی همزمان
- آموزش مجازی غیرهمزمان

آموزش مجازی همزمان

همه‌گیری کرونا باعث شد که استفاده از این روش آموزشی به طور تصاعدی افزایش پیدا کند. در این روش، مدرس و شرکت‌کنندگان به صورت همزمان در یک محیط آموزشی آنلاین (مثل یک کلاس مجازی) حضور پیدا می‌کنند.

مثال‌هایی از این روش آموزشی به این شرح‌اند:

- ❖ کلاس‌های آنلاین با حضور مدرس و دانش‌آموزان
- ❖ کنفرانس‌ها و وبینارهای مجازی
- ❖ گروه‌های یادگیری آنلاین (با مشارکت دانشجویان یا دانش‌آموزان که به مرور و یادگیری گروهی می‌پردازند)

مزیت‌های آموزش همزمان:

- ❖ امکان تعامل میان شرکت‌کنندگان و مدرس وجود دارد.
- ❖ امکان ارایه بازخورد زنده توسط مدرس و دیگران وجود دارد.
- ❖ یادگیری در زمان‌های مشخص صورت می‌گیرد و افراد مجبورند در ساعات مقرر در کلاس حضور پیدا کنند.

آموزش مجازی غیرهمزمان

این روش آموزشی تقریباً در نقطه مخالف همزمان قرار می‌گیرد. در این روش، مدرس محتوای آموزشی‌اش را از قبل تهیه می‌کند و به صورت آماده (به شکل فیلم، نوشته، تصویر و...) در دسترس شرکت‌کنندگان قرار می‌دهد. شرکت‌کنندگان می‌توانند در هر ساعت از شبانه‌روز به محتوای آموزشی دسترسی داشته باشند و با توجه به زمان آزاد خود با سرعت مدنظر خودشان در برنامه آموزشی شرکت کنند. البته دوره‌های غیرهمزمان نیز گاهی اوقات دارای محدودیت‌های زمانی هستند و مثلاً شرکت‌کنندگان در یک بازه زمانی مشخص (مثلاً ۳۰ روزه) باید محتوای آموزشی را مشاهده کنند.

مزیت‌های آموزش غیرهمزمان:

- ❖ شرکت‌کنندگان می‌توانند با سرعت و در زمان‌های مدنظر خودشان محتوای آموزشی را ببینند.
- ❖ کیفیت محتوای آموزشی معمولاً نسبت به دوره‌های همزمان بالاتر است چون مدرس وقت و دقت

بیشتری صرف تهیه آن‌ها می‌کند.

- ❖ برگزاری این نوع دوره آموزشی راحت‌تر است و به پشتیبانی و هماهنگی کمتری نیاز دارد.
- ❖ از آنجایی که شرکت‌کنندگان در انتخاب ساعات آموزش آزاد هستند، معمولاً استقبال از این روش بیشتر است. البته تهیه محتوای دوره‌های غیرهمزمان نسبت به همزمان دشوارتر است و نیاز به برنامه‌ریزی و زمان بیشتری دارد. اما اغلب به زحماتش می‌ارزد چرا که محتوای تهیه شده معمولاً تا مدت‌ها قابل استفاده است.

ضمن اینکه امکان برگزاری دوره‌های ترکیبی نیز وجود دارد. در این روش بخشی از آموزش به صورت غیرهمزمان انجام شده و بخشی نیز به صورت همزمان اجرا می‌شود. برای مثال یک دوره آموزشی سه‌ماهه حاوی سرفصل‌های مختلف به صورت از پیش آماده تهیه می‌کنید و در روزهای خاصی نیز برخی کلاس‌های پرسش و پاسخ و رفع اشکال به صورت همزمان برگزار می‌شود. همانطور که صحبت شد، هر کدام از این روش‌های آموزشی دارای نقاط قوت مخصوص خود هستند و اگر می‌خواهیم یک آموزش موثر داشته باشیم، باید بتوانیم از ترکیب درستی از هر دو نوع روش استفاده کنیم تا بتوانیم بهترین راهکار آموزش را همراه با بیشترین پوشش ممکن داشته باشیم.

فواید:

- از نظر کارایی در سطح آموزش در کلاس درس می‌باشد.
- در مقایسه با آموزش در کلاس درس، از هزینه بسیار کمتری برخوردار است.
- افراد کارشناس می‌توانند در سطح گسترده همکاری‌های خود به مرحله اجرا برسانند.
- به مکان و زمان خاصی وابسته نیست.
- می‌تواند با پروژه‌های عمل‌گرا در ارتباط باشد.
- نتایج در مقیاس گسترده می‌تواند تحت نظارت قرار گیرد.

معایب

- نیازمند دسترسی به دستگاه پخش کننده DVD یا کامپیوتر می‌باشد.
- نیازمند دسترسی به اینترنت به منظور کارکرد در سطح کامل و گسترده است.
- ارتقاء برنامه درسی آموزش الکترونیک نیازمند مجموعه‌ای از ابزارها و مهارت می‌باشد.
- چارچوب توسعه مشارکتی و انعطاف‌پذیر نیازمند صرف هزینه و با پیچیدگی‌هایی همراه می‌باشد.
- از نظر مقبولیت اجتماعی مورد توافق همگان نبوده مگر اینکه برای فعل و انفعالات گروهی به صورت الکترونیکی سازمان‌دهی شده باشد.
- رضایت‌مندی به دلیل تعامل کمتر، از میزان پایین برخوردار می‌باشد.

آموزش ایستگاهی

آموزش‌هایی که در مناسبت‌های گوناگون و از طریق چهره به چهره و به صورت سریایی ارائه می‌گردد و این آموزش‌های کوتاه و پیام‌ها به سرعت به افراد انتقال پیدا می‌کند. محتوای طنز، جذاب و استفاده از

روش‌های مثل پرده‌خوانی نیز در این انتقال مفهوم می‌توانند کمک کننده باشد. آموزش ایستگاهی آموزش‌های کوتاه مدت در زمینه کمک‌های اولیه و آمادگی در برابر مخاطرات است که در مناسبت‌های گوناگون و مکان‌های عمومی و از طریق روش چهره‌به‌چهره و به صورت سرپایی به مخاطبان ارائه می‌گردد.

برخی از مناسبت‌های این نوع آموزش‌ها:

- (۱) سالروز زلزله منجیل و رودبار
- (۲) روز ایمنی در برابر زلزله و کاهش اثرات بلایای طبیعی (۵ دی سالروز زلزله بم)
- (۳) سالروز زلزله ورزقان - اهر
- (۴) سالروز زلزله کرمانشاه (سرپل ذهاب)
- (۵) سیل سال ۹۸ در استانهای فارس، گلستان، لرستان و مازندران و...
- (۶) روز جهانی صلیب سرخ و هلال احمر و هفته هلال احمر
- (۷) روز جهانی کمک‌های اولیه
- (۸) روز جهانی کاهش خطر
- (۹) روز جهانی احیای قلبی و ریوی
- (۱۰) ایام ماه مبارک رمضان، محرم الحرام، ماه صفر
- (۱۱) روز پداقند غیرعامل
- (۱۲) روز مانور سراسری زلزله

جمعیت هلال احمر در مناسبت‌های مذکور با برپایی چادرهای آموزشی در نمایشگاه‌ها، معابر عمومی، نماز جمعه، مکان‌های پرخطر تعیین شده در استان‌ها، حضور در مدارس، حضور در دانشگاه‌ها نسبت به ارائه آموزش برنامه‌ریزی نموده تا برخی از مهم‌ترین موارد مربوط به آمادگی در برابر مخاطرات و کمک‌های اولیه را جهت افزایش دانش و مهارت آنان در مواجهه با حوادث و سوانح به مخاطبان ارائه نماید. در خصوص برگزاری این نوع آموزش‌ها در مدارس و دانشگاه‌ها همکاری مستمر و استفاده از ظرفیت سازمان جوانان تاکید می‌گردد.

رسانه‌های اجتماعی

رسانه‌های اجتماعی شامل تمامی ابزارهای آنلاین می‌باشد که به مردم امکان ارتباط و دستیابی به شبکه بدون حمایت سازمان‌های سنتی را می‌دهد. این رسانه‌ها به منظور ایجاد اعتماد و انسجام در بین مردم ایجاد شده‌اند. انقلاب عظیم در مکاتبات دیجیتال دسترسی به این رسانه‌ها را بسیار راحت و ارزان نموده تا به وسیله آن مردم بتوانند اقدام به تشکیل، اشتراک‌گذاری و اجرای فعالیت برای اهداف مختلف کنند. گروه‌های رادیو و تلویزیون بزرگ و کوچک، همکاری بین بخشی، به اشتراک‌گذاری دانش‌ها، رسانه‌های جمعی و ارزیابی تجمعی به خوبی مدیریت می‌گردد و این امکان را فراهم می‌آورد تا بدانیم که چه فعالیت‌هایی در حال رخ دادن است.

کمپین

از یک نیاز و تلاش برای رسیدن به هدفی که آن نیاز را پوشش دهد شروع می‌شود. وقتی ثمره‌ی یک

نیاز، هدف باشد، حرکتی هدفمند آغاز می‌شود که به‌طور کلی می‌توان این حرکت هدفمند را کمپین نامید. تمرکز و هدف اصلی کمپین‌ها، فراهم آوردن یک اتحاد به همراه تاثیراتی در مقیاس بالا با پیام‌هایی استاندارد می‌باشد. در این حالت، مثال‌های متعددی در سطح بین‌المللی و ملی در خصوص کمپین‌های آگاهی عمومی وجود دارد که منجر به ایجاد تغییرات اجتماعی بسیار زیاد و قابل توجهی شده است. مثال‌هایی که در این زمینه وجود دارد شامل ایمن‌سازی کودکان، بستن کمربند ایمنی در ماشین‌ها و محدودیت و منع کشیدن سیگار است. تعریف زمان برای اجرای یک کمپین، نسبی است. کمپین تا زمانی که نیاز را پوشش ندهد و به هدف تعیین شده نرسد، باید ادامه داشته باشد.

کمپین‌ها فعالیت‌های متعددی را انجام می‌دهند که در زیر به آن‌ها اشاره می‌گردد:

- (۱) نشریات، بیلبوردها، پوسترها، روزنامه و مجلات، کارتهای اطلاعاتی، بروشورها و کتابچه‌ها
- (۲) برنامه درسی، مازول‌ها و سخنرانی‌ها شامل ارائه‌های اسلایدی و ارائه‌های زبانی
- (۳) آموزش الکترونیک
- (۴) هنرهای فرهنگی و هنرهای اجرایی
- (۵) بازی‌ها و مسابقات
- (۶) تجهیزات ویدیویی و شنیداری
- (۷) صفحات وب و فعالیت‌ها
- (۸) رسانه‌های اجتماعی و ارتباطات مخابراتی

به دلیل اینکه کمپین‌ها نیازمند دید بالا و لحظات قابل توجه می‌باشند، مشارکت در این کمپین‌ها اغلب نیازمند تمرکز ویژه بر روی روزهای خاصی می‌باشد: مانند رویدادهای مهم و به یادماندنی، اجرای تمرینات در سراسر جامعه، جشن‌ها، نمایشگاه و جشنواره‌ها یا تظاهرات و شبیه‌سازی‌ها. حین این رویدادهای متمرکز، داوطلبان اقدام به ارسال پیام‌های کلیدی از طریق تعاملات می‌کنند. موارد عنوان شده از طریق شیوه‌های زیر صورت می‌گیرد. برای مثال:

- (۱) در اجتماعات مدرسه و فعالیت‌های بعد از مدرسه
- (۲) در اجتماعات محلی
- (۳) در رویدادهای هنری و فرهنگی
- (۴) در طی دیدارهای تبلیغاتی و حمایتی

نمای کلی برنامه‌ریزی کمپین

اسم کمپین: ...

هماهنگ کننده‌ها: ...

مدت زمان: ...

نمای کلی: ...

اهداف و مقاصد: ...

پیام‌های کمپین: ...
 افراد هدف: ...
 استراتژی ارتباط: ...
 شرکا و مسئولیت‌ها: ...
 بودجه و کمک‌های مالی: ...
 ارزیابی برنامه: .....

تمرین‌ها

تمرین و یا مانور را می‌توان از مهمترین کنش‌ها در فرآیند آمادگی دانست که همچون میزان و ترازویی کفایت و بایستگی سایر کنش‌های آمادگی را نشان داده و کاستی‌ها و نارسایی‌ها را هویدا می‌سازد. تمرین نه تنها ادامه فراگیری و آموزش، بلکه کنشی مستقل و البته در ادامه‌ی کنش‌هایی چون سازماندهی، آموزش و تجهیز نیز می‌باشد که همه‌ی این فرآیندها را مورد سنجش و ارزیابی قرار داده و راهکارهای اساسی را برای بهبود فرآیند آمادگی ارائه می‌دهد بایستی توجه داشت همچنان که انجام تمرینات صحیح و مرتبط می‌تواند اقدامی مهم در ارزیابی، تکمیل و تصحیح آموزش نیروی انسانی امداد و نجات باشد، عدم بهره‌مندی از اصول صحیح در انجام چنین برنامه‌هایی موجبات اتلاف منابع و انحراف از واقعیت‌ها و عدم اصلاح بموقع فرایندها را بدنبال خواهد داشت.

تمرین‌ها و شبیه‌سازی‌ها ارائه‌کننده شرایطی برای افرادی است تا بتوانند در بهترین شرایط، مهارت‌های خود را از طریق اجرای تمرین‌ها افزایش داده و بر روی برنامه‌های از پیش تعیین شده نظارت داشته باشند. همچنین این امکان را فراهم می‌آورد تا عموم افراد فعالیت‌هایی همچون آزمودن در شرایط واقعی را تجربه نموده و در خصوص تأثیرات خطرات درس‌هایی را فرا گیرند. یکی از اصلی‌ترین بخش‌های تمرین‌ها، حضور حداکثری جوامع در این تمرین‌ها و انعکاس این مشارکت در برنامه‌ریزی عملیاتی می‌باشد، که موجب اصلاح و بهبود برنامه‌ها می‌شود. تمرین‌ها در سطح تمام جامعه می‌تواند آگاهی عمومی را در سطح مطلوب نگه داشته و آموزش‌های بیشتری را در اختیار افراد جامعه قرار دهد.

تمرین‌های آموزش همگانی شامل انجام موارد مثل پناهگیری، رسم نقشه خطر، چادرزنی، تخلیه اضطراری، کمک‌های اولیه، حمل مصدوم و... می‌تواند در محیط‌های محلی، مدارس، سازمان‌ها و... انجام شود.

انواع تمرین

در یک تقسیم‌بندی کلی به تمرین‌های مبتنی بر مباحثه (سمینار، کارگاه، بازی، تمرین دور میزی) و تمرین‌های مبتنی بر عملیات (تمرین تک مهارتی، تمرین چند مهارتی (عملکردی) و تمرین تمام عیار) تقسیم می‌گردند. در صورتی که تمرین همراه با نمایش توانمندی‌ها و یا با هدف رساندن پیام خاصی به مخاطبان باشد عبارت مانور نیز بکار می‌رود.

بازی: نوعی شبیه‌سازی صحنه عملیات است که در آن حداقل دو تیم عملیاتی شرکت داشته و در خصوص

اقدامات لازم جهت اجرا در صحنه حادثه یا یکدیگر به رقابت می‌پردازند.

تمرین دور میزی: نوعی از تمرین است که مدیران، مسئولان و یا کاربران واحدها و سازمان‌های درگیر در یک حادثه‌ی مشخص، گرد هم آمده و با مرور یک سناریوی مشخص، تصمیمات و واکنش‌های متناسب با شرایط تبیین شده در سناریو را در حیطه‌ی مسوولیت خود بیان می‌نمایند. در این روش بدون هرگونه جابجایی تجهیزات و امکانات دستگاه‌ها، شرایط اضطراری شبیه‌سازی شده مورد بحث و بررسی جدی و سازنده‌ی اعضا جلسه قرار می‌گیرد تا مشکلات مربوط به برنامه‌ها و روش‌های عملیاتی تجزیه و تحلیل گردند. در این نوع از تمرین، مشارکت کنندگان تشویق می‌شوند تا تصمیمات اخذ شده را آن چنان که در واقعیت روی خواهد داد به طور عمیق مورد بحث قرار دهند.

تمرین تک مهارتی (مشق): ساده‌ترین نوع تمرین عملیاتی است که در آن کاربران یک وسیله یا روش، به انجام عملیات با وسیله‌ی مشخص و یا روش معین می‌پردازند. این روش معمولاً برای آموزش و یا آزمودن یک کارکرد ساده و مشخص است. به عنوان مثال پناه گیری، احیای قلبی و ریوی

تمرین چند مهارتی (عملکردی): نوعی تمرین است که در آن شرکت‌کنندگان با مهارت‌ها و وظایف مشخص در کنار یکدیگر و هماهنگ با هم به اجرای اقدامات تخصصی خود در مواجهه با یک سناریوی مشخص می‌پردازند و برگزارکنندگان تمرین به بررسی هماهنگی، همکاری، وحدت فرماندهی و شیوه‌های ارتباطی تیم‌های دخیل در مدیریت یک و یا چند کارکرد می‌پردازند. به عنوان مثال اجرای عملیات تیم‌های تخصصی ارزیابی، جستجو و نجات در آوار، درمان اضطراری، اسکان و تغذیه، پشتیبانی عملیات و حمایت‌های روانی، اجتماعی در یک سناریوی زلزله فرضی...

تمرین تمام عیار: این نوع تمرین، اجرای تمرین چندمهارتی چندین دستگاه با وظایف مختلف بطور همزمان، هماهنگ و در کنار یکدیگر می‌باشد. در این تمرین تمامی سازمان‌های دخیل در مدیریت یک سانحه، با تمام امکانات و نیروی انسانی خود وارد صحنه‌ی مشابه سانحه اصلی می‌شوند تا آمادگی خود برای مقابله با آن را در کنار و هماهنگ با دیگر دستگاه‌ها مورد ارزیابی قرار دهند.

سناریو: داستان شبیه‌سازی شده‌ی شرایط صحنه حادثه یا سانحه‌ی واقعی است که برای بررسی واکنش افراد شرکت‌کننده در تمرین مورد نظر، تعریف می‌شود. در این داستان، نقشه و نمای کلی یا یک مدل شبیه‌سازی شده‌ی مراحل رخدادها در جریان حادثه یا سانحه مورد نظر به ترتیب زمانی وقوع هر رخداد آورده می‌شود. در طراحی سناریو، چهار عنصر از جمله طرح مانور، طرح کنترل مانور، طرح ارزیابی و راهنمای بازیگران باید وجود داشته باشد.

برگزاری تمرین (مانور) تک مهارتی:

- ۱) در تمرین‌های تک مهارتی تسهیلگر وظیفه‌ی طراحی، اجرا، ارزیابی و بازخورد را برعهده دارد.
- ۲) هدف از اجرای این نوع تمرین، انجام یک کارکرد ساده و مشخص به منظور بالا بردن سطح مهارت فردی و یا تیمی می‌باشد.
- ۳) تسهیلگر موظف است قبل از اجرای تمرین، نسبت به برگزاری یکی از شیوه‌های تمرین مباحثه

محور به منظور بحث و گفتگو و آشنایی اعضای تیم اقدام نماید.

۴ سناریو در این تمرین، مشابه آزمون های عملی و با هدف سنجش مهارت می باشد.

مسابقات

مسابقات به عنوان راه دیگری به منظور مشارکت افراد می باشد که بیشتر جنبه آموزشی دارند. بازهای رومیزی ممکن است برای گروه های کوچک بر روی یک تخته چاپ شوند، یا بر روی پارچه های محکم حک شوند، یا بر روی آسفالت های داخل محوطه مدرسه ترسیم گردند.

هنرهای اجرایی همچنین می توانند به صورت رقابتی سازماندهی گردند که این رقابت در سطح مدرسه یا تیم های منطقه ای و محلی به منظور افزایش مشارکت افراد صورت پذیرد. مسابقات و رقابت ها می تواند به صورت: طراحی پوستر، پرسش سوالات، نوشتن در رابطه با مطالب خاص، خواندن سرود و آواز و شعرخوانی باشد. هنگامی که کودکان و نوجوانان مشغول اجرای نمایش هستند والدین و اعضای جامعه ترغیب می گردند. رادیو و تلویزیون نیز همواره رسالت خود را در نشان دادن و پوشش این مسابقات انجام خواهند داد.

هنگامی که با بزرگسالان در حال اجرای فعالیت هایی هستیم بازی ها می توانند بسیار موثر و کارآمد باشند که در این حالت بزرگسالان نیز مشارکت نموده و نکات ارزشمندی را فرا خواهند گرفت. چنین مواردی موجبات برخاستن مردم از صندلی های خود و مشارکت در بازی ها را سبب خواهد شد. همچنین مواردی همچون نقش بازی کردن، حل مسئله و شبیه سازی نیز تاثیرات مثبت زیادی از خود به جای خواهند گذاشت که این سه مورد در یادگیری و دریافت اطلاعات ارزشمند موثر خواهد بود. برای افرادی که در این مسابقات و بازی ها مشارکت می کنند، هدای جوایز می تواند انگیزه آن ها را به میزان زیادی افزایش دهد. افراد اصولاً تمایل زیادی به ایتم برنده با وجود سادگی دارند مواردی همچون تی شرت، حلقه یا شیرینی های تزئینی می تواند برای داوطلبان و افراد جامعه بسیار خوشایند باشد. یکی از چالش هایی که در این بخش وجود دارد این است که چنین ایتم هایی از نظر محیطی خوشایند افراد بوده و از کیفیت مناسبی برخوردار باشند و در نهایت فرصت ارزشمندی به منظور تقویت و رساندن پیام های آموزشی را فراهم کند. حامیان مالی ممکن است علاقه مند به سرمایه گذاری در این بخش نیز باشند.

ابزارهای ترکیبی

- آموزش با کیفیت مقرون به صرفه در دسترس شامل:
- محیطی فراگیر پسند حسب فرهنگ منطقه داشته باشد.
- مربیانی لایق که در حیطه موضوعی که درس می دهند به خوبی آموزش دیده اند و از فن آموزش آگاهی دارند.
- برنامه های درسی مناسب محتوای خاص وضعیت و جامع و از لحاظ فرهنگی، زبان شناسی و اجتماعی مرتبط با وضعیت فراگیران باشد.
- مواد درسی کافی و استاندارد برای تدریس و یادگیری موجودباشد.
- استانداردهای آموزشی رعایت شده باشد.
- تفریح، بازی، ورزش و فعالیتهای سازنده با رویکرد یادگیری مشارکتی در برنامه آموزشی گنجانده شده باشد.

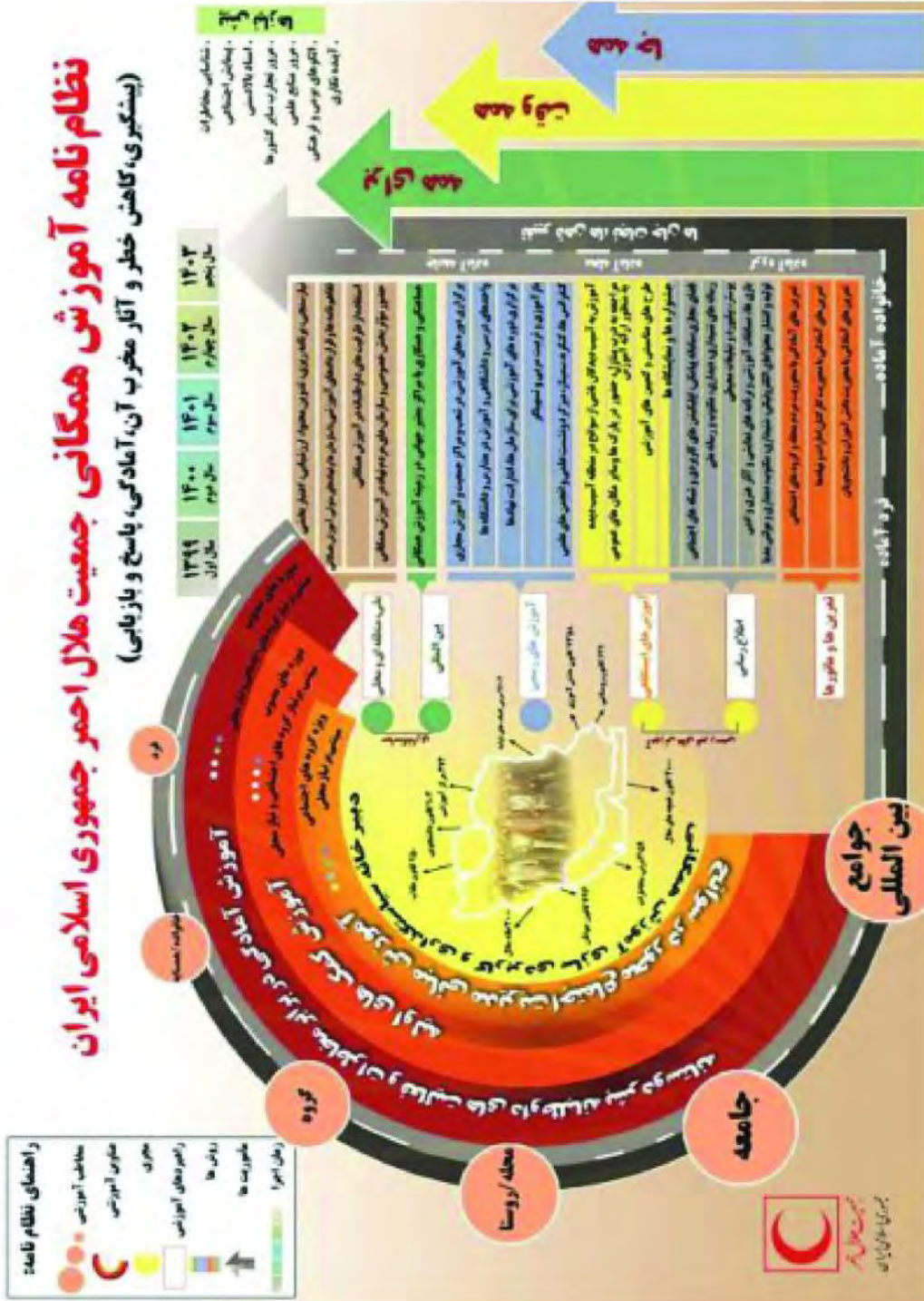
در حوزه اطلاع‌رسانی و آگاه‌سازی نیز یک شیوه منفرد و بسیار کارآ به منظور ارسال پیام‌های آموزش همگانی وجود ندارد. هر فردی به صورت منحصر به فردی یاد می‌گیرد و به خاطر می‌سپارد و احساس مختلف در افراد متفاوت می‌باشد. ترکیب ابزارهای مختلف می‌تواند در پیشبرد اهداف انتقال پیام بسیار موثر و مفید باشد. زیرا یک شیوه به تنهای توانایی انتقال پیام و کارایی مفید را نخواهد داشت. هر کدام از ابتکارات بالا ارتقا دهنده پیام‌های آموزش عمومی است. با بدست آوردن اطلاعاتی در خصوص ابزارها، اکنون به سراغ کیفیت می‌رویم.

تصمیم‌گیری در خصوص اینکه کدام یک از انواع موارد بیشترین تاثیرگذاری و کیفیت را دارا می‌باشد به موارد زیر بستگی دارد:

- جمعیت هدف
- میزان محتویاتی که می‌بایست انتقال داده شود.
- تعداد موارد مورد نیاز به منظور توزیع
- روش‌های انتشار و پخش
- میزان ماندگاری محصول

نظام نامه آموزش همگانی جمعیت هلال احمر جمهوری اسلامی ایران (پیشگیری، کاهش خطر و آثار مخرب آن، آمادگی، پاسخ و بازتابی)

فصل هفتم

برنامه‌های عملیاتی

آغازین فصل:

آموزش‌های همگانی در زمره مأموریت‌های اساسی جمعیت هلال احمر جمهوری اسلامی ایران است. تحقق این مأموریت بدون آماده‌سازی مخاطبین و تغییر در نگرش‌ها، آگاهی‌ها و رفتار آن‌ها میسر نیست. برای اینکه بتوان آموزش‌هایی مؤثر و اثربخش را در جمعیت هلال احمر طراحی و پیاده‌سازی نمود، باید نظامی استاندارد مبتنی بر تجربیات و مدل‌های معتبر علمی در جمعیت استقرار یابد. این نظام با رویکرد فرآیندگرایی تعیین‌کننده سیاست‌ها، اصول و فرآیندهایی است که تمامی مراحل چرخه عمر دوره‌های آموزشی از تعریف و نیازسنجی تا اجرا و ارزشیابی را پوشش می‌دهد. در این بخش تمامی دوره‌های آموزشی به همراه قوانین، مقررات، سرفصل‌ها و فرآیند اجرایی نشان داده شده است. نشانگرهای موردنیاز اقدام برای هر دوره، استانداردها و نحوه ارزشیابی دوره از مهمترین بخش‌های این قسمت است. همچنین در این بخش پیش رو مجموعه اقدامات و فعالیت‌های مدیریتی آموزش همگانی در راستای تعیین صفر تا صد اقدامات به منظور پایش فعالیت‌ها آورده شده است. از سیاستگذاری، برنامه‌ریزی و اجرا تا اطلاع‌رسانی و ارزیابی در کتاب بیان گردیده است. روش‌ها و متدهای آموزشی مبتنی بر فناوری‌های اطلاعاتی و ارتباطی، افزایش کیفیت و کمیت یادگیری فراگیرندگان، استفاده اثربخش و کارآمد از تجهیزات و وسایل گوناگون، ارتقا و انسجام فعالیت آموزشگران و نگرش‌ها و مهارت‌های آنان و تفهیم انتظارات دوره آموزشی، از اهداف تدوین این کتاب می‌باشد. امید است، هدفمند کردن و تسهیل‌سازی در امر فرآیندهای آموزشی، منجر به افزایش سطوح کمیت و کیفیت تابآوری در جامعه گردیده و جمعیت هلال احمر بتواند با ایجاد آگاهی در شناخت راه‌های کاهش اثرات سوانح و حوادث و با افزایش توان پیشگیری، آمادگی و مقابله با سوانح به کاهش آسیب‌ها کمک مؤثری نموده باشد. امید آن داریم صاحب‌نظران و ذی‌نفعان این مجموعه با انتقال بازخوردهای مناسب به بهبود فرآیندهای آموزش همگانی در جمعیت هلال احمر کمک مؤثری نمایند.

رویکردهای کلان اداره کل آموزش‌های همگانی

شعار: آموزش همگانی همه‌جا، همه‌وقت، برای همه

- بررسی وضع موجود، نیازسنجی، برنامه‌ریزی، نظارت، ارزیابی و اعتبار بخشی آموزشی در جوامع محلی، شهری و روستایی در راستای کاهش خطرپذیری حوادث و کمک‌های اولیه
- تهیه و تدوین محتوای آموزشی در پلت‌فرم‌های جداگانه برای کاهش خطرپذیری حوادث و سوانح و کمک‌های اولیه
- تدوین برنامه‌های استراتژیک کوتاه‌مدت، میان مدت و بلندمدت با رویکرد آگاه‌سازی و کاهش خطرپذیری
- برنامه‌ریزی برای استفاده از ظرفیت رسانه در حساس‌سازی عمومی و ایجاد حس مطالبه‌گری در بین جامعه
- برنامه‌ریزی برای همکاری مؤثر دستگاه‌های ذی‌ربط در راستای کاهش خطرپذیری حوادث و سوانح
- سیاست‌گذاری جهت بهره‌مندی از توان آموزشی و ظرفیت نیروهای آموزش‌دیده داخل و خارج از جمعیت هلال احمر در راستای آموزش همگانی و برنامه‌ریزی برای تربیت مربی مورد نیاز
- برنامه‌ریزی برای تجهیز و توسعه مراکز آموزشی
- برنامه‌ریزی برای توسعه آموزش‌های مجازی و زیرساخت شبکه‌ای موردنیاز
- تدوین دستورالعمل‌ها و راهنماهای آموزشی

شعار: خانواده آماده در مخاطرات

-

رویکرد مدیریت آموزش کمک‌های اولیه

شعار: هر خانواده، یک آموزش‌دیده

- به‌روزرسانی و استانداردسازی محتوای آموزشی کمک‌های اولیه متناسب با استانداردهای فدراسیون بین‌المللی و آخرین منابع معتبر علمی
- برنامه ریزی برای فراگیر ساختن آموزش کمک‌های اولیه متناسب با مقتضیات گروه‌های هدف در جامعه
- برنامه ریزی برای توسعه سطوح دسترسی آحاد جامعه به توان و ظرفیت‌های آموزش کمک‌های اولیه
- پیش‌بینی سازوکارهای اطلاع‌رسانی و استفاده از رسانه ملی و سایر شبکه‌های مجازی برای آماده‌سازی بستر مناسب و کم‌هزینه و در دسترس همه به آموزش کمک‌های اولیه
- تدوین و طراحی و نظارت بر ایجاد پویش‌ها و تمرین‌های محله محور
- تدوین دستورالعمل، نظارت و ارزیابی بر برگزاری دوره‌های آموزش حضوری، نیمه‌حضوری، غیرحضوری کمک‌های اولیه
- برگزاری وبینارها، ژورنال کلاب‌ها، سمینارها
- نیازسنجی، تدوین محتوا، استانداردسازی، بودجه ریزی عملیاتی، نظارت، ارزیابی و اعتبار بخشی ی آموزش کمک‌های اولیه

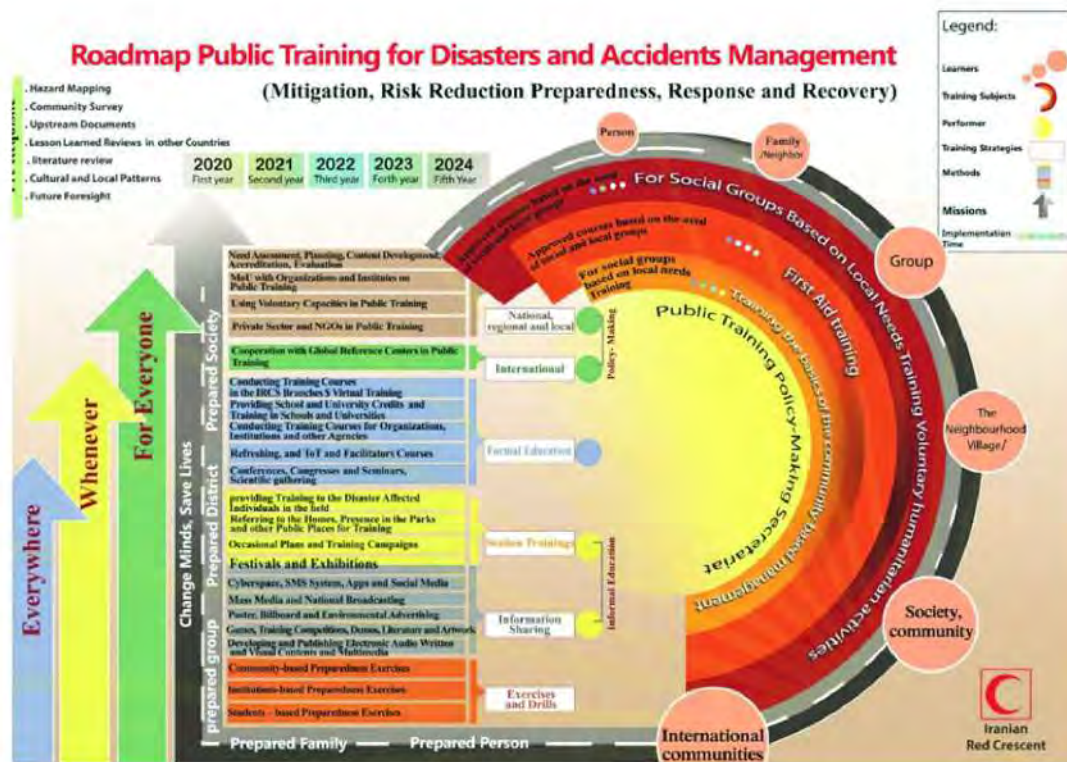

رویکرد دبیرخانه طرح جامع آموزش همگانی

شعار: تغییر ذهن‌ها، نجات جان‌ها^۱

- ترسیم چشم‌انداز و استراتژی آموزش همگانی براساس اسناد بالادستی
- نظارت بر اجرای طرح جامع آموزش همگانی
- ایجاد اتاق‌های فکر و کارگروه‌های عملیاتی و مشورتی
- برنامه ریزی برای همکاری با سایر ذینفعان و شرکا و استفاده از تمامی ظرفیت‌های جمعیت هلال احمر و کشور و منطقه در جهت ارتقای سطح آگاهی مردم در حوزه حوادث و سوانح
- پیگیری وضع قوانین لازم برای توسعه آموزش‌های همگانی

برنامه‌های عملیاتی آموزش همگانی

- طراحی و تدوین مواد درسی با موضوع آمادگی در برابر حوادث و سوانح با همکاری وزارت آموزش و پرورش
- طراحی و تدوین واحد درسی آمادگی در برابر حوادث و سوانح ویژه دانشگاه‌ها و مؤسسات پژوهشی با همکاری وزارت علوم تحقیقات و فناوری و وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی
- طراحی، تدوین و برگزاری دوره‌های آمادگی در برابر حوادث و سوانح ویژه تمامی حَرَف و مشاغل (خدماتی، تولیدی، صنعتی و ...)
- طراحی، تدوین و برگزاری دوره‌های آموزشی محلی و اجتماع‌محور با محوریت خانه‌های هلال
- توسعه آموزش‌های عمومی و همگانی ویژه نیروهای مسلح و بسیج
- آموزش اصحاب رسانه، ارباب جراید و خبرنگاران
- استقرار سیستم دوره‌های آزاد و انبوه و مجازی به زبان‌های مختلف
- طراحی و استقرار شبکه اجتماعی یادگیری بین‌المللی
- طراحی و پیاده‌سازی سیستم آموزش الکترونیکی مبتنی بر تلفن همراه
- طراحی و تولید برنامه‌های آموزش همگانی از رسانه ملی
- طراحی و تولید برنامه‌های آموزشی برای اوقات فراغت دانش آموزان و دانشجویان و سربازان
- طراحی و اجرای برنامه‌های غیررسمی ویژه گروه‌های اجتماعی و محله محور با محوریت خانه‌های هلال
- توسعه کمی و کیفی مراکز آموزشی جمعیت با محوریت خانه‌های هلال
- طراحی و اجرای مانور در مراکز آموزشی، مدارس و دانشگاه‌ها
- طراحی و اجرای مانور در ادارات دولتی و غیردولتی
- طراحی و اجرای مانورهای محله محور
- طراحی و اجرای برنامه‌های آموزش همگانی در فضای مجازی و طراحی کمپین
- طراحی و اجرای برنامه‌های متنوع آموزش ایستگاهی در مناسبت‌های خاص
- برنامه‌ریزی برای تهیه، تولید، چاپ و توزیع کتب، جزوات و بروشورهای آموزشی
- طراحی و اجرای برنامه‌های آموزشی ایمنی، پیشگیری و آمادگی در برابر سوانح و حوادث توسط پایگاه‌های نیروی مقاومت بسیج در مساجد، ادارات، دانشگاه‌ها، مدارس و ...
- طراحی پیام‌ها و نکات ایمنی و هشداردهنده برای فضاهای مناسب شهری و بین‌شهری
- برنامه‌ریزی جهت وضع قوانین و مقررات لازم برای بسترسازی در حوزه فرهنگ ایمنی و مدیریت سوانح و حوادث
- برنامه‌ریزی جهت ایجاد و راه‌اندازی موزه‌های مدیریت خطر حوادث و سوانح و راه‌اندازی پارک‌های آموزشی
- طراحی و برگزاری دوره‌های تربیت مربی و تربیت‌مدرس برای ارتقای سطح علمی و انگیزشی مدرسان.

مربیان و تسهیل‌گران

- طراحی و اجرای نظام شناسایی، نیازسنجی، نظارت، ارزیابی و رتبه‌بندی محتوای موردنیاز و تامین اعتبار برنامه های آموزشی
- آموزش گروه‌های اجتماعی، خاص و آسیب‌پذیر

اقدامات مدیریتی و برنامه‌های راهبردی آموزش همگانی

نوع اقدام	عنوان برنامه	
اقدامات مدیریتی	سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی	<ul style="list-style-type: none"> • دبیرخانه راهبردی آموزش همگانی • کمیته آموزش و اتاق‌های فکر و کارگروه‌های عملیاتی و مشورتی • تقویت سازوکارهایی برای مشارکت داوطلبانه • تقویت مشارکت بخش خصوصی
	مدیریت ارتباطات و تعاملات	<ul style="list-style-type: none"> • تفاهم‌نامه‌های همکاری • اقدامات مشترک • قراردادهای • برنامه‌های مشترک آموزشی با سایر دستگاه‌ها
	پشتیبانی	<ul style="list-style-type: none"> • تأمین اعتبارات • تدوین محتوا • تجهیزات آموزشی و کمک‌آموزشی • نیازسنجی • توسعه مراکز آموزشی • مستندسازی گزارش‌دهی • آموزش و تربیت مربی
	نظارت و ارزیابی	<ul style="list-style-type: none"> • ارزیابی و پایش سیستم آموزشی • ارزیابی و پایش طرح‌ها و دوره‌ها • اعتباربخشی دوره‌ها
	عنوان آموزش	عنوان دوره
	آموزش کمک‌های اولیه	<ul style="list-style-type: none"> • آموزش کمک‌های اولیه به شیوه حضوری
		<ul style="list-style-type: none"> • آموزش کمک‌های اولیه به شیوه نیمه‌حضوری
		<ul style="list-style-type: none"> • آموزش ایستگاهی
		<ul style="list-style-type: none"> • آموزش مبتنی بر نیاز محلی

اقدامات آموزشی	آموزش آمادگی در مخاطرات به شیوه حضوری		آموزش آمادگی در مخاطرات
	آموزش آمادگی در مخاطرات به شیوه غیرحضوری		
	آموزش مبتنی بر نیاز محلی		
	آموزش همگانی ویژه جوانان	• آموزش همگانی ویژه کودکان	آموزش اجتماع محور
	آموزش همگانی ویژه بزرگسال	• آموزش همگانی ویژه نوجوانان	
	• آموزش خانه‌های هلال		
	• تمرین و مانور محلی مدیریت خطر		
	• آموزش گروه‌های خاص و آسیب‌پذیر		
	• آموزش سازمان‌های مردم‌نهاد و مدیریت مشارکت‌های داوطلبانه		
	• دوره‌های آموزش آنلاین همزمان و غیرهمزمان، وبینارهای علمی		آموزش مجازی
نوع برنامه		اقدامات	
آگاهی بخشی	• فعالیت‌های آگاهی‌بخشی در سطح جامعه		اطلاع‌رسانی و آگاهی بخشی آموزشی
	• مدیریت رسانه‌های دیداری و شنیداری و مکتوب		
آگاهی بخشی	• مدیریت فضای مجازی		مدیریت فضاهای اجتماعی
	• فعالیت در شبکه‌های مجازی		
آگاهی بخشی	• اطلاع‌رسانی در مناسبت‌ها یا موضوعات خاص		اطلاع‌رسانی

[illegible]

نمودار آموزش همگانی

دوره های آموزش همگانی با موضوعیت ارتقا مهارت و دانش فراگیران در خصوص آموزش کمک های اولیه برای پاسخگویی به موارد اضطراری، آمادگی در برابر مخاطرات برای یادگیری بهترین اقدام در زمان مخاطرات شایع، آموزش های گروه های خاص اجتماعی و آموزش های اجتماع محور (گروه های خاص و مبتنی بر نیاز محلی) برای ارتقا پاسخگویی اجتماع در شرایط اضطراری از طریق تمرین و مانورهای محلی و همچنین آموزش های مجازی برای آنان که نمی توانند در دوره های رسمی آموزش حضور به هم رسانند زمینه ارتقا دانش و آگاهی ها را فراهم می سازد.

نمودار آمادگی در برابر مخاطرات

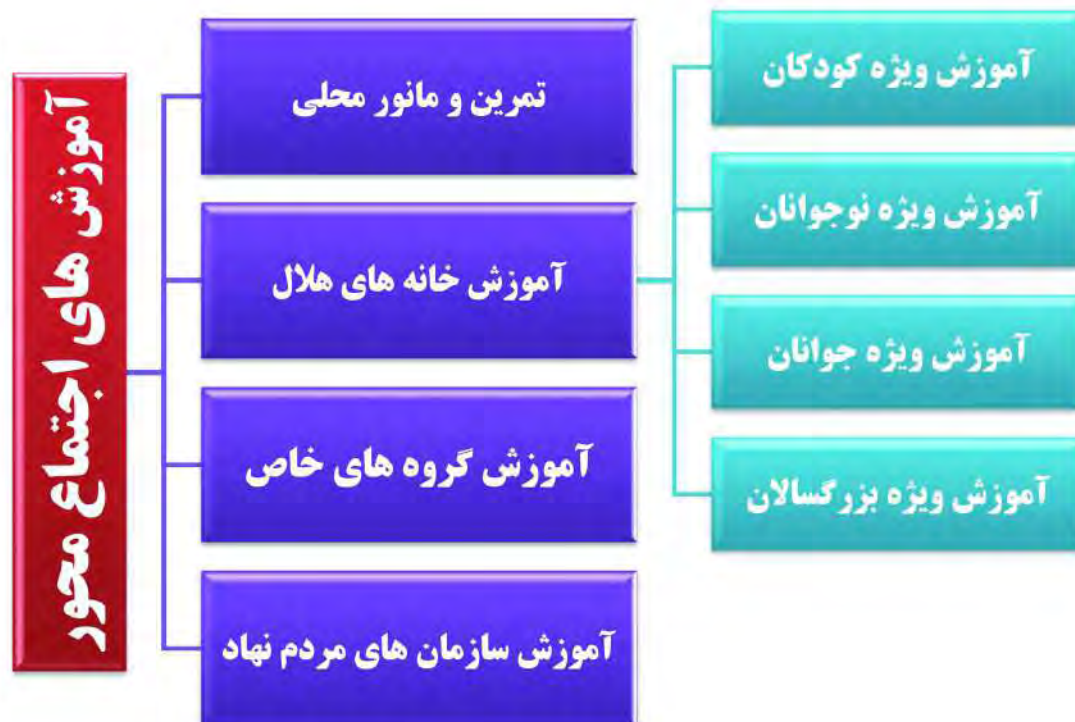
دوره‌های آموزشی آمادگی در برابر مخاطرات در جمعیت هلال احمر، شامل آمادگی در مخاطرات حضوری، آمادگی در مخاطرات غیرحضوری، آموزش مبتنی بر نیاز محلی، آموزش ایستگاهی و تمرین محله محور می‌باشد.

نمودار آموزش کمک‌های اولیه

آموزش دوره‌های کمک‌های اولیه در جمعیت هلال احمر شامل آموزش کمک‌های اولیه حضوری، کمک‌های اولیه نیمه حضوری، آموزش مبتنی بر نیاز محلی، کمک‌های اولیه ایستگاهی و تمرین محله محور است.

نمودار آموزش های اجتماع محور

دوره های آموزشی اجتماع محور در جمعیت هلال احمر شامل تمرین و مانور محلی آموزش خانه های هلال، آموزش گروه های خاص و آموزش سازمان های مردم نهاد و مبتنی بر نیاز محلی است.

نمودار آموزش مجازی

آموزش‌های مجازی موردنظر در جمعیت هلال احمر عبارت‌اند از وبینار آموزشی، آموزش آنلاین همزمان و غیرهمزمان. این آموزش‌ها با توجه به اپیدمی کرونا و عدم امکان برگزاری دوره‌های حضوری پایه‌ریزی و در سطوح مختلف جامعه برگزار گردید و با توجه به استقبال بی‌نظیر از این دوره‌ها در آینده نیز ادامه خواهد داشت.

فصل هشتم

فرآیند و مقررات آموزش‌های رسمی و نیمه رسمی

آغازین فصل:

منظور از دوره‌های آموزش رسمی در اصل همان آموزش‌های ارائه شده در کتب درسی و واحدهای دانشگاهی و آموزش‌های نیمه رسمی همان آموزش‌های کمک‌های اولیه و آمادگی در مخاطرات و فعالیت‌های فوق برنامه در مدارس و جامعه است، که توسط جمعیت هلال احمر ارائه و منجر به صدور گواهینامه از طرف جمعیت هلال احمر می‌شود. این آموزش‌ها به صورت حضوری، نیمه حضوری و مجازی ارائه در شعب، مراکز آموزشی، خانه های هلال، کانون‌های سازمان جوانان و یا مراکز طرف قرارداد با جمعیت هلال احمر برگزار می‌گردد.

راهنمدها و نشانه‌های اقداماتی آموزش‌های منجر به صدور گواهی			
راهبرد	روش	فعالیت	نشانه‌گر
آموزش‌های رسمی	برگزاری کلاس‌های آموزشی در جمعیت	مهارتی	تأمین بودجه و اعتبارات آموزشی
			نیازسنجی و امکان‌سنجی آموزشی
			تدوین محتوای آموزشی و بازنگری منابع آموزشی
			برنامه‌ریزی آموزشی
			انتخاب مربی
			تهیه فایل کتاب، جزوه، پوستر و تصاویر آموزشی
			پیش‌بینی و تدارک اتاق پراتیک، کارگاه یا اتاق مهارت‌آموزی با کلیه تجهیزات تخصصی مصرفی و غیرمصرفی آموزش کمک‌های اولیه (مانکن، آتل، باند سه‌گوش، فشارسنج، ترمومتر و ...) و آمادگی در مخاطرات (کیف شرایط اضطراری، وسایل اطفای حریق، چادر امدادی و ...)
			تهیه و تأمین مکان کلاس‌ها
			تخته ملزومات آموزشی
			تهیه و تنظیم فرم‌های نظرسنجی، ارزیابی، چک‌لیست، برگه‌های سؤالات، پاسخ‌نامه‌ها، لیست حضور و غیاب، لیست نمرات
			اجرای دوره
			تهیه و تأمین تغذیه، اسکان و ایاب‌وذهاب مربی، ناظر، مدرس و فراگیر
			صدور گواهی‌نامه
			تهیه و تنظیم گزارش
		مهارتی	تأمین بودجه و اعتبارات آموزشی
			نیازسنجی و امکان‌سنجی آموزشی
			تدوین محتوای آموزشی و بازنگری منابع آموزشی
			برنامه‌ریزی آموزشی
			انتخاب مربی
		مهارتی	تهیه فایل کتاب، جزوه، پوستر و تصاویر آموزشی

بارگذاری محتوای منابع آموزشی (متنی، دیداری، شنیداری و ...) و سؤالات آزمون			
معرفی دوره‌های آموزشی مصوب			
تأیید و ارسال کد فعال‌سازی حساب کاربری			
برگزاری پیش‌آزمون و آزمون الکترونیکی			
حضور و غیاب الکترونیکی			
ارسال کد رهگیری پرداخت الکترونیکی			
صدور نمره الکترونیکی			
اعتبارسنجی و صدور گواهی‌نامه			
گزارش‌گیری از فرایندهای الکترونیکی برگزاری کلاس			
درخواست کتبی			
تأمین منابع توسط سازمان	حضور	آموزش سازمان‌ها و نهادها	آموزش رسمی
برگزاری دوره با همکاری مربیان تحت نظارت			
نظارت و اعتباربخشی دوره			
برگزاری همایش و نشست علمی توسط جمعیت در سطوح بین‌المللی، ملی، منطقه‌ای، استانی و شهرستانی	برگزارکننده	کنفرانس و نشست‌ها علمی	
حمایت مالی و معنوی جمعیت از یک رویداد علمی	حامی		
مشارکت علمی جمعیت در یک رویداد علمی	مشارکت‌کننده		
مشارکت پشتیبانی جمعیت			
طراحی و تدوین کتب درسی با همکاری نهادهای مسئول	کتب مدارس	کتب درسی و دانشگاهی	
اجرای برنامه‌های ویژه و حمایتی در درس‌های مرتبط			
طراحی و تدوین کتب درسی با همکاری نهادهای مسئول	واحدهای دانشگاهی		
اجرای برنامه‌های ویژه و حمایتی در درس‌های مرتبط			

قوانین و مقررات آموزش‌های رسمی	
مستندات قانونی	قانون اساسنامه جمعیت هلال احمر جمهوری اسلامی ایران (مصوب ۱۳۶۷/۰۲/۰۸) - با آخرین اصلاحات تا تاریخ ۱۳۹۴/۱۲/۱۶ قانون مدیریت بحران کشور ۹۰/۴۴۷۳، مورخ ۱۳۹۸/۰۶/۰۳ قانون برنامه پنج‌ساله ششم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران (۱۴۰۰ - ۱۳۹۶) تصویب‌نامه اجرای اقدامات مربوط به مدیریت بحران در کلان‌شهرهای کشور بند ب ماده ۴۶ قانون احکام دائمی برنامه توسعه کشور
بیان موضوع برنامه	اجرای دوره آموزش حضوری کمک‌های اولیه و آمادگی در مخاطرات برای آحاد جامعه
اهداف کیفی	افزایش سطح آمادگی جامعه در حوادث و سوانح شایع کشور افزایش سطح مهارت کمک‌های اولیه در سطح جامعه
چالش‌ها	آیا آموزش‌ها با استانداردهای مناسب آموزشی طبق دستورالعمل برگزار شده است؟ آیا هر فرد که این دوره‌ها را می‌گذرانند، در آزمون عملی در قالب تمرین یا مانور قادر به کمک و نجات جان انسان می‌باشد؟ آیا مربی این دوره‌ها آموزشی بر تمامی سرفصل‌ها احاطه دارند؟
تعاریف خاص	مراکز آموزش: مکان‌هایی که از حداقل استانداردهای لازم را برای آموزش برخوردار باشد مراکز محلی آموزشی جمعیت: منظور خانه‌های هلال، کانون‌های دانش‌آموزی، دانشجویی، آزاد، طلاب؛ غنچه‌های هلال که توسط جمعیت هلال احمر اداره و قابلیت برگزاری کلاس در آن‌ها دایر است. هم چنین هر مکانی که از سوی نهاد و سازمان‌ها به تأیید مسئول آموزش شعب جمعیت برسد.

مدیریت	شرح فعالیت جهت رسیدن به اهداف برنامه	نیروی انسانی	زمان اجرا	مستول پیگیری
سناری	تأمین بودجه و اعتبارات آموزشی	۲ نفر	طول سال	اداره کل آموزش همگانی
	نیازسنجی و امکان سنجی آموزشی	۳	طول سال	اداره کل آموزش همگانی
	تدوین محتوای آموزشی و بازنگری منابع آموزشی	۳	طول سال	اداره کل آموزش همگانی
استانی	برنامه ریزی آموزشی	۲	طول سال	معاونت آموزش، جوانان و داوطلبان استان
	تأمین مربی مورد نیاز به نسبت فراگیران آموزشی	۱	طول سال	معاونت آموزش استان
	تهیه فایل کتاب، جزوه، پوستر و تصاویر آموزشی	۱	طول سال	معاونت آموزش استان
	پیش بینی و تدارک اتاق پراتیک، کارگاه یا اتاق مهارت آموزی یا کلیه تجهیزات تخصصی مصرفی و غیرمصرفی آموزش کمک های اولیه	۱	طول سال	معاونت آموزش استان
	ثبت نامه، تهیه و تأمین مکان کلاس ها و لوازم	۱	طول سال	مرکز آموزش
	اجرای دوره	تمامی شعب	طول سال	مرکز آموزش
	تهیه و تنظیم فرم های نظرسنجی، ارزیابی، چک لیست، برگه های سؤالات، پاسخ نامه ها، لیست حضور و غیاب، لیست نمرات	۱	پس از پایان هر دوره	مرکز آموزش
	تهیه و تأمین ایاب و ذهاب مربی، ناظر، مدرس و فراگیر	۱	پس از پایان هر دوره	مرکز آموزش
	تنظیم دقیق اسناد مالی دوره	۱	پس از پایان هر دوره	مرکز آموزش
	ارائه گزارش و بازخوردهای دوره		پس از پایان هر دوره	مرکز آموزش
	انجام تبلیغات و سازوکارهای تشویقی جذب به کلاس و جمعیت	۱	در طول سال	مرکز آموزش

گردش کار یا فعالیت های اجرایی برنامه (شرح فعالیت)

اعتبار	از محل بودجه مصوب طرح، درآمدهای استانی، خیرین، مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها
مجری	ستاد - معاونت آموزش، پژوهش و فناوری، سازمان جوانان، سازمان داوطلبان صف - معاونت آموزش و پژوهش، معاون جوانان، معاون داوطلبان استان، مراکز آموزشی شعب، خانه های هلال، کانون های سازمان جوانان
مربی	همکاری در ثبت دوره در سایت خادم، ارسال به شعبه و تأیید رییس شعبه، تأیید استان و صدور گواهینامه
همکار	روابط عمومی، سازمان امداد و نجات
پشتیبان	حوزه دبیرکل، خزانه‌داری، حراست
فرم ارزیابی	فرم ارزیابی دوره از نظر فراگیران فرم ارزیابی ناظر ستادی
شاخص ارزیابی	<p>شاخص‌های دروندادی</p> <p>تعداد کل افراد شرکت کننده / تعداد کل مخاطبان براساس سهمیه تخصیص یافته</p> <p>شاخص‌های فرایند</p> <p>تعداد کل شرکت کنندگان / تعداد پذیرفته شدگان</p> <p>شاخص‌های بروندادی</p> <p>تعداد اعضاء جذب شده در جمعیت هلال احمر از دوره / تعداد کل پذیرفته شدگان</p> <p>ضروریست رییس مرکز آموزشی برای هر دوره آموزشی این شاخص ها محاسبه و نتیجه را گزارش نماید.</p>

الف- دوره‌های آمادگی در مخاطرات

معرفی کلیه دوره‌های آموزش مرتبط با موضوع آمادگی در مخاطرات	
۱	دوره ۸ ساعت غیرحضوری آمادگی در مخاطرات
۲	دوره ۱۲ ساعت حضوری آمادگی در مخاطرات

دوره آمادگی در مخاطرات ۸ ساعته

دوره آموزشی غیرحضوری آمادگی در مخاطرات (۸ ساعت) به دوره‌های گفته می‌شود که مبتنی بر متن و خودآموزی است و فراگیر بدون حضور در کلاس، مطالب آموزشی موردنظر را فراگرفته و پس از آن در آزمون شرکت کرده و گواهینامه مربوطه را دریافت می‌کند. این دوره هم اکنون در سایت learn.khadem.ir نیز در دسترس عموم مردم قرار دارد. همچنین امکان قراردادن جزوه این دوره نیز در اختیار فراگیران در مناطق محروم وجود دارد.

دوره آمادگی در مخاطرات (۱۲ ساعته)

دوره آموزشی آمادگی در مخاطرات (۱۲ ساعت) به دوره‌ای اطلاق می‌شود که فراگیر در کلاس‌های تئوری - عملی دوره حضور یافته و مطالب آموزشی موردنظر را فراگیرد و پس از آن در آزمون تئوری و عملی شرکت می‌کند که در نهایت با کسب نمره قبولی، مجاز به دریافت گواهینامه از جمعیت هلال احمر می‌شود. منظور از آمادگی در مخاطرات، اقداماتی است که فرد با یادگیری آموزش‌های دوره می‌تواند برای انواع مخاطرات و بلایای طبیعی و انسانساخت آماده شود و اقدامات لازم و مرتبط با پیش از حادثه، حین حادثه و پس از حادثه را انجام دهد. این دوره در فرایند جدید، با دارا شدن شرایط ۴ ساعت کلاس عملی، این امکان را برای جذاب کردن این دوره و کاربردی نمودن آن فراهم کرده است. همچنین تمرین عملی چادرزنی نیز که در سنوات گذشته در دوره امداد و کمک‌های اولیه ۳۵ ساعته بود، با توجه به ماهیت این دوره در تمرین‌های عملی این دوره قرار گرفته است. فراگیران با سطح دانش مناسب، می‌توانند در صورت لزوم ۸ ساعت را به صورت غیرحضوری و یا مجازی در سایت learn.khadem.ir بگذارند و سپس در یک کارگاه ۴ ساعته عملی دور کلیه تکمیلی را برای دریافت گواهی ۱۲ ساعته بگذارند. گواهی ۱۲ ساعته برای کلیه اعضا و داوطلبان جمعیت الزامی هست.

دوره آموزشی آمادگی در مخاطرات (حضوری)

هدف کلی: آمادگی آحاد جامعه و سازمان‌های مردم نهاد

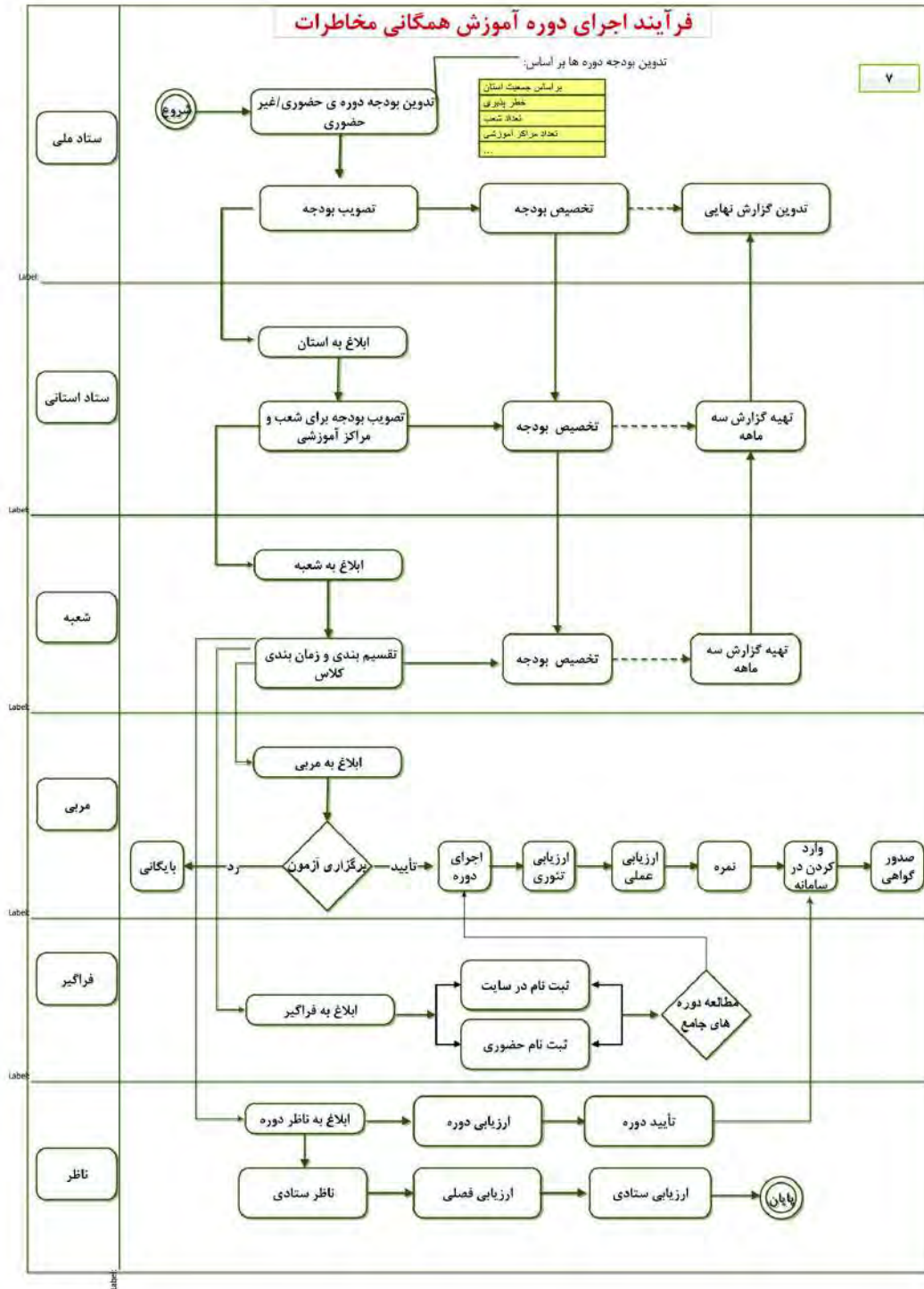
اهداف رفتاری: انتظار می‌رود در پایان این دوره، فراگیر بتواند:

- با مخاطرات شایع در کشور آشنا شود.
  - روشها و اقدامات اساسی در پیشگیری و مواجهه با مخاطرات را یاد بگیرد.
  - در صورت بروز حادثه در خانه یا محیط کار به خود و اطرافیانش به‌صورت اصولی کمک نماید.
  - منابع و مأخذ: بر اساس درسنامه و کتب معرفی شده از سوی معاونت آموزش، پژوهش و فناوری
- روش‌های آموزش:** سخنرانی، مباحثه، کنفرانس کلاسی، مانورهای روی میز، تمرین، پرسشوپاسخ، فعالیت گروهی، بحث کلاسی، ایجاد موقعیت‌های شبیه‌سازی شده، نمایش فیلم و اسلاید
- شیوه ارزشیابی: پیش‌آزمون، پس‌آزمون، ارزشیابی پایانی دوره و مربی (حسب مورد)

سرفصل‌های دوره آمادگی در مخاطرات (حضوری - ۱۲ ساعت)			
ردیف	سرفصل	ریز سرفصل	ساعت آموزشی (دقیقه)
۱	ضرورت آمادگی در مخاطرات	- چرا آمادگی؟	۱۰
۲	آماده شوید	- آشنایی با ارزیابی آمادگی خانواده - جلسه برنامه‌ریزی مقابله با بلایا - شناسایی محل‌های کم‌خطر و پرخطر - رسم نقشه خطر بلایا - ارزیابی خطر سازه‌های - ارزیابی خطر غیرسازه‌های - تهیه کیف شرایط اضطراری - برنامه ارتباطی در شرایط اضطراری - برنامه تخلیه منزل در شرایط اضطراری - آشنایی با هشدارهای اولیه - برنامه کمک به اعضای آسیب‌پذیر - تمرین آمادگی در برابر بلایا (مانور) - تهیه سرپناه اضطراری و اصول چادرزنی - بازگشت به وضعیت عادی	۳۲۰
۳	آشنایی با مخاطرات طبیعی و اقدامات لازم	- تعریف مخاطرات طبیعی - زمین‌لرزه (زلزله) - سیل - رانش زمین و گلولای - خشکسالی - گرمای شدید - آتش‌سوزی در طبیعت - زمستان سخت و سرمای شدید - توفان تندی و رعدوبرق - سایر مخاطرات	۶۰
۴	آشنایی با مخاطرات انسان‌ساخت و اقدامات لازم	- تعریف مخاطرات انسان‌ساخت - حوادث رانندگی - آتش‌سوزی خانگی و اطفای حریق - ریزگردها و آلودگی هوا - مخاطرات ناشی از مواد خطرناک - انفجارات تروریستی - سایر مخاطرات	۶۰
۵	فعالیت‌های تمرینی	- تعیین محل‌های کم‌خطر و پرخطر (۱ نمره) - تمرین رسم نقشه خطر (۱/۵ نمره) - تمرین تهیه کیف شرایط اضطراری (۱ نمره) - تمرین برنامه ارتباط در شرایط اضطراری (۱ نمره) - تمرین برنامه تخلیه اضطراری (۱/۵ نمره) - تمرین اطفای حریق (۲ نمره) - تمرین تهیه سرپناه اضطراری و اصول چادرزنی (۲ نمره)	۲۴۰

سرفصل‌های دوره آمادگی در مخاطرات (حضوری - ۱۲ ساعت)			
ردیف	سرفصل	ریز سرفصل	ساعت آموزشی (دقیقه)
۶	آزمون نهایی (کتبی و عملی)	- آزمون کتبی از بانک سؤالات (۱۰ نمره)	۳۰
		- آزمون عملی در طول فرآیند دوره برگزار خواهد شد. (۱۰ نمره)	-
جمع ساعت (دقیقه)			۷۲۰

دوره آموزشی آمادگی در مخاطرات (۸ ساعت غیر حضوری)

هدف کلی: آمادگی اقشار و گروه‌های مختلف جامعه

اهداف رفتاری: انتظار می‌رود در پایان این دوره، فراگیر بتواند:

- با کلیات و دانش آمادگی در مخاطرات شایع کشور آشنا شود
- روش‌ها و اقدامات اساسی آمادگی در مخاطرات شایع کشور را یاد بگیرد
- با اطلاعات و دانش ضروری مربوط به پناه‌گیری و خروج اضطراری آشنا شود.

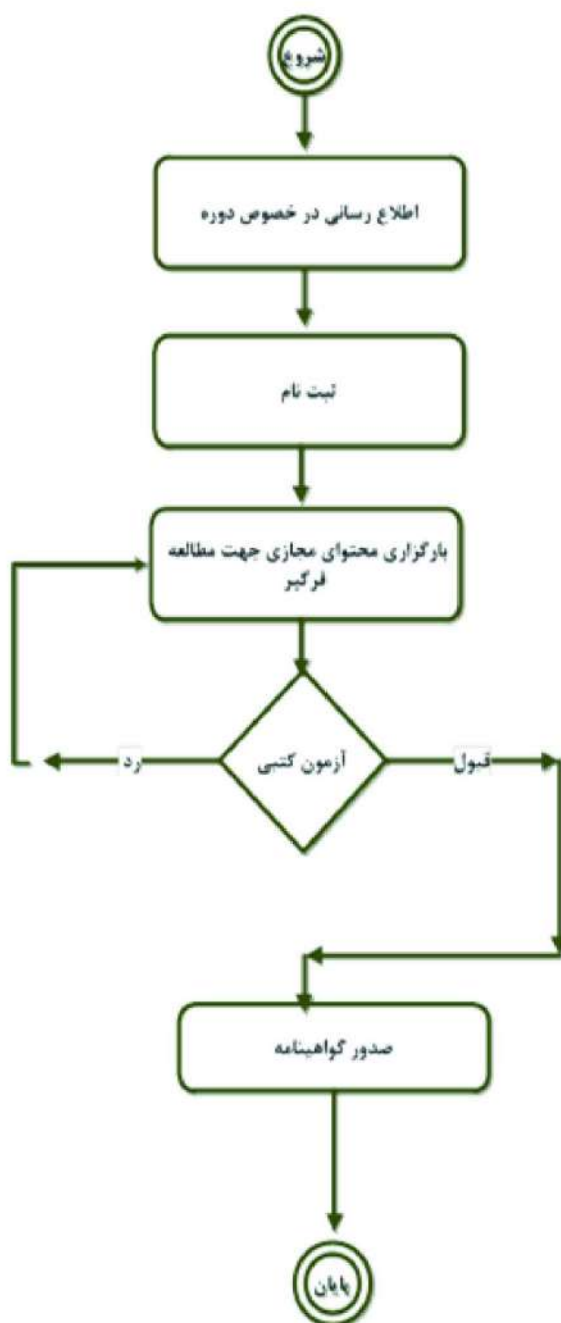
منابع و مآخذ: بر اساس منابع اعلام شده از سوی معاونت آموزش، پژوهش و فناوری

روش‌های آموزش: مجازی، جزوه و سی دی

شیوه ارزشیابی: شرکت در آزمون به صورت مجازی و یا حضوری و صدور گواهینامه به صورت الکترونیکی

سرفصل‌های دوره آمادگی در مخاطرات (غیر حضوری - ۸ ساعت)				
ردیف	سرفصل	ریز سرفصل	ساعت آموزشی (دقیقه)	آدرس منابع khadem.ir
۱	ضرورت آمادگی در مخاطرات	- چرا آمادگی؟	۱۰	منوی «آموزش همگانی»
۲	آماده شوید	- آشنایی با ارزیابی آمادگی خانواده - جلسه برنامه‌ریزی مقابله با بلایا - شناسایی محل‌های کم‌خطر و پرخطر - رسم نقشه خطر بلایا - ارزیابی خطر سازه‌ای - ارزیابی خطر غیرسازه‌ای - آشنایی با تهیه کیف شرایط اضطراری - برنامه ارتباطی در شرایط اضطراری - برنامه تخلیه منزل در شرایط اضطراری - آشنایی با هشدارهای اولیه - برنامه کمک به اعضای آسیب‌پذیر - تمرین آمادگی در برابر بلایا (مانور) - آشنایی با تهیه سربناه اضطراری و اصول چادرزنی - بازگشت به وضعیت عادی	۳۲۰	منوی «آماده شوید»
۳	آشنایی با مخاطرات طبیعی و اقدامات لازم	- تعریف مخاطرات طبیعی - زمین‌لرزه (زلزله) - سیل - رانش زمین و گل‌ولای - خشکسالی - گرمای شدید - آتش‌سوزی در طبیعت - زمستان سخت و سرمای شدید - توفان تندری و رعدوبرق	۶۰	منوی «مخاطرات طبیعی»
۴	آشنایی با مخاطرات انسان‌ساخت و اقدامات لازم	- تعریف مخاطرات انسان‌ساخت - حوادث رانندگی - آتش‌سوزی خانگی و اطفای حریق - ریزگردها و آلودگی هوا - مخاطرات ناشی از مواد خطرناک - انفجار تروریستی	۶۰	منوی «مخاطرات انسان‌ساخت»
۵	آزمون نهایی (غیر حضوری)	- بانک سؤالات (۲۰ نمره)	۳۰	سامانه جامع آموزش*
جمع ساعت (دقیقه)			۴۸۰	

فرآیند دوره آموزشی آمادگی در مخاطرات غیر حضوری

ب- دوره‌های آموزش کمک‌های اولیه

معرفی کلیه دوره‌های آموزش مرتبط با موضوع کمک‌های اولیه	
دوره ۲۲ ساعت حضوری	۱
دوره ۱۵ ساعت نیمه حضوری ترکیبی (مجازی/حضوری)	۲

دوره آموزشی ۲۲ ساعته کمک‌های اولیه

این دوره آموزشی برای کلیه اعضا و داوطلبان جمعیت هلال احمر الزامی بوده و جز دوره‌های آموزش پایه نیز محاسبه می‌گردد. به خاطر هزینه بالای این دوره، سایر افراد نیز می‌توانند با عضویت در جمعیت هلال احمر در این دوره‌ها شرکت نمایند و یا بخشی از هزینه‌های دوره را پرداخت نمایند. همچنین سایر سازمانها و نهادهایی که تفاهم‌نامه با جمعیت هلال احمر دارند به شرط استفاده از نیروهای آموزش دیده در زمان عملیات می‌توانند در این دوره‌ها شرکت نمایند. کلیه شرکت‌کنندگان در این دوره‌ها باید با معرفی رسمی از سوی معاونت‌های جوانان، داوطلبان، امداد و نجات و توانبخشی و یا افراد معرفی شده در قالب تفاهم‌نامه‌ها جمعیت باشند. پرداخت مبلغ در این دوره‌ها برای افراد علاقه‌مند که حاضر به فعالیت در تیم‌های عملیاتی نمیشوند، در بخش درآمدزایی عنوان گردیده است.

دوره کمک‌های اولیه نیمه حضوری (۱۵ ساعته)

این دوره ۱۵ ساعت یک دوره ترکیبی از کمک‌های اولیه است که بخشی از این دوره مجازی (۷ ساعت) و بخشی از آن (۷ ساعت) به صورت عملی و حضوری خواهد بود شرکت در این دوره برای کلیه آحاد جامعه و اتباع بلامانع هست. در بخش غیرحضوری، این دوره افراد می‌توانند با مراجعه به سایت learn.khadem.ir آموزش‌های لازم را فراگیرند. شرکت در این دوره برای عموم مردم و اتباع آزاد می‌باشد.

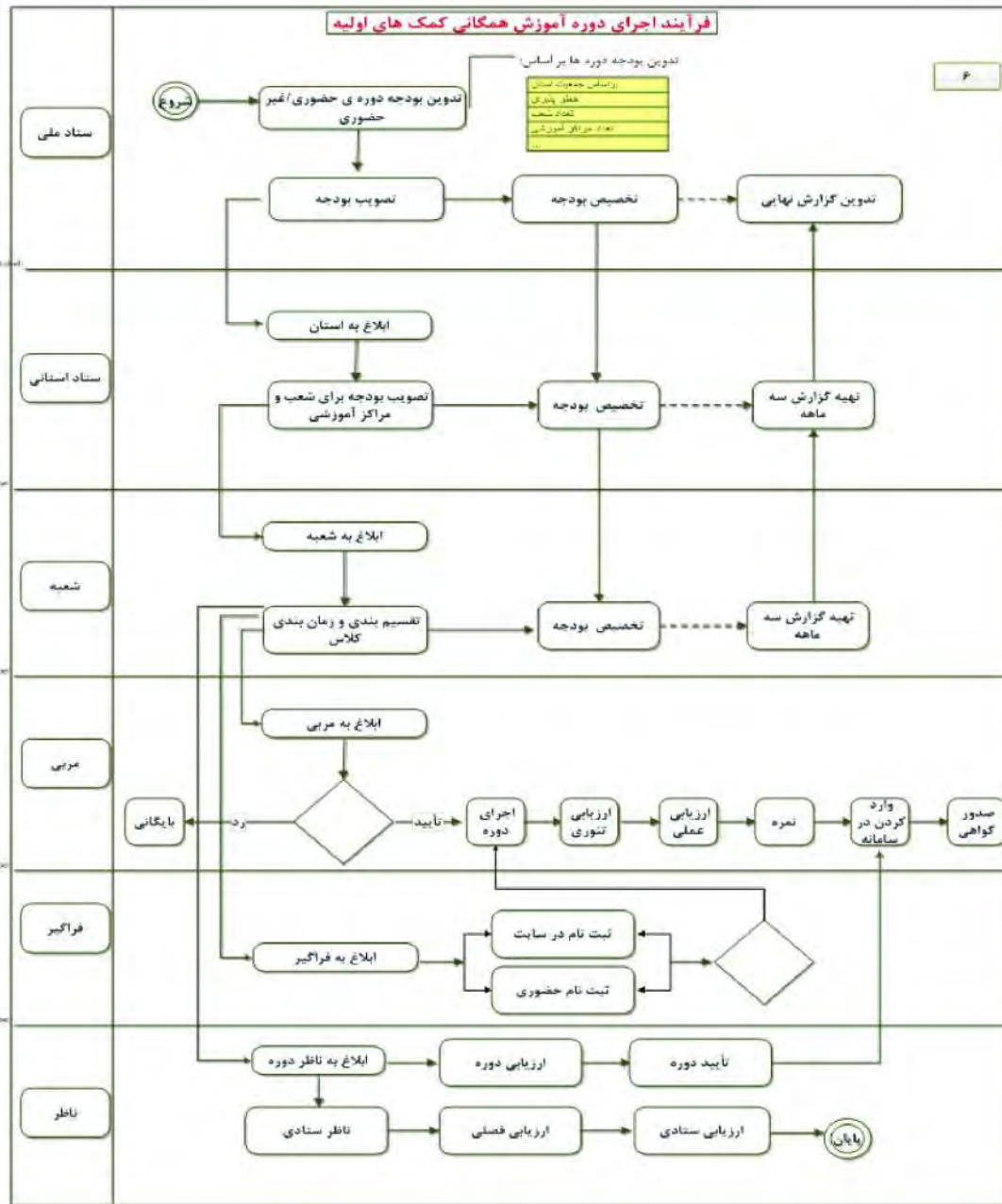
سرفصل‌های دوره آموزشی کمک‌های اولیه (حضور)

دوره آموزشی کمک‌های اولیه (حضور)

- گروه هدف: اعضا و داوطلبان و عموم مردم علاقه‌مند به شرکت در فعالیتهای بشردوستانه و سازمان‌های طرف قرارداد و یا تفاهم با جمعیت هلال احمر
- هدف اهداف رفتاری: انتظار می‌رود در پایان این دوره، فراگیر بتواند:
  - با اصول ایمنی کمک‌های اولیه آشنا شود.
  - روش‌ها و اقدامات اساسی کمک‌های اولیه را یاد بگیرد.
  - در صورت بروز حادثه در خانه یا محیط کار به خود و اطرافیانش به صورت اصولی کمک نماید.
- منابع و مأخذ: درسنامه کمک‌های اولیه معاونت آموزش، پژوهش و فناوری
- روشهای آموزش: سخنرانی، مباحثه، کنفرانس کلاسی، مانورهای روی میز، تمرین، پرسش و پاسخ، فعالیت گروهی، بحث کلاسی، ایجاد موقعیتهای شبیه‌سازی شده، نمایش فیلم و اسلاید
- شیوه ارزشیابی: پیش‌آزمون، پس‌آزمون، ارزشیابی پایانی دوره و مربی (حسب مورد)

ردیف	سرفصل	ریز سرفصل	ساعات آموزشی		
			نظری	عملی	جمع
۱	کمک‌های اولیه و اهداف	- تعریف کمک‌های اولیه - اهداف کمک‌های اولیه - بیان مثال	۳۰ دقیقه	-	۳۰ دقیقه
۲	اصول ایمنی و قانونی در کمک‌های اولیه	- ارزیابی صحنه حادثه (در حوادثی مانند تصادفات، سقوط، غرقشدگی، انفجار و...) - کسب رضایت - اصول حفاظت فردی-	۶۰ دقیقه	-	۶۰ دقیقه
۳	روش مواجهه با مصدوم	- ارزیابی مقدماتی (ارزیابی هوشیاری به روش AVPU ، تنفس) - ارزیابی کامل (شرح حال، بررسی مکانیسم آسیب، معاینات بالینی) - وضعیت بهبودی (ریکاوری)- - تمرین روش‌های ارزیابی	۳۰ دقیقه	۶۰ دقیقه	۹۰ دقیقه
۴	خفگی‌ها	- آشنایی با سیستم تنفس - خفگی با جسم خارجی در بزرگسالان و اقدامات و موارد ممنوعیت - خفگی با جسم خارجی در کودکان و اقدامات - خفگی با جسم خارجی در شیر خواران و اقدامات - - تمرین عملی فراگیران در خصوص خارج کردن جسم خارجی	۳۰ دقیقه	۹۰ دقیقه	۱۲۰ دقیقه
۵	احیای قلبی - ریوی (CPR)	- تعریف ایست قلبی - علائم ایست قلبی - زنجیره حیات - احیاء در بزرگسالان و کودکان و نوزادان - شرایط قطع CPR - - تمرین عملی احیا توسط فراگیران	۹۰ دقیقه	۱۲۰ دقیقه	۲۱۰ دقیقه
۶	خونریزی	- تعریف خونریزی و انواع آن - نشانه و علائم خونریزی داخلی و تأکید در انتقال - خونریزی‌های شایع (فرق سر، بینی، گوش، دهان، اندام‌ها، زخم مکنده، جسم فرورفته)- عضو قطع شده - اقدامات اولیه و روشهای کنترل - خونریزی‌های زیرجلدی - آسیب چشم	۱۵۰ دقیقه	۶۰ دقیقه	۲۱۰ دقیقه

۷	پانسمان	- تعریف پانسمان - خصوصیات پانسمان - شستشوی زخم - روش انجام پانسمان و تثبیت آن - تمرین عملی بستن پانسمان توسط فراگیر	۱۰ دقیقه	۶۰ دقیقه	۷۰ دقیقه
۸	آسیب‌های استخوانی، مفصلی و عضلانی	- تعریف آسیب‌های اسکلتی، مفصلی و عضلانی - علائم، نشانه‌ها و اقدامات اولیه عمومی در آسیب‌ها - آسیب‌های استخوانی (اندام‌ها، لگن، ستون فقرات) - دررفتگی: علائم، نشانه‌ها و اقدامات اولیه - پیچ‌خوردگی: علائم، نشانه‌ها و اقدامات اولیه - انواع آسیب‌های عضلانی (کشیدگی، گرفتگی): علائم، نشانه‌ها و اقدامات	۴۵ دقیقه	-	۴۵ دقیقه
۹	بانداز	- تعریف بانداز - اصول کلی بانداز - بانداز نواری ساده، ساعد، مچ دست، آرنج، انگشت، عضو قطع شده - بانداز سه‌گوش: آویز گردن، بالابرنده، دست سوخته - - تمرین عملی بانداز و اقسام آن توسط فراگیران	۱۰ دقیقه	۹۰ دقیقه	۱۰۰ دقیقه
۱۰	آتل‌بندی	- تعریف آتل، اصول آتل‌بندی - انواع آتل و نحوه به کارگیری (آتل نرم مچ پا، آتل خودی، آتل اندام‌ها) - تمرین عملی آتل‌بندی و انواع آن توسط فراگیران	۱۰ دقیقه	۳۰ دقیقه	۴۰ دقیقه
۱۱	حمل مصدوم	- تعریف حمل مصدوم - اقدامات در حمل و وضعیت بدن امدادگر و مصدوم هنگام حمل - قوانین و عوامل مؤثر در انتقال مصدوم - انواع روش‌های حمل یکنفره (کششی، آتش‌نشانی، کولی) - انواع روش‌های حمل دونفره چهار مچ، دو مچ، صندلی، زنبه‌ای - تمرین عملی حمل و انواع آن توسط فراگیران	۱۵ دقیقه	۹۰ دقیقه	۱۰۵ دقیقه
۱۲	فوریت‌های پزشکی	- سکته مغزی - سکته قلبی، آنژین صدری - آسم - غش - تشنج - دیابت - آسیب به سر - مسمومیت با مواد مخدر - شوک (علائم و نشانه‌های عمومی، عوامل ایجادکننده، بررسی نبض) - خونریزی داخلی (تاکید بر سرعت در انتقال) - اسهال و استفراغ	۹۰ دقیقه	-	۹۰ دقیقه
۱۳	مسمومیت‌ها، نیش و گزش و گازگرفتگی	- مسمومیت گوارشی (الکل، اسیدها و بازها، مواد غذایی و...) - مسمومیت تنفسی با متوکسید کربن: علائم و اقدامات - گزش (مار، عقرب، زنبور): علائم و اقدامات آن - گازگرفتگی سگ و گربه	۶۰ دقیقه	-	۶۰ دقیقه
۱۴	سوختگی‌ها	- تعریف سوختگی - اقدامات اولیه و پانسمان سوختگی - سوختگی‌های خطرناک - انواع خاص سوختگی شامل سوختگی راه هوایی، سوختگی الکتریکی، سوختگی شیمیایی و سوختگی چشم، و اقدامات مربوط به هر کدام	۶۰ دقیقه	-	۶۰ دقیقه
۱۵	آسیب‌های ناشی از گرما و سرما	- اختلالات مرتبط با سرما (کاهش دمای بدن، یخ‌زدگی) - اختلالات مرتبط با گرما (خستگی گرمایی، گرمازدگی)	۳۰ دقیقه	-	۳۰ دقیقه
جمع					
جمع ساعات آموزشی			۷۲۰	۶۰۰	۱۳۲۰
۲۲ ساعت			-	-	-

دوره آموزشی کمک‌های اولیه (نیمه حضوری)

هدف کلی: آمادگی آحاد جامعه و سازمانه‌ی مردم نهاد

شرط دوره: مطالعه غیر حضوری منابع و قبولی در آزمون کتبی از بخش مجازی و یا غیر حضوری، شرط ورود به کلاس عملی است.

اهداف رفتاری: انتظار می‌رود در پایان این دوره، فراگیر بتواند:

- با اصول ایمنی کمک‌های اولیه آشنا شود
- روشها و اقدامات اساسی کمک‌های اولیه را یاد بگیرد
- فرصت کمک به خود و خانواده‌هاش را در بعضی از اتفاقات و حوادث را داشته باشد

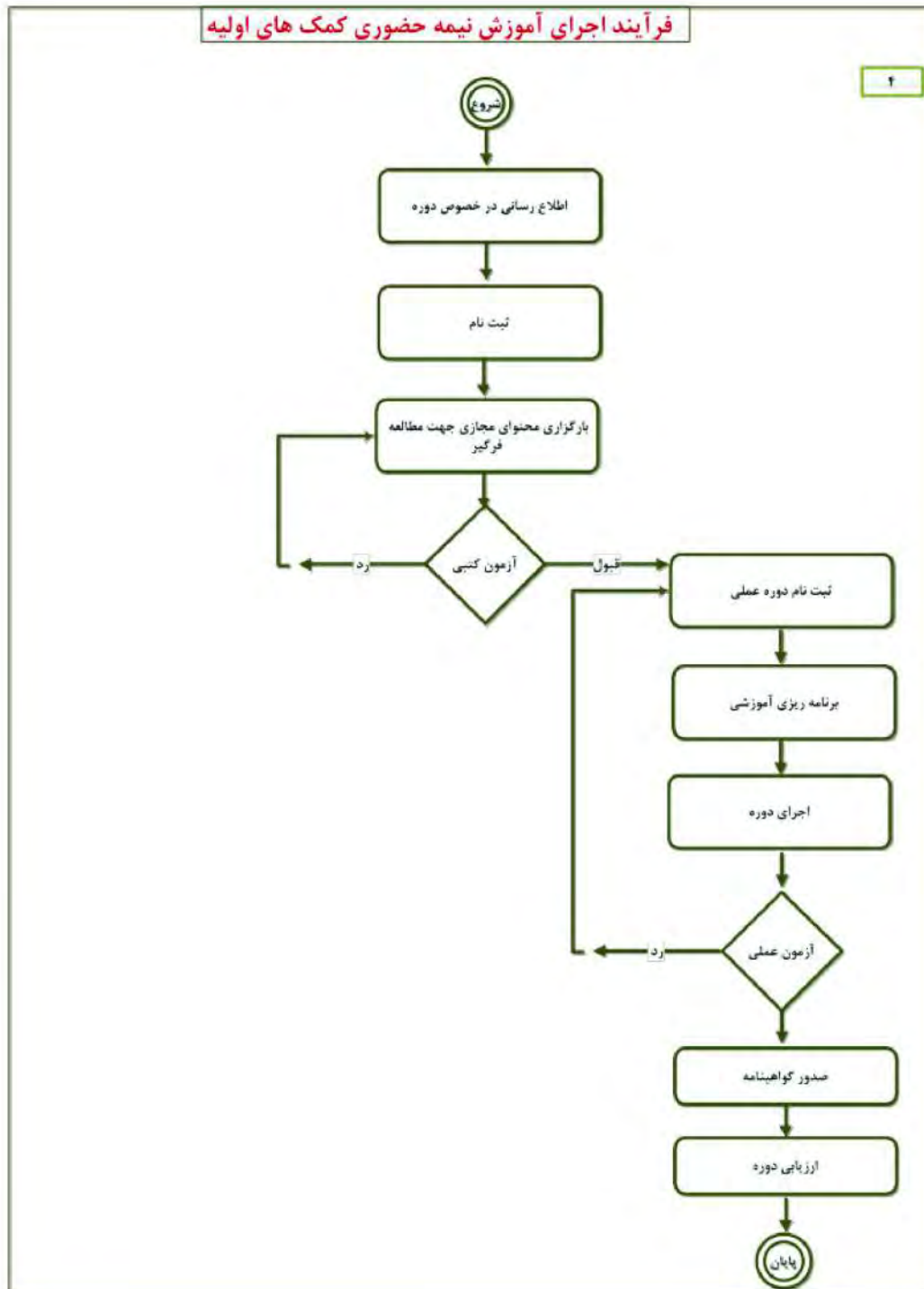
منابع و مأخذ: درسنامه کمک‌های اولیه معاونت آموزش، پژوهش و فناوری

روشهای آموزش: سخنرانی، مباحثه، کنفرانس کلاسی، مانورهای روی میز، تمرین، پرسش و پاسخ، فعالیت گروهی، بحث کلاسی، ایجاد موقعیت‌های شبیه‌سازی شده، نمایش فیلم و اسلاید، جزوه، آموزش آنلاین غیرهمزمان، سی دی، کتاب

شیوه ارزشیابی: پیش‌آزمون، پس‌آزمون، ارزشیابی پایانی دوره و مریی (حسب مورد)

	سرفصل	ریز سرفصل	ساعات آموزشی		
			نظری	عملی	جمع
۱	کمک‌های اولیه و اهداف آن	- تعریف کمک‌های اولیه - اهداف کمک‌های اولیه	۱۵ دقیقه	-	۱۵ دقیقه
۲	ارزیابی صحنه حادثه	ارزیابی محیط حادثه - ملاحظات اخلاقی، الزامات قانونی ارزیابی مصدوم - برخورد با مصدوم - تمرین روش‌های ارزیابی	۳۰ دقیقه	۳۰ دقیقه	۶۰ دقیقه
۳	حمایت‌های حیاتی پایه و اولیه	ارزیابی علائم حیاتی سطح هوشیاری، شیوه تکلم و رفتار ب کیفیت نبض ب کیفیت تنفس ت فشارخون (ت)خونرسانی به پوست (خونرسانی محیطی) (ج) درجه حرارت بدن ایست قلبی احیای قلبی - ریوی تمرین عملی احیا توسط فراگیران	۴۵ دقیقه	۱۲۰ دقیقه	۱۶۵ دقیقه
۴	خفگی‌ها	- آشنایی با سیستم تنفس - خفگی با جسم خارجی در بزرگسالان و اقدامات - خفگی با جسم خارجی در کودکان و اقدامات - خفگی با جسم خارجی در شیرخواران و اقدامات تمرین عملی فراگیران در خصوص خارج کردن جسم خارجی	۳۰ دقیقه	۵۰ دقیقه	۸۰ دقیقه
۵	خونریزی	- تعریف خونریزی و انواع - نشانه و علائم خونریزی داخلی و تأکید در انتقال - خونریزی‌های شایع (فرق سر، بینی، گوش، دهان، اندام‌ها، زخم مکنده، جسم فرو رفته) - عضو قطع شده - اقدامات اولیه و روش‌های کنترل - خونریزی‌های زیرجلدی - آسیب چشم	۴۵ دقیقه	-	۴۵ دقیقه

۶	پانسمان	<ul style="list-style-type: none"> - تعریف پانسمان/ خصوصیات پانسمان/ شستشوی زخم - روش انجام پانسمان و تثبیت آن - تمرین عملی بستن پانسمان توسط فراگیر 	۱۰ دقیقه	۲۰ دقیقه	۳۰ دقیقه
۷	آسیب‌های استخوانی، مفصلی و عضلانی	<ul style="list-style-type: none"> - تعریف آسیب‌های اسکلتی، مفصلی و عضلانی - علائم، نشانه‌ها و اقدامات اولیه عمومی - آسیب‌های استخوانی (اندام‌ها، لگن، ستون فقرات) - دررفتگی: علائم، نشانه‌ها و اقدامات اولیه - پیچ‌خوردگی: علائم، نشانه‌ها و اقدامات اولیه - انواع آسیب‌های عضلانی (کشیدگی، گرفتگی): علائم، نشانه‌ها و اقدامات اولیه 	۶۰ دقیقه	-	۶۰ دقیقه
۸	بانداز	<ul style="list-style-type: none"> - اصول کلی بانداز - بانداز نواری ساده، ساعد، مچ دست، آرنج، انگشت، عضو قطع شده - بانداز سه‌گوش: آویز کردن، بالابرنده، دست سوخته - تمرین عملی بستن پانسمان توسط فراگیر 	-	۶۰ دقیقه	۶۰ دقیقه
۹	آتل‌بندی	<ul style="list-style-type: none"> - تعریف آتل، اصول آتل‌بندی - انواع آتل و نحوه به کارگیری آتل نرم مچ پا، آتل خودی، آتل اندام - تمرین عملی توسط فراگیران 	۱۰ دقیقه	۶۰ دقیقه	۷۰ دقیقه
۱۰	حمل مصدوم	<ul style="list-style-type: none"> - تعریف حمل مصدوم - اقدامات در حمل و وضعیت بدن امدادگر و مصدوم - قوانین و عوامل مؤثر در انتقال مصدوم - روش‌های حمل یک‌نفره (کششی، کششی، آتش‌نشانی، کولی) - روش‌های حمل دونفره (چهار مچ، دو مچ، صندلی، زنبه‌ای) - تمرین عملی انواع حمل توسط فراگیران 	۱۰ دقیقه	۸۰ دقیقه	۹۰ دقیقه
۱۱	کیف کمک‌های اولیه	آشنایی با کیف کمک‌های اولیه و اجزاء آن	۴۰ دقیقه	-	۴۰ دقیقه
۱۲	مسمومیت‌ها نیش و گزش و گازگرفتگی	<ul style="list-style-type: none"> - مسمومیت گوارشی (الکل، اسیدها و بازها، مواد غذایی و...) - مسمومیت تنفسی با متوکسید کربن: علائم و اقدامات آن - گزش (مار، عقرب، زنبور): علائم و اقدامات آن 	۳۰ دقیقه	-	۳۰ دقیقه
۱۳	سوختگی‌ها	<ul style="list-style-type: none"> - تعریف سوختگی - اقدامات اولیه و پانسمان سوختگی - سوختگی‌های خطرناک - انواع خاص سوختگی شامل سوختگی راه هوایی، سوختگی الکتریکی، سوختگی شیمیایی و سوختگی چشم 	۷۰ دقیقه	-	۷۰ دقیقه
۱۴	آسیب‌های ناشی از گرما و سرما	<ul style="list-style-type: none"> - اختلالات مرتبط با سرما (کاهش دمای بدن، یخ‌زدگی) و اقدامات آن - اختلالات مرتبط با گرما (خشکی گرمایی، گرمازدگی) و اقدامات آن 	۴۰ دقیقه	-	۴۰ دقیقه
۱۵	فوریت‌های پزشکی	<ul style="list-style-type: none"> - سکته مغزی / سکته قلبی، آنژین صدری / آسم / غش / تشنج - دیابت / آسیب به سر / مسمومیت با مواد مخدر - شوک (علائم و نشانه‌های عمومی، عوامل ایجادکننده، بررسی نبض) - خونریزی داخلی (تأکید بر سرعت در انتقال) / اسهال و استفراغ 	۴۵ دقیقه	-	۴۵ دقیقه
جمع					
	جمع ساعات آموزشی	۱۵ ساعت	-	۴۲۰	۹۰۰ دقیقه

برگزاری دوره آموزشی برای گروه‌های خاص اجتماعی

دوره های آموزشی برای گروه‌های مرجع و اجتماع محور زیر با هماهنگی معاونت آموزش، پژوهش و فناوری توسط واحدهای مختلف جمعیت قابل اجرا خواهد بود. تدوین محتوا، نظارت، ارزشیابی و صدور گواهی و اعتبار بخشی دوره‌ها توسط معاونت آموزش، پژوهش و فناوری صورت خواهد گرفت.

۱	دانش آموزان ابتدایی	سازمان جوانان
۲	دانش آموزان دوره متوسطه اول	سازمان جوانان
۳	دانش آموزان دوره متوسطه دوم	سازمان جوانان
۴	دانشجویان	سازمان جوانان
۵	سربازان	سازمان جوانان
۶	روستاییان	سازمان جوانان
۷	عشایران	سازمان جوانان
۸	گروه های ویژه بسیجیان	سازمان جوانان
۹	رانندگان درون و برون شهری	سازمان جوانان
۱۰	کارکنان دولت	معاونت آموزش، پژوهش و فناوری
۱۱	سازمان های مردم نهاد	سازمان داوطلبان
۱۲	اتحادیه ها و اصناف	سازمان داوطلبان
۱۳	ورزشکاران	سازمان جوانان
۱۴	زنان خانه دار	سازمان داوطلبان
۱۵	روحانیون و مبلغین دینی	سازمان جوانان
۱۶	اساتید دانشگاهی	مؤسسه هلال ایران
۱۷	کارکنان نیروهای مسلح	سازمان داوطلبان
۱۸	بازنشستگان	سازمان داوطلبان
۱۹	خبرنگاران	اداره کل روابط عمومی
۲۰	خانه های هلال	ستادخانه های هلال
۲۱	زنان تحت پوشش کمیته امداد	سازمان جوانان
۲۲	زندانیان	سازمان داوطلبان

سازمان‌ها و واحدهای مسئول در امر آموزش همگانی موظفند سالانه تعداد افراد مورد نیاز برای آموزش را به منظور برنامه‌ریزی به معاونت آموزش، پژوهش و فناوری اعلام و پس از کسب مجوزهای لازم اجرا نمایند.

معاونت آموزش، پژوهش و فناوری مؤلف هست، برنامه ریزی‌های لازم برای تدوین محتوا، نظارت، ارزشیابی و صدور گواهی برای گروههای اجتماعی خاص را انجام و با همکاری اداره کل برنامه و بودجه، اعتبار و تخصیص دوره ها را پیگیری نماید. برگزاری دوره ها ویژه گروههای خاص در شعب بر عهده رییس شعبه و با همکاری واحد جوانان و داوطلبان صورت خواهد گرفت. در خصوص اصحاب رسانه، اداره کل روابط عمومی مؤلف هست، تعداد افراد و خبرگزاری‌ها و رسانه‌ها مرتبط را پس از هماهنگی به معاونت آموزش، پژوهش ستاد (در سطح کشور به اداره کل آموزش همگانی و در استان به معاونت آموزش و پژوهش) اعلام و با همکاری این معاونت نسبت به آموزش اصحاب رسانه اقدام نماید. شیوه نامه اجرا آموزش برای هر گروه اجتماعی توسط دبیرکل ابلاغ خواهد شد.

امکانات آموزشی مورد نیاز برگزاری دوره

- کلاس با مساحت حداقل ۶۰ مترمربع (برای ۳۰ نفر فراگیر) با نور کافی و گرمایش و سرمایش مناسب
- اتاق پراتیک یا کارگاه آموزش عملی (در صورت عدم وجود، دارا بودن تجهیزات کمک آموزشی)
- تخته‌سیاه یا وایت برد و ملزومات یا تخته هوشمند
- تجهیزات نمایش فایل
- پوستره‌های آموزشی
- صندلی و میز

تجهیزات کمک آموزشی

- تجهیزات معاینهٔ مصدوم
- کیف کمک‌های اولیه
- کیف احیای قلبی-ریوی
- تخته تثبیت ستون فقرات (بک بُرد) کوتاه و بلند
- بسکت
- انواع آتل
- انواع ست پانسمان
- انواع بانداژ
- انواع برانکارد (پارچه‌ای، اسکوپ، آتلچوبی، سیمی)
- مولاژ نیم تنه
- اسکلت
- مانکن آموزشی بزرگسال
- مانکن آموزشی کودک
- مانکن آموزشی خفگی
- انواع دیگر مانکن و مولاژ
- چادر امدادی
- دستگاه فشار خون

[illegible]

۱۵	۱۶	۱۷	۱۸	۱۹	۲۰	۲۱	۲۲	۲۳	۲۴	۲۵	۲۶	۲۷	۲۸	۲۹	۳۰	۳۱	۳۲	۳۳	۳۴	۳۵	۳۶	۳۷	۳۸	۳۹	۴۰	۴۱	۴۲	۴۳	۴۴	۴۵	۴۶	۴۷	۴۸	۴۹	۵۰	۵۱	۵۲	۵۳	۵۴	۵۵	۵۶	۵۷	۵۸	۵۹	۶۰	۶۱	۶۲	۶۳	۶۴	۶۵	۶۶	۶۷	۶۸	۶۹	۷۰	۷۱	۷۲	۷۳	۷۴	۷۵	۷۶	۷۷	۷۸	۷۹	۸۰	۸۱	۸۲	۸۳	۸۴	۸۵	۸۶	۸۷	۸۸	۸۹	۹۰	۹۱	۹۲	۹۳	۹۴	۹۵	۹۶	۹۷	۹۸	۹۹	۱۰۰															
۱۰۰	۱۰۱	۱۰۲	۱۰۳	۱۰۴	۱۰۵	۱۰۶	۱۰۷	۱۰۸	۱۰۹	۱۱۰	۱۱۱	۱۱۲	۱۱۳	۱۱۴	۱۱۵	۱۱۶	۱۱۷	۱۱۸	۱۱۹	۱۲۰	۱۲۱	۱۲۲	۱۲۳	۱۲۴	۱۲۵	۱۲۶	۱۲۷	۱۲۸	۱۲۹	۱۳۰	۱۳۱	۱۳۲	۱۳۳	۱۳۴	۱۳۵	۱۳۶	۱۳۷	۱۳۸	۱۳۹	۱۴۰	۱۴۱	۱۴۲	۱۴۳	۱۴۴	۱۴۵	۱۴۶	۱۴۷	۱۴۸	۱۴۹	۱۵۰	۱۵۱	۱۵۲	۱۵۳	۱۵۴	۱۵۵	۱۵۶	۱۵۷	۱۵۸	۱۵۹	۱۶۰	۱۶۱	۱۶۲	۱۶۳	۱۶۴	۱۶۵	۱۶۶	۱۶۷	۱۶۸	۱۶۹	۱۷۰	۱۷۱	۱۷۲	۱۷۳	۱۷۴	۱۷۵	۱۷۶	۱۷۷	۱۷۸	۱۷۹	۱۸۰	۱۸۱	۱۸۲	۱۸۳	۱۸۴	۱۸۵	۱۸۶	۱۸۷	۱۸۸	۱۸۹	۱۹۰	۱۹۱	۱۹۲	۱۹۳	۱۹۴	۱۹۵	۱۹۶	۱۹۷	۱۹۸	۱۹۹	۲۰۰
۲۰۰	۲۰۱	۲۰۲	۲۰۳	۲۰۴	۲۰۵	۲۰۶	۲۰۷	۲۰۸	۲۰۹	۲۱۰	۲۱۱	۲۱۲	۲۱۳	۲۱۴	۲۱۵	۲۱۶	۲۱۷	۲۱۸	۲۱۹	۲۲۰	۲۲۱	۲۲۲	۲۲۳	۲۲۴	۲۲۵	۲۲۶	۲۲۷	۲۲۸	۲۲۹	۲۳۰	۲۳۱	۲۳۲	۲۳۳	۲۳۴	۲۳۵	۲۳۶	۲۳۷	۲۳۸	۲۳۹	۲۴۰	۲۴۱	۲۴۲	۲۴۳	۲۴۴	۲۴۵	۲۴۶	۲۴۷	۲۴۸	۲۴۹	۲۵۰	۲۵۱	۲۵۲	۲۵۳	۲۵۴	۲۵۵	۲۵۶	۲۵۷	۲۵۸	۲۵۹	۲۶۰	۲۶۱	۲۶۲	۲۶۳	۲۶۴	۲۶۵	۲۶۶	۲۶۷	۲۶۸	۲۶۹	۲۷۰	۲۷۱	۲۷۲	۲۷۳	۲۷۴	۲۷۵	۲۷۶	۲۷۷	۲۷۸	۲۷۹	۲۸۰	۲۸۱	۲۸۲	۲۸۳	۲۸۴	۲۸۵	۲۸۶	۲۸۷	۲۸۸	۲۸۹	۲۹۰	۲۹۱	۲۹۲	۲۹۳	۲۹۴	۲۹۵	۲۹۶	۲۹۷	۲۹۸	۲۹۹	۳۰۰
۳۰۰	۳۰۱	۳۰۲	۳۰۳	۳۰۴	۳۰۵	۳۰۶	۳۰۷	۳۰۸	۳۰۹	۳۱۰	۳۱۱	۳۱۲	۳۱۳	۳۱۴	۳۱۵	۳۱۶	۳۱۷	۳۱۸	۳۱۹	۳۲۰	۳۲۱	۳۲۲	۳۲۳	۳۲۴	۳۲۵	۳۲۶	۳۲۷	۳۲۸	۳۲۹	۳۳۰	۳۳۱	۳۳۲	۳۳۳	۳۳۴	۳۳۵	۳۳۶	۳۳۷	۳۳۸	۳۳۹	۳۴۰	۳۴۱	۳۴۲	۳۴۳	۳۴۴	۳۴۵	۳۴۶	۳۴۷	۳۴۸	۳۴۹	۳۵۰	۳۵۱	۳۵۲	۳۵۳	۳۵۴	۳۵۵	۳۵۶	۳۵۷	۳۵۸	۳۵۹	۳۶۰	۳۶۱	۳۶۲	۳۶۳	۳۶۴	۳۶۵	۳۶۶	۳۶۷	۳۶۸	۳۶۹	۳۷۰	۳۷۱	۳۷۲	۳۷۳	۳۷۴	۳۷۵	۳۷۶	۳۷۷	۳۷۸	۳۷۹	۳۸۰	۳۸۱	۳۸۲	۳۸۳	۳۸۴	۳۸۵	۳۸۶	۳۸۷	۳۸۸	۳۸۹	۳۹۰	۳۹۱	۳۹۲	۳۹۳	۳۹۴	۳۹۵	۳۹۶	۳۹۷	۳		

[illegible]

جمع کل تجهیزات

فصل نهم

فرایند و مقررات آموزش مبتنی بر نیاز محلی

آغازین فصل:

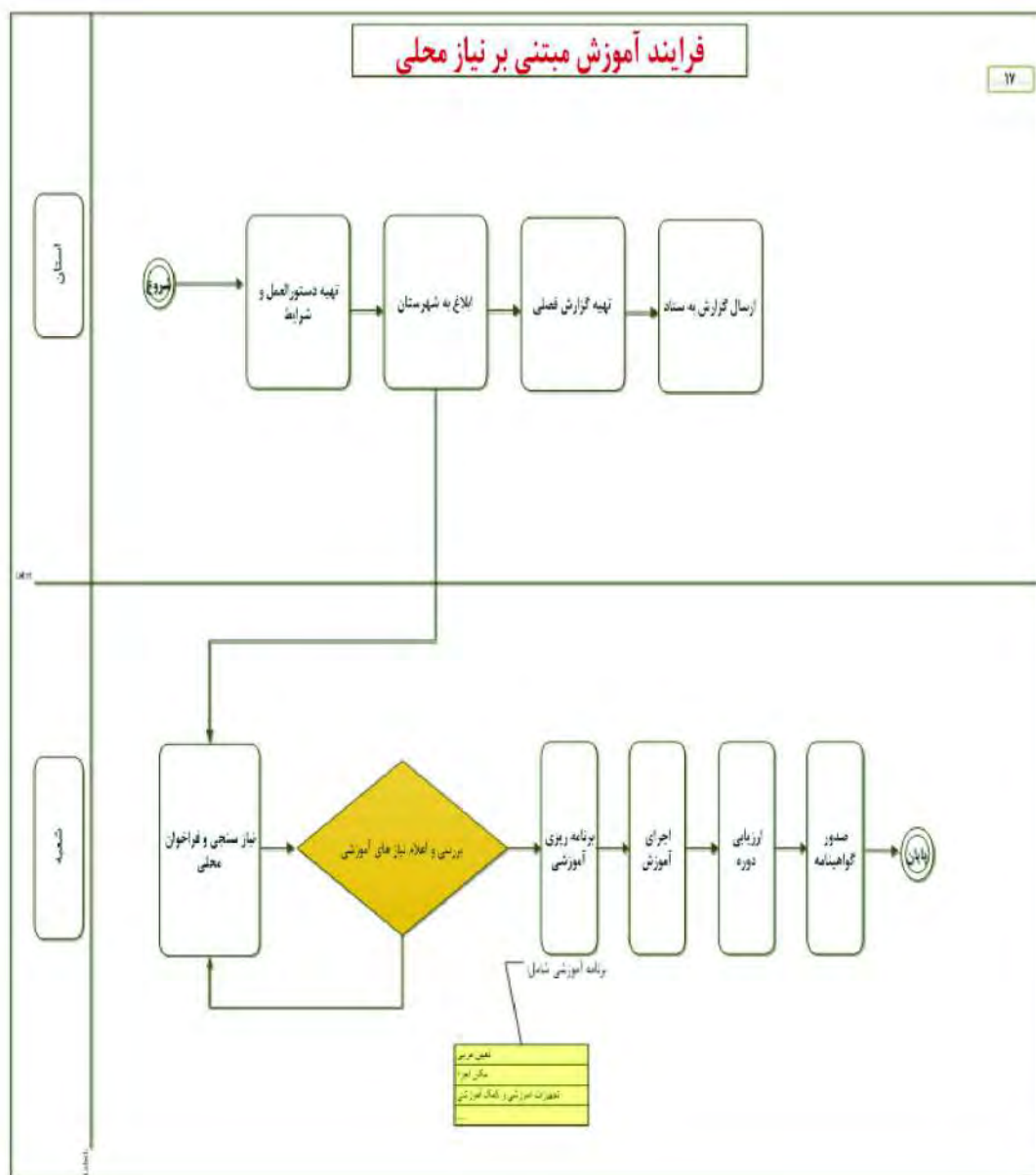
دوره «آموزش همگانی مبتنی بر نیاز محلی» به آموزش‌هایی گفته می‌شود که در هر استان متناسب با نیاز و شرایط اقلیمی آن منطقه، به منظور آموزش حوادث و سوانح شایع آن استان یا منطقه، با ملاحظه محورهای پیشنهادی، طراحی و اجرا می‌گردد. این دوره‌ها حسب نیاز محلی ۲، ۴، ۶ و ۸ ساعته بوده و مجوز برگزاری آن توسط معاون آموزش و پژوهش استان صادر می‌گردد. بر اساس نیازسنجی و وجود نوعی مخاطره در یک منطقه، حسب نظر معاون آموزش، پژوهش استان برگزاری این دوره‌ها در مناطق آسیب‌پذیر از سرفصل‌های کمک‌های اولیه و آمادگی در مخاطرات و انواع حوادث و سوانح بلا مانع خواهد بود.

راهنم‌ها و نشانگرهای آموزش‌های اقداماتی آموزش‌های مبتنی بر نیاز محلی			
راهبرد	روش	فعالیت	نشانگرها
آموزش موضوعی و مختص زمان و مکان خاص آموزش مبتنی بر نیاز محلی		ارزیابی نیاز محلی	شناسایی کمبودهای آموزشی محله و منطقه
			نیازسنجی محلی
			اولویت‌بندی موضوعات آموزشی
		شناسایی مخاطبین	شناسایی گروه‌های پرخطر مانند زنان باردار، کودکان، معلولین و سالمندان از سایر افراد
		اولویت‌بندی	اولویت‌بندی نیازها بر اساس طیف خطرپذیری تعداد کمی و...
		برنامه‌ریزی آموزشی	انتخاب نوع، روش مکان، زمان، محتوا، تجهیزات، مربیان موردنیاز آموزش
		تدوین محتوا	انتخاب مهم‌ترین نکات برای ارائه آموزش و متناسب با زمان اجرای آموزش
		شناسایی و دسته‌بندی مخاطبان	انتخاب و به‌کارگیری مفاهیم در سطح مخاطبین
			مشخص کردن رده سنی مخاطبین (کودک، نوجوان، جوان، بزرگسال)
		تعیین سرفصل‌ها	مشخص کردن جنسیت مخاطبین به تفکیک زن و مرد
			مشخص کردن نوع مناسبت‌ها و آموزش‌هایی که به‌نوعی با آن‌ها مرتبط‌اند
		تعیین مکان‌های برگزاری آیین‌های مذهبی و ملی	مشخص نمودن مکان دوره آموزشی در مناسبت‌ها
		اجرای آموزش	برگزاری دوره‌های آموزشی برای مخاطبان

قوانین و مقررات آموزش‌های مبتنی بر نیاز محلی	
عنوان	آموزش مبتنی بر نیاز محلی
مستندات قانونی	<ul style="list-style-type: none"> • قانون اساسنامه جمعیت هلال احمر جمهوری اسلامی ایران (مصوب ۱۳۶۷/۰۲/۰۸) • قانون برنامه پنج‌ساله ششم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران (۱۴۰۰ - ۱۳۹۶) • تصویب‌نامه اجرای اقدامات مربوط به مدیریت بحران در کلان‌شهرهای کشور • قانون مدیریت بحران کشور ۹۰/۴۴۴۷۳، مورخ ۱۳۹۸/۰۶/۰۳
موضوع	برگزاری دوره آموزش مبتنی بر نیاز محلی برای سازمان‌ها یا مخاطبان خاص
اهداف	<ul style="list-style-type: none"> • ایجاد مهارت فردی در یک یا چند سرفصل برای اقدام عملی در مواجهه با حوادث روزمره یا حوادث خطرآفرین • ایجاد انگیزه برای گذراندن دوره‌های رسمی کمک‌های اولیه در جامعه • افزایش داوطلبان جمعیت هلال احمر • ایجاد آمادگی مقطعی با دامنه محدود در عموم برای اقدامات مؤثر در مواجهه با حوادثی که به طور معمول رخ می‌دهد
چالش‌ها	<ul style="list-style-type: none"> • آیا آموزش با استانداردهای مناسب آموزشی طبق دستورالعمل برگزار شده است؟ • آیا هر فرد که این دوره را می‌گذارند، ترغیب به شرکت در دوره‌های آموزش رسمی می‌شود؟ • آیا مربی این دوره آموزشی بر تمامی سرفصل‌ها احاطه دارند؟
تعاریف خاص	مراکز آموزش: منظور پایگاه‌ها، مراکز محلی آموزشی خانه‌های هلال، کانون‌های دانش‌آموزی، دانشجویی، آزاد، طلاب

مدیریت	شرح فعالیت جهت رسیدن به اهداف برنامه	نیروی انسانی (نفر)	مسئول پیگیری
مستاد	ارزیابی محله و مناطقی که لازم است آموزش‌ها در آن صورت پذیرد.	۳	اداره کل آموزش همگانی
	نیازسنجی و امکان‌سنجی آموزشی به تفکیک افراد عادی و پرخطر جامعه	۳	اداره کل آموزش همگانی
	تدوین محتوای آموزشی و بازنگری منابع آموزشی به تفکیک افراد عادی و پرخطر جامعه	۳	اداره کل آموزش همگانی
استانی	برنامه‌ریزی آموزشی به تفکیک افراد عادی و پرخطر جامعه	۲	معاونت آموزش، جوانان و داوطلبان استان
	تأمین مربی آموزش کمک‌های اولیه	۱	معاونت آموزش استان
	تهیه فایل کتاب، جزوه، پوستر و تصاویر آموزشی	۱	معاونت آموزش استان
	پیش‌بینی و تدارک کلیه تجهیزات تخصصی مصرفی و غیرمصرفی آموزش کمک‌های اولیه (مطابق استاندارد یک)	۱	معاونت آموزش استان
	ثبت نامه، تهیه و تأمین لوازم مطابق دستورالعمل پیوست	۱	مرکز آموزش
	اجرای دوره مطابق دستورالعمل آموزش ایستگاهی آموزشی هلال احمر	۱	مرکز آموزش
	تهیه و تنظیم فرم‌های نظرسنجی، ارزیابی، چک‌لیست برگه‌های سؤالات، پاسخ‌نامه‌ها، لیست نمرات مطابق دستورالعمل پیوست	۱	مرکز آموزش
	تهیه و تأمین تغذیه، اسکان و ایاب‌وذهاب مربی، ناظر، مدرس و فراگیر	۱	مرکز آموزش
	تنظیم دقیق اسناد مالی دوره مطابق دستورالعمل پیوست	۱	مرکز آموزش
	ارائه گزارش و بازخوردهای دوره مطابق دستورالعمل		مرکز آموزش
	انجام تبلیغات و ساز و کارهای تشویقی جذب به دوره‌های آموزشی جمعیت مطابق دستورالعمل پیوست	۱	مرکز آموزش
	اعتبار	• از محل بودجه مصوب طرح، درآمدهای استانی، خیرین	
مجری	ستاد - معاونت آموزش، پژوهش و فناوری، سازمان جوانان، سازمان داوطلبان		
	صف - معاونت آموزش و پژوهش، معاون جوانان، معاون داوطلبان استان، مراکز آموزشی شعب، خانه‌های هلال، کانون‌های سازمان جوانان		
همکار	• سازمان امداد و نجات، اداره کل ارزیابی عملکرد		
پشتیبان	• حوزه دبیرکل، خزانه‌داری، روابط عمومی، حراست		
فرآیند ارزشیابی از برنامه	شاخص‌های دروندادی: تعداد افراد شرکت کننده / تعداد افراد جمعیت محلی شاخص‌های فرایندی: تعداد افراد قبول شده / تعداد شرکت کننده شاخص برون دادی: تعداد افراد شرکت کننده در مانورهای محلی / تعداد افراد قبول شده		

فصل دهم

فرآیند، سرفصل‌ها و مقررات آموزش‌های ایستگاهی

آغازین فصل:

آموزش ایستگاهی چهره به چهره جزو بهترین روش‌های آموزش از نظر ایجاد تغییر رفتار در فرگیران می‌باشد. این آموزش‌ها می‌تواند در مکان‌های متفاوت و بر اساس نیازهای متفاوت ارائه شود. زمان و سرفصل در این آموزش‌ها محدود ولی تأثیرگذار است. آموزش‌های ایستگاهی بیشتر در شعب جمعیت یا معابر و میادین پرتردد و پرمخاطب و یا در پارک‌ها، ایستگاه‌های مترو و حتی در مدارس، دانشگاه‌ها و ادارات و درب منازل اجرا می‌گردد. مخاطب این دوره‌های آموزشی عموم مردم می‌باشند. آموزش ایستگاهی اجرای آموزش در اشکال مختلف و گوناگون است. در این روش مربیان با مراجعه به درب منازل و یا با برپایی چادر امدادی در معابر و مکان‌های پرتردد (مانند پارک‌ها) یا مراسم‌های مختلف، راهپیمایی‌ها، نماز جمعه و یا با مراجعه به مدارس، به آموزش یک یا دو مورد از مهمترین آموزش‌ها در زمینه کمک‌های اولیه و آمادگی در مخاطرات می‌پردازند.

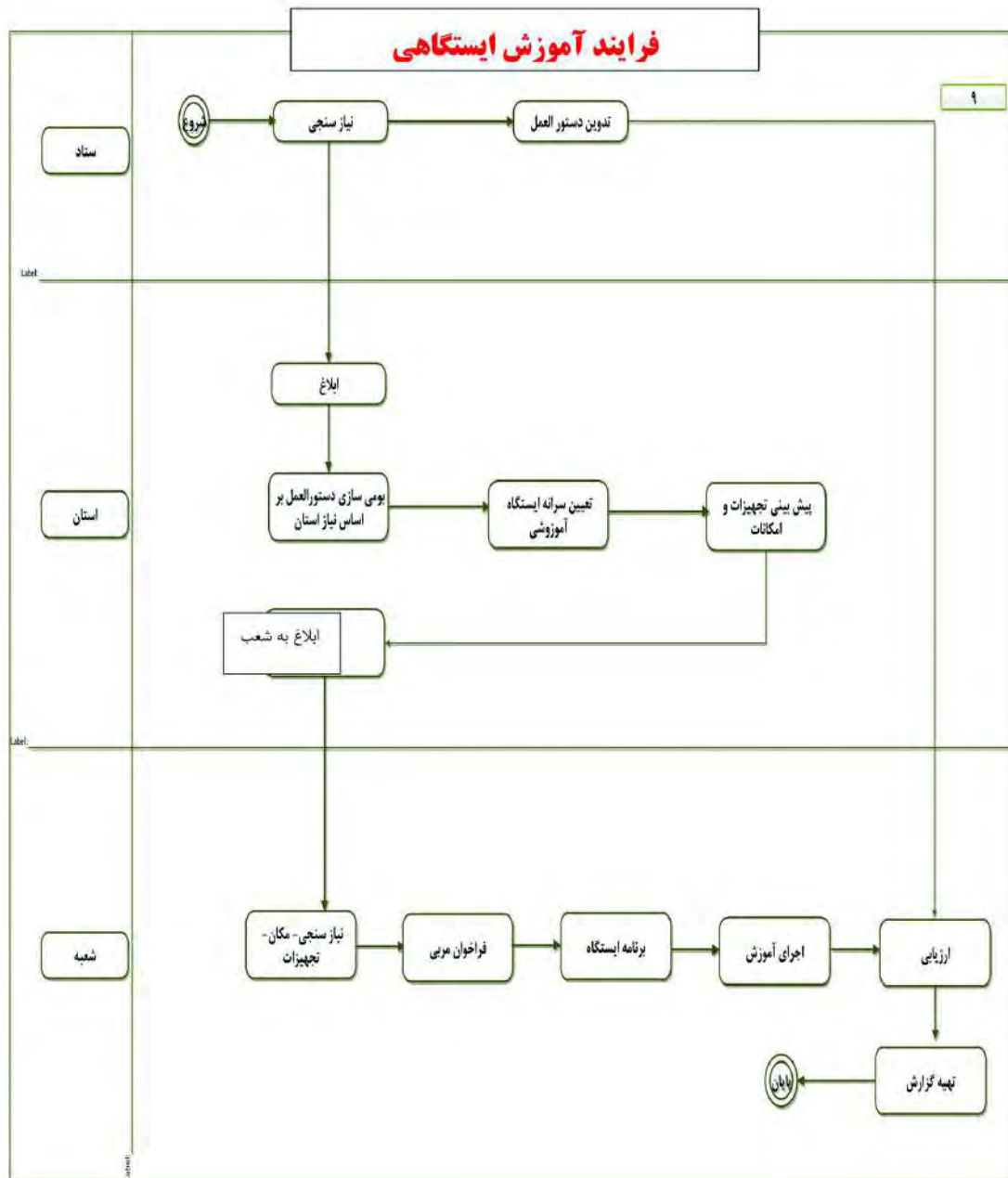
راهبردها و نشانگرهای اقداماتی آموزش های ایستگاهی			
راهبرد	روش	فعالیت	نشانگرها
آموزش ایستگاهی	آموزش در مناطق آسیب دیده در فاز بازیابی	ارزیابی منطقه	شناسایی وسعت فاجعه، خطرات و نیازهای آموزشی
			نیازسنجی محلی
			اولویت بندی موضوعات آموزشی
		شناسایی مخاطبین	شناسایی گروه های پرخطر مانند زنان باردار، کودکان، معلولین و سالمندان از سایر افراد
			اولویت بندی نیازها بر اساس طیف خطرپذیری تعداد کمی و...
		برنامه ریزی آموزشی	انتخاب نوع، روش مکان، زمان، محتوا، تجهیزات، مربیان موردنیاز آموزش
			انتخاب محتوای آموزشی مناسب با سطح خطرپذیری منطقه
	مراجعه به درب منازل	تدوین محتوا	انتخاب و به کارگیری مفاهیم به زبان ساده
			برگزاری دوره های آموزشی در مناطق آسیب دیده
			ارائه آموزش های لازم به تسهیلگر و ارزیابی جهت تعیین صلاحیت
		تربیت تسهیلگر	ارائه تشویق های متفاوت به تسهیل گر
			ارائه آموزش های موضوعی به تسهیل گر قبل از هر بار مراجعه
			انتخاب مهم ترین نکات برای ارائه آموزش
		آموزش خانواده	محتوا
ارزیابی آمادگی خانواده ها به وسیله فرم های مربوطه			
مراجعه به صورت ماهی یکبار و هر ماه یک آموزش با زمان ۵ دقیقه ای			
ارزیابی آموزش گیرندگان برای سنجش آمادگی آنها نسبت به قبل از برگزاری دوره آموزشی			

ارائه کد تخفیف ۷۰ درصدی جهت صدور گواهینامه به آموزش‌گیرندگان		
انتخاب مکان مناسب از نظر گنجایش نفرات، عدم تابش نور مستقیم خورشید، عدم سد معبر	موقعیت جغرافیایی	آموزش در محیط‌های عمومی مثل پارک‌ها و فرهنگسراها
مشخص کردن رده سنی مخاطبین (کودک، نوجوان، جوان، بزرگسال)	شناسایی و دسته‌بندی مخاطبان	
مشخص کردن جنسیت مخاطبین به تفکیک زن و مرد		
مشخص کردن مخاطبین بر حسب میزان تحصیلات آنها		
مشخص کردن منطقه از نظر نوع آسیب‌پذیری منطقه	نیازسنجی محلی بر اساس نیازهای مردم	
مشخص کردن نوع مناسبت‌ها و آموزش‌هایی که به‌نوعی با آنها مرتبط‌اند	تعیین نوع مناسبت و آموزش	
مشخص نمودن مکان دوره آموزشی در مناسبت‌ها	تعیین مکان‌های برگزاری آیین‌های مذهبی و ملی	
مشخص کردن مهم‌ترین و کاربردی‌ترین مفاهیم که احاد جامعه بیشتر به آن نیاز دارند	نیازسنجی آموزشی	
اولویت‌بندی آموزش‌ها بر اساس اهمیت و نیاز مردم به آنها	برنامه‌ریزی آموزشی	
شناسایی حوزه فعالیت و توان اثرگذاری آنها در جامعه	شناسایی کمپین‌ها	کمپین‌ها
تشکیل جلسات هم‌فکری برای بررسی نقاط ضعف و قوت و انتظارات دوسویه از یکدیگر	نیازسنجی آموزشی	
مشخص کردن آموزش‌هایی که قابلیت اجرا شدن در فضای کمپین‌ها را دارند	برنامه‌ریزی آموزشی	
دوره آموزشی ایستگاهی مراکز آموزشی جمعیت هلال‌احمر		عنوان
قانون اساسنامه جمعیت هلال‌احمر جمهوری اسلامی ایران (مصوب ۱۳۶۷/۰۲/۰۸)		مستندات قانونی
قانون برنامه پنج‌ساله ششم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران		
تصویب‌نامه اجرای اقدامات مربوط به مدیریت بحران در کلان‌شهرهای کشور		موضوع
قانون مدیریت بحران کشور ۹۰/۴۴۷۳، مورخ ۱۳۹۸/۰۶/۰۳		
برگزاری دوره آموزش ایستگاهی برای علاقه‌مندان و افراد مراجعه‌کننده		اهداف
ایجاد مهارت فردی برای اقدام عملی در مواجهه با حوادث روزمره یا حوادث خطرآفرین		
افزایش داوطلبان جمعیت هلال‌احمر		چالش‌ها
ایجاد آمادگی در عموم برای اقدامات مؤثر در مواجهه با حوادثی که به طور معمول رخ می‌دهد		
آیا آموزش با استانداردهای مناسب آموزشی طبق دستورالعمل برگزار شده است؟		تعاریف خاص
آیا هر فرد که این دوره را می‌گذرانند، ترغیب به شرکت در دوره‌های آموزش رسمی می‌شود؟		
آیا مربی این دوره آموزشی بر تمامی سرفصل‌ها احاطه دارند؟		
مراکز آموزش: مکان‌ها عمومی و پرتردد		

مدیریت	شرح فعالیت جهت رسیدن به اهداف برنامه	نیروی انسانی (نفر)	مسئول پیگیری
استانی	ارزیابی محله و مناطقی که لازم است آموزش‌ها در آن صورت پذیرد.	۳	خانه های هلال
	نیازسنجی و امکان‌سنجی آموزشی به تفکیک افراد عادی و پرخطر جامعه	۳	اداره کل آموزش همگانی
	تدوین محتوای آموزشی و بازنگری منابع آموزشی به تفکیک افراد عادی و پرخطر جامعه	۳	اداره کل آموزش همگانی
استانی	ارزیابی محله و مناطقی که لازم است آموزش‌ها در آن صورت پذیرد.	۲	خانه های هلال
	نیازسنجی و امکان‌سنجی آموزشی به تفکیک افراد عادی و پرخطر جامعه	۱	معاونت آموزش استان
	تدوین محتوای آموزشی و بازنگری منابع آموزشی به تفکیک افراد عادی و پرخطر جامعه	۱	معاونت آموزش استان
	برنامه‌ریزی آموزشی به تفکیک افراد عادی و پرخطر جامعه	۱	معاونت آموزش استان
	تأمین تسهیلات موردنیاز برای مراجعه به درب منازل یا حضور در ایستگاه‌های آموزش کمک‌های اولیه	۱	مرکز آموزش
	تهیه فایل کتاب، جزوه، پوستر و تصاویر آموزشی	۱	مرکز آموزش
	پیش‌بینی و تدارک ایستگاه آموزش در مناسبت‌ها یا کلیه تجهیزات تخصصی مصرفی و غیرمصرفی آموزش کمک‌های اولیه	۱	مرکز آموزش
	ثبت نامه، تهیه و تأمین لوازم مطابق دستورالعمل پیوست	۱	مرکز آموزش
	اجرای دوره مطابق دستورالعمل آموزش ایستگاهی آموزشی هلال احمر	۱	مرکز آموزش
	تهیه و تنظیم فرم‌های نظرسنجی، ارزیابی، چک‌لیست، برگه‌های سؤالات، پاسخ‌نامه‌ها، لیست نمرات مطابق دستورالعمل پیوست		مرکز آموزش
	تهیه و تأمین تغذیه، اسکان و ایاب‌وذهاب مربی، ناظر، مدرس و فراگیر	۱	مرکز آموزش
	تنظیم دقیق اسناد مالی دوره مطابق دستورالعمل پیوست		مرکز آموزش
	ارائه گزارش و بازخوردهای دوره مطابق دستورالعمل		مرکز آموزش
	انجام تبلیغات و سازو کارهای تشویقی جذب به دوره‌های آموزشی جمعیت مطابق دستورالعمل پیوست		مرکز آموزش
اعتبار	از محل بودجه مصوب طرح، درآمدهای استانی، خیرین		
مجری	ستاد - معاونت آموزش، پژوهش و فناوری، سازمان جوانان، سازمان داوطلبان		
	صف - معاونت آموزش و پژوهش، معاون جوانان، معاون داوطلبان استان، مراکز آموزشی شعب، خانه های هلال، کانون های سازمان جوانان		
همکار	اداره کل ارزیابی عملکرد، روابط عمومی و سازمان امداد و نجات		
پشتیبان	حوزه دبیرکل، خزانه‌داری، حراست		
نظارت	تعداد افراد شرکت کننده در آموزش / تعداد افراد حضور یافته در تجمع (تخمینی) تعداد افراد متقاضی شرکت در کلاسهای آموزشی جمعیت / تعداد افراد شرکت کننده در آموزش ایستگاهی		

گردشکار یا فعالیت‌های اجرایی برنامه (شرح فعالیت)

فصل یازدهم

فرآیند و مقررات تمرین و مانور محلی

آغازین فصل:

تمرین و مانور مجموعه اقدام‌هایی است که هدفشان ارتقای سطح آمادگی افراد جامعه است. مانور می‌تواند به عنوان جزئی از مرحله آمادگی و کاهش خطر در سوانح و حوادث به شمار آید. حسن اجرای مانور، نقش مهم آن در ایجاد آمادگی الزام جهت انجام عکس‌العمل صحیح و سریع در برابر بحران‌ها است که نتایج حاصل از آن موجب کاهش تلفات، خسارات و افزایش پایداری و تاب‌آوری می‌شود. در این فصل اصول و قواعد مترتب بر تمرین‌های ساده آموزش همگانی مورد توصیف قرار می‌گیرد.

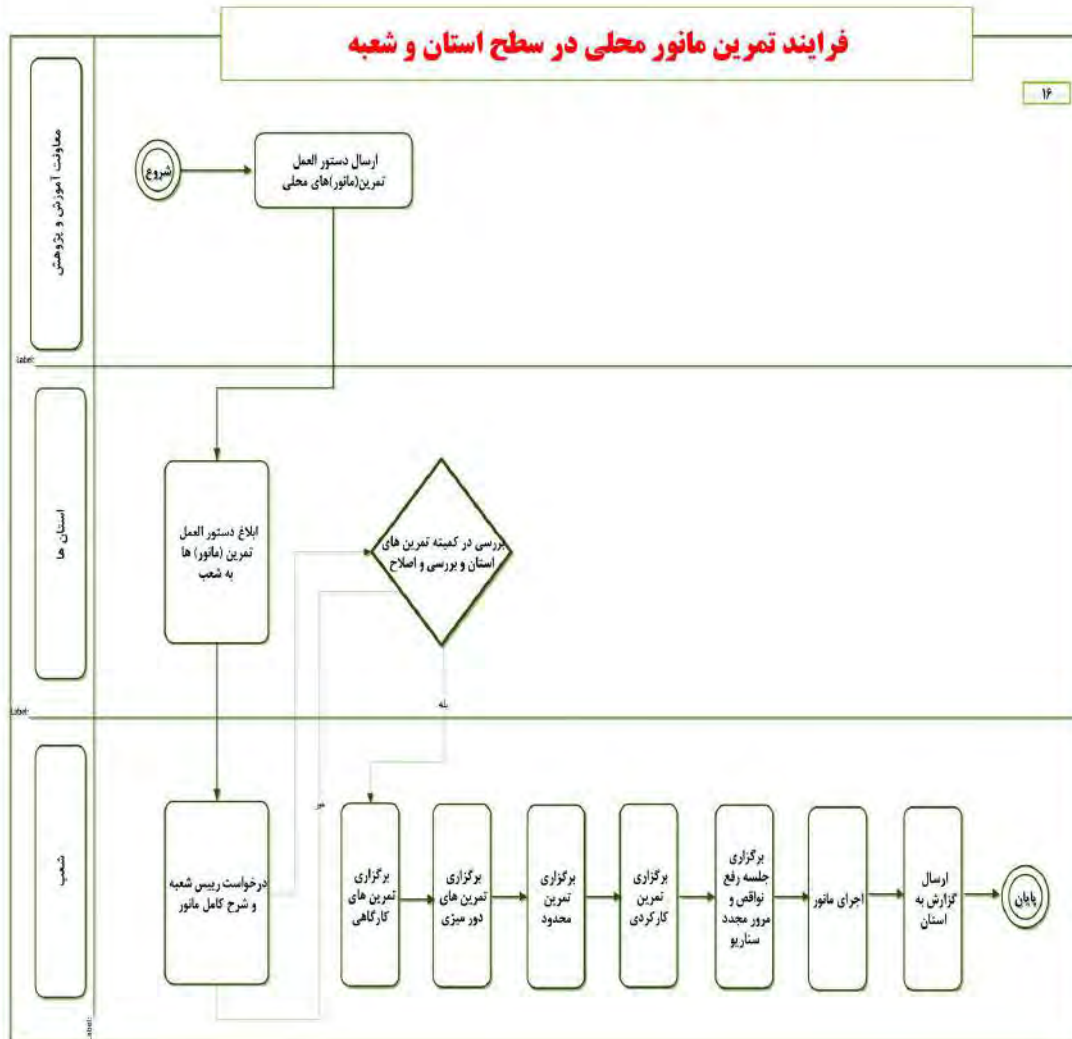
قوانین و مقررات تمرین و مانور محلی	
عنوان برنامه	برگزاری تمرین و مانور در مراکز آموزشی جمعیت هلال احمر
مستندات قانونی	<ul style="list-style-type: none"> • قانون اساسنامه جمعیت هلال احمر جمهوری اسلامی ایران (مصوب ۱۳۶۷/۰۲/۰۸) - با آخرین اصلاحات تا تاریخ ۱۳۹۴/۱۲/۱۶ • قانون برنامه پنج‌ساله ششم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران (۱۴۰۰ - ۱۳۹۶) • تصویب‌نامه اجرای اقدامات مربوط به مدیریت بحران در کلان‌شهرهای کشور
بیان موضوع	برگزاری تمرین و مانور
اهداف	<ul style="list-style-type: none"> • برگزاری حداقل یک مانور یا تمرین عملی برای ۲۵ درصد از افراد آموزش‌دیده در سال اول • افزایش ۱۰ درصدی سالانه تعداد شرکت‌کنندگان در مانورها • ایجاد مهارت عملی برای اقدام عملی در صحنه تمرین • افزایش اعتمادبه‌نفس برای آموزش‌گیرندگان
چالش‌ها	<ul style="list-style-type: none"> • آیا تمرین کمک‌های اولیه یا استانداردهای مناسب مانورها و طبق دستورالعمل برگزار شده است؟ • آیا هر فرد که این دوره تمرین را می‌گذارند، می‌تواند به خود در حوادث کمک کند؟ • آیا راهنمایان این مانورها بر تمامی نکات اجرایی سرفصل‌ها احاطه دارند؟
تعاریف خاص	منظور از مراکز تمرین آموزشی خانه‌های هلال، کانونهای دانش آموزی، دانشجویی، طلاب، روستایی و مراکز آموزشی محلی جمعیت هلال احمر است.

ردیف	شرح فعالیت جهت رسیدن به اهداف برنامه	نیروی انسانی	زمان اجرا	مسئول پیگیری
۱	تأمین بودجه و اعتبارات مورد نیاز مانورها	۲ نفر	اسفند	اداره کل آموزش همگانی
	نیازسنجی و امکان سنجی مانورها	۳	اسفند	اداره کل آموزش همگانی
	تدوین فرایندهای اجرایی مانورها و تمرین	۳	طول سال	اداره کل آموزش همگانی
۲	برنامه ریزی مانورها و تمرین ها	۲	طول سال	معاونت آموزش، جوانان و داوطلبان استان
	تأمین تعداد مربی راهنما مورد نیاز به نسبت فراگیران آموزشی	۱	طول سال	معاونت آموزش استان
	تهیه سناریو مانور و یا فرایند اجرای تمرین	۱	طول سال	معاونت آموزش استان
	پیش بینی تجهیزات تخصصی مصرفی و غیر مصرفی تمرین کمک های اولیه و مانور	۱	طول سال	معاونت آموزش استان
	ثبت نام، تأمین مکان تمرین و مانور	۱	طول سال	مرکز آموزش
	اجرای تمرین و مانور	شعب ۱۵		مرکز آموزش
	تهیه و تنظیم فرم های نظرسنجی، ارزیابی، چک لیست، لیست حضور و غیاب، لیست نمرات مطابق دستورالعمل	۱	پس از پایان هر دوره	مرکز آموزش
	تهیه و تأمین تغذیه، اسکان و ایاب و ذهاب مربی، فراگیر	۱	پس از پایان هر دوره	مرکز آموزش
	تنظیم دقیق اسناد مالی دوره	۱	پس از پایان	مرکز آموزش
	ارائه گزارش و بازخوردهای مانور		پس از پایان هر دوره	مرکز آموزش
اعتبار	از محل بودجه مصوب طرح، درآمدهای استانی، خیرین / مشارکت محلی			
مجری	ستاد - معاونت آموزش، پژوهش و فناوری، سازمان جوانان، سازمان داوطلبان، روابط عمومی			
	صف - معاونت آموزش و پژوهش، معاون جوانان، معاون داوطلبان استان، مراکز آموزشی شعب، خانه های هلال، کانون های			
همکار	اداره کل ارزیابی عملکرد، ستادخانه های هلال			
پشتیبان	حوزه دبیرکل، خزانه داری، روابط عمومی، حراست			
فرایند ارزشیابی از برنامه	شاخص های دروندادی: تعداد افراد شرکت کننده در مانور / تعداد افراد محله			
	شاخص های فرایندی: تعداد افراد غیر عضو در جمعیت / تعداد افراد شرکت کننده			
	شاخص های بروندادی: تعداد افراد متقاضی عضویت در جمعیت / تعداد افراد غیر عضو			

راهنماها و نشانگرهای اقداماتی تمرین و مانور محلی

راهنما	روش	فعالیت	نشانگر
تمرین‌ها و مانورها محلی و اجتماع‌محور	تمرین‌ها و مانورها محلی و اجتماع‌محور	طراحی	تدوین دستورالعمل تمرین‌ها در محلات، تأمین منابع و جلب نظر شرکا و ذی‌نفعان
			طراحی سناریو
			تعیین وظایف و اهداف مشارکت‌کنندگان
		اجرا	برگزاری جلسات توجیهی
			تأمین لجستیک و تجهیزات
			تعیین نقش افراد و توجیه آنان
	ارزیابی	اجرا	اجرای عملی مانور
			بررسی نقاط قوت و ضعف مانور در میدان
			جمع‌آوری اطلاعات و تحلیل
		ارزیابی	ارائه راهکارهای پیشنهادی
			تدوین دستورالعمل منطبق با سندهای بالادستی و دستورالعمل زنگ ایمنی مدارس (پژوهشگاه) / طراحی سناریو/ برگزاری جلسات هماهنگی
			تأمین لجستیک و تجهیزات برگزاری آموزش و جلسات توجیهی در مدارس
تمرین‌ها در مدارس	تمرین‌ها در مدارس	اجرا	اجرای تمرین مانور / اجرای عملی مانور
			جمع‌آوری اطلاعات و تحلیل/ بررسی نقاط قوت و ضعف
			ارائه راهکارهای پیشنهادی/ بررسی نظرات سایر دستگاه‌های متولی
	ارزیابی	طراحی	تدوین دستورالعمل منطبق با سندهای بالادستی و همکاری وزارت علوم، دانشگاه آزاد و وزارت بهداشت/ طراحی سناریو/ برگزاری جلسات هماهنگی
			تأمین لجستیک و تجهیزات/ برگزاری جلسات آموزشی در خوابگاه و دانشگاه/ طراحی سناریو موردی/ برگزاری جلسات توجیهی/ اجرای تمرینی مانور/ اجرای عملی مانور
			جمع‌آوری اطلاعات و تحلیل/ بررسی نقاط قوت و ضعف
		ارزیابی	ارائه راهکارهای پیشنهادی/ بررسی نظرات سایر دستگاه‌های متولی
			تدوین دستورالعمل منطبق با سندهای بالادستی و همکاری وزارت کشور
			تأمین لجستیک و تجهیزات/ تعیین نقش افراد و توجیه آنان/ اجرای عملی مانور
تمرین‌ها و مانورها در سازمان‌های نهادها	تمرین‌ها و مانورها در سازمان‌های نهادها	اجرا	جمع‌آوری اطلاعات و تحلیل
			ارائه راهکارهای پیشنهادی
		ارزیابی	جمع‌آوری اطلاعات و تحلیل
			ارائه راهکارهای پیشنهادی

فصل دوازدهم

فرآیندهای سیاستگذاری و هماهنگی برون سازمانی

آغازین فصل:

در راستای تحقق اهداف آموزشی و برنامه‌ریزی و اجرای بهینه راهبردهای کلان این برنامه، ضرورت دارد تدابیر لازم در خصوص ایجاد هماهنگی بینبخشی کلیه دستگاه‌های اجرایی و نیز سازمان‌ها و نهادهای مرتبط پیش‌بینی و اجرا گردد. در این راستا و براساس قانون مدیریت بحران، دبیرخانه آموزش در جمعیت هلال احمر در ستاد، استان و شعبه تشکیل می‌گردد. هدف از این دبیرخانه ایجاد هماهنگی بین دستگاهی برای اجرای آموزش‌های همگانی و اطلاع‌رسانی آموزشی است.

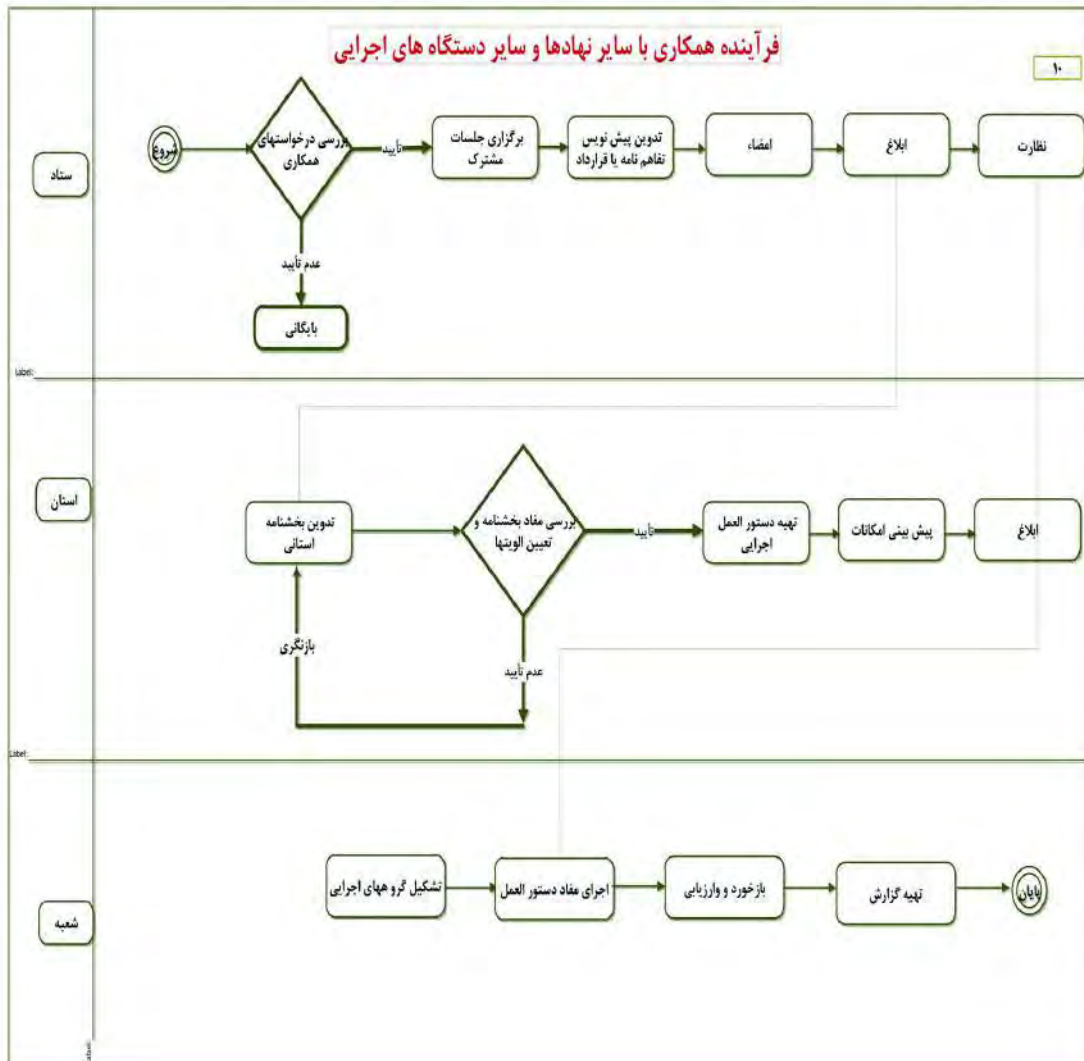
راهبردها و نشانگرهای اقداماتی برنامه‌های سیاستگذاری آموزش همگانی			
راهبرد	روش	فعالیت	نشانگر
سیاستگذاری آموزش همگانی	دبیرخانه آموزش همگانی (در راستای اجرای بند ب ماده ۱۴ مدیریت بحران)	برنامه‌ریزی	تشکیل کارگروه آموزش همگانی در سطح ستاد، استان و شهرستان
			ابلاغ اعضا
			تشکیل جلسات کارگروه حسب دستورالعمل (شهرستان، استان، ستاد)
		هماهنگی و اجرا	تعداد مصوبات
			ابلاغ مصوبات به دستگاه‌های مجری
			نظارت بر مداومت جلسات و حضور اعضا
	تعامل با سایر نهادها	نظارت	نظارت بر اجرا مصوبات
			تهیه تفاهم‌نامه، برنامه مشترک همکاری، قراردادهای
			تهیه دستورالعمل‌های اجرایی
		هماهنگی و اجرا	تهیه قوانین و مقرراتی که در حین انجام کار نیاز به تهیه و اجرای آن
			ابلاغ دستورالعمل‌ها به ارگان‌ها و نهادهای مرتبط
			اجرای دستورالعمل در ارگان‌های و نهادهای مرتبط
	مشارکت داوطلبانه	نظارت	نظارت بر اجرای مفاد قراردادهای و تفاهم‌نامه‌های همکاری و اجرای قوانین بالادستی
			دستورالعمل سازوکار تشویقی مشارکت داوطلبین در امر آموزش
			برگزاری جلسات مداوم با سازمان‌های مردم‌نهاد
		نظارت	نظارت و ارزیابی تمامی مصوبات تهیه شده و اجرایی شدن آن
			ارزیابی مشارکت داوطلبانه (سطح مشارکت و استفاده از آن)
			دستورالعمل برون‌سپاری فعالیت‌های آموزشی و مشارکت بخش
مشارکت مؤثر با بخش خصوصی	اجرا	نظارت	برگزاری جلسات مداوم و تهیه لیستی از بخش‌های مؤثر خصوصی/تشکیل کارگروه تخصصی بخش‌های خصوصی
			نظارت بر انتخاب صحیح روش‌های تعاملی و مشارکت با بخش خصوصی

قوانین و مقررات برنامه‌های سیاستگذاری آموزش همگانی	
عنوان	سیاست‌گذاری اقدامات و برنامه‌های آموزش همگانی
مستندات قانونی	<ul style="list-style-type: none"> • قانون اساسنامه جمعیت هلال احمر جمهوری اسلامی ایران (مصوب ۱۳۶۷/۰۲/۰۸) • قانون برنامه پنج‌ساله ششم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران (۱۴۰۰ - ۱۳۹۶) • تصویب‌نامه اجرای اقدامات مربوط به مدیریت بحران در کلان‌شهرهای کشور • قانون مدیریت بحران کشور ۹۰/۴۴۷۳، مورخ ۱۳۹۸/۰۶/۰۳
موضوع	<ul style="list-style-type: none"> • دبیرخانه آموزش همگانی • تعامل با نهادها و دستگاه‌های اجرایی • مشارکت مؤثر با بخش خصوص • مشارکت داوطلبانه
اهداف	<ul style="list-style-type: none"> • برنامه‌ریزی برای توسعه تعاملات بین بخشی و برون بخشی از طریق عقد تفاهم‌نامه و جذب بخش خصوصی • افزایش سالانه نهادهای مرتبط • جذب مشارکت داوطلبانه خیرین و سازمان‌های مردم‌نهاد در توسعه برنامه‌های آموزشی • برنامه‌ریزی برای توسعه تعاملات بین بخشی و برون بخشی به‌منظور توسعه راهبردهای آموزشی در سطوح مختلف
چالش‌ها	<ul style="list-style-type: none"> • آیا تمهیدات لازم برای برقراری تعامل با مرکز آموزش در شهرستان‌ها و محلات مختلف کشور اندیشیده شد؟ • آیا تمهیدات لازم برای جذب حداکثری افراد و نهادها جهت فعالیت داوطلبانه اندیشیده شده است؟

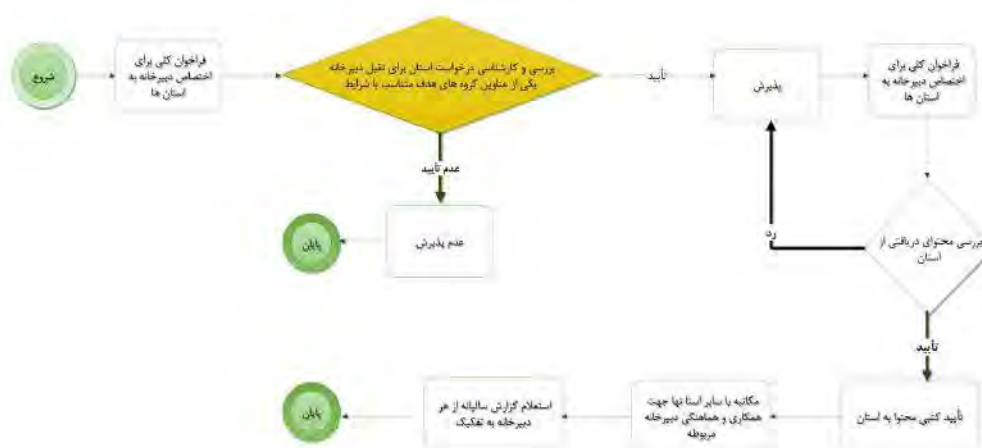
شرح فعالیت جهت رسیدن به اهداف برنامه	نیروی انسانی (نفر)	زمان اجرا	مسئول پیگیری	مدیریت	گردش کار یا فعالیت های اجرایی برنامه (شرح فعالیت)
				ستادی	
نیازسنجی آموزشی بر اساس شرایط منطقه ای	۲	ابتدای سال	کارگروه آموزش	ستادی	
تأمین بودجه و اعتبارات مورد نیاز	۳	ابتدای سال	کارگروه آموزش		
تدوین شیوه نامه تشکیل جلسات با افراد یا نهادهای داوطلب	۳	طول سال	کارگروه آموزش همگانی		
برنامه ریزی تشکیل جلسات و کارگروه ها	۲	طول سال	معاونت آموزش	شهرستان	
انجام تبلیغات مؤثر جهت جذب حداکثری فعالان داوطلب	۱	طول سال	معاونت آموزش استان		
تدارک امکانات و تجهیزات مناسب	۱	طول سال	معاونت آموزش		
ارائه گزارش و بازخوردهای گروه های داوطلب	۱	طول سال	معاونت آموزش		
ارائه گزارش و بازخوردهای جلسات منعقد شده	۱	طول سال	مرکز آموزش		
از محل بودجه مصوب طرح، خیرین					اعتبار
ستاد - معاونت آموزش، پژوهش و فناوری، سازمان جوانان، سازمان داوطلبان، روابط عمومی					مجری
صف - معاونت آموزش و پژوهش، معاون جوانان، معاون داوطلبان استان، مراکز آموزشی شعب، خانه های هلال، کانون های سازمان جوانان					
ستاد - معاونت آموزش، پژوهش و فناوری، سازمان جوانان، سازمان داوطلبان، روابط عمومی					همکار
حوزه دبیر کل، خزانه داری، روابط عمومی، حراست					پشتیبان
شاخص های دروندادی:					فرآیند ارزشیابی از برنامه
$P_1 = \frac{\text{تعداد افراد یا نهادهای داوطلب}}{\text{تعداد کل مخاطبان}}$					
شاخص های فرایندی:					
$P_3 = \frac{\text{تعداد جلسات مشترک}}{\text{تعداد کل تفاهم نامه ها}}$					
شاخص های برون دادی:					
$P_4 = \frac{\text{تعداد تفاهم نامه ها به تفکیک منطقه، شهرستان، استان و ملی}}{\text{تعداد کل تفاهم نامه ها}}$					

فرآیند همکاری با سایر نهادها و سایر دستگاه‌های اجرایی

فرآیند دبیرخانه های استانی (گروه های هدف)

باتوجه به کمبود در بودجه‌های تخصیصی دولتی به منظور آموزش همگانی، کسب درآمد و جذب منابع یکی از روش‌های توسعه آموزش‌های همگانی محسوب می‌شود.

جذب منابع مالی، می‌تواند به یکی از طرق زیر صورت گیرد:

- جذب منابع محلی به ویژه از محل بودجه‌های مدیریت بحران، استانداری، برنامه‌های فرهنگی محلی، دهیاری‌ها و شهرداری‌ها
  - جذب منابع از طریق برگزاری دوره‌های آموزشی برای سازمان‌ها، نهادها و شرکت‌ها
  - جذب منابع از خیرین و محل اهدای مردمی بر اساس اساسنامه جمعیت
  - جذب منابع از طریق فروش محصولات آموزشی و فرهنگی
  - جذب منابع از طریق پذیرش تبلیغات در محصولات آموزشی و کلاس‌های آموزشی
  - جذب منابع از طریق اسپانسرها در راستای مسئولیت اجتماعی (استفاده از نشان و آرم اسپانسر پس از تأیید واحد حراست استان بلامانع است).
- همچنین انتخاب روش درآمدزایی به نبوغ و خلاقیت هر استان و بر اساس شرایط فرهنگی و اقلیمی آن‌ها متفاوت است.

ماده ۱: نظر به تشویق کسانی که بتوانند از محل منابع ذکر شده، برای توسعه آموزش‌ها، منابع مادی جذب نمایند، مدیرعامل استان مجاز می‌باشد؛ ۵ درصد از محل جذب درآمدهای اختصاصی را به تشویق اعضای فعال در جذب منابع مالی اختصاص داده و هزینه نماید.

ماده ۲: ۵۰ درصد از این درآمد باید صرفاً در محل توسعه کمی و کیفی آموزش‌های همگانی صورت پذیرد. همچنین حق الزحمه مربیان دوره‌های مذکور نیز باید از همین محل باید پرداخت گردد و تخصیص‌های ستاد، صرفاً در دوره‌های رایگان هزینه گردد.

تبصره یک- در صورت تلاش مربی برای انجام جذب درآمدزایی مبلغی تحت عنوان پاداش، با درخواست رئیس مرکز آموزشی (شعب) و تأیید معاون آموزش، پژوهش استان، و با دستور مدیرعامل از محل ماده یک می‌تواند به مربی تعلق گیرد.

ماده ۳: در دوره‌های جمعیت مانند خانه‌های هلال، آمادگی در مخاطرات غیرحضوری، کمک‌های اولیه نیمه حضوری و دوره‌های مبتنی بر نیاز محلی، اولویت پرداخت در قالب اهدا مبلغ می‌باشد. همچنین شرکت در تمامی دوره‌های آموزشی برای عموم مردم در مراکز آموزشی جمعیت، در صورت داشتن شرایط، رایگان و مبالغ بیان شده به منظور صدور گواهی و اعتبار بخشی اخذ خواهد شد.

جدول مبالغ دوره‌ها و خدمات آموزشی

ردیف	عنوان دوره	داوطلبان داوطلبان	هزینه برای نهاده‌ها و دستگاه‌ها	عموم
۱	دوره آموزش کمک‌های اولیه (حضوری)	اهدا مبلغ	معادل ۳ برابر حق الزحمه تمام شده مربی	معادل یک ساعت حق الزحمه مربی
۲	دوره آمادگی در مخاطرات (حضوری)	اهدا مبلغ	معادل ۳ برابر حق الزحمه تمام شده مربی	معادل یک ساعت حق الزحمه مربی
۳	محصولات آموزشی	اهدا مبلغ	مطابق با قیمت تمام شده	مطابق با قیمت تمام شده
۴	دیگر فعالیت‌های آموزشی یا مشاوره آموزشی	اهدا مبلغ	معادل ۳ برابر حق الزحمه مربی	مطابق با قیمت تمام شده

※ با توجه به متفاوت بودن درجه مربیان، هزینه دوره‌ها براساس پرداختی به مربی صورت می‌گیرد.

نکات تکمیلی

- اولویت برگزاری کلاس در مراکز آموزشی جمعیت می‌باشد، و در صورت درخواست نهاده‌ها و سازمان‌ها مسئولیت ایاب و ذهاب مربیان بر عهده سازمان مدعو می‌باشد.
- تجهیزات کمک آموزشی به صورت امانی از طرف جمعیت در اختیار مربی یا سازمان مدعو قرار می‌گیرد.

فصل سیزدهم

اطلاع رسانی و آموزش مجازی

آغازین فصل

اطلاع‌رسانی آموزشی یکی از موارد مهم در جوامع امروز به منظور آگاهی بخشی و حساس‌سازی مردم برای آمادگی در مخاطرات می‌باشد و با توسعه سامانه‌های ارتباط جمعی و به ویژه فضای مجازی، نقش عمده و مهمی را در عرصه تغییر و تحولات اجتماعی بر عهده دارد یکی از کارکردهای اساسی فضای مجازی، اطلاع‌رسانی و آموزش آنلاین می‌باشد که در این فصل به بررسی فرآیندهای این مهم در آموزش همگانی می‌پردازیم.

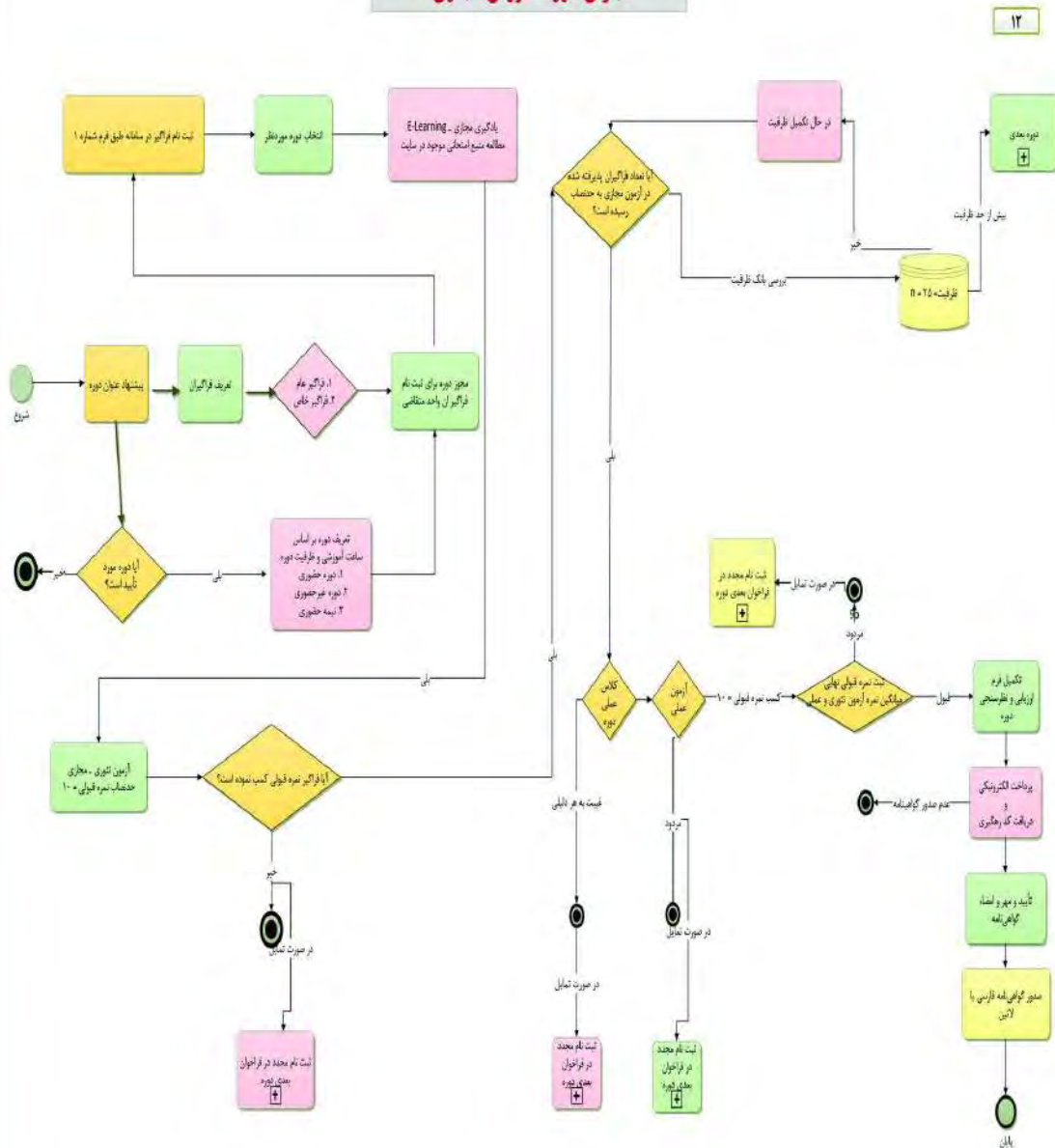
اطلاع‌رسانی و آموزش مجازی

آموزش مجازی آموزش همگانی مجموعه وسیعی از نرم‌افزارهای کاربردی و روش‌های آموزشی شامل آموزش مبتنی بر رایانه، آموزش مبتنی بر وب، کلاس‌های آنلاین و آفلاین است. تمام دوره‌های آموزش همگانی در رایگان بوده، لیکن برگزاری وبینارها و کلاس‌های آنلاین منوط به نوع دوره می‌تواند learn.khadem.ir سایت رایگان و یا همراه با دریافت هزینه باشد. همچنین اطلاع‌رسانی آموزشی نیز با هدف نشر پیام‌های آموزشی از طریق شبکه‌های اجتماعی حسب دستورالعمل‌های اطلاع‌رسانی انجام خواهد شد.

راهبرد	روش	فعالیت	نشانگر
مدیریت فضای مجازی	آموزش فضای مجازی	آگاه‌سازی در شبکه‌های اجتماعی	اطلاع‌رسانی از طریق شبکه‌های مجازی تولید و انتشار محتوای گرافیکی و ویدئوهای آموزشی مدیریت فضای مجازی بالا بردن ممبر و فالوور در فضای مجازی از طریق اقدامات انگیزشی مانند مسابقات آموزشی
		آموزش مجازی در سایت	فعال‌سازی و به‌روزرسانی پورتال خادم و معاونت افزایش بازدیدکنندگان سایت تعامل با مخاطبین/پاسخگویی به کامنت‌ها/سؤالات و تماس با آنها
		اپلیکیشن‌های کاربردی	به‌روزرسانی و پشتیبانی اپ‌های آموزشی ایجاد بستر مناسب آموزشی ارسال پیامک به مخاطبین تعامل با مخاطبین
		سامانه پیام‌رسان	
	کمپین‌های مجازی	آگاه‌سازی از طریق افراد سرشناس و مشهور	طراحی و اجرای کمپین‌های آموزشی تأثیرگذار مانند کمپین غرق نشویم
	وبینارهای آموزشی	برگزاری وبینارهای آموزشی با موضوع کمک‌های اولیه و مخاطرات	استاد و مدرس وبینار محتوای آموزشی استاندارد فراخوان عمومی پشتیبانی نرم‌افزاری سامانه برگزاری وبینار ارزیابی وبینار

اجرای دوره مجازی

اجرای دوره آموزش مجازی

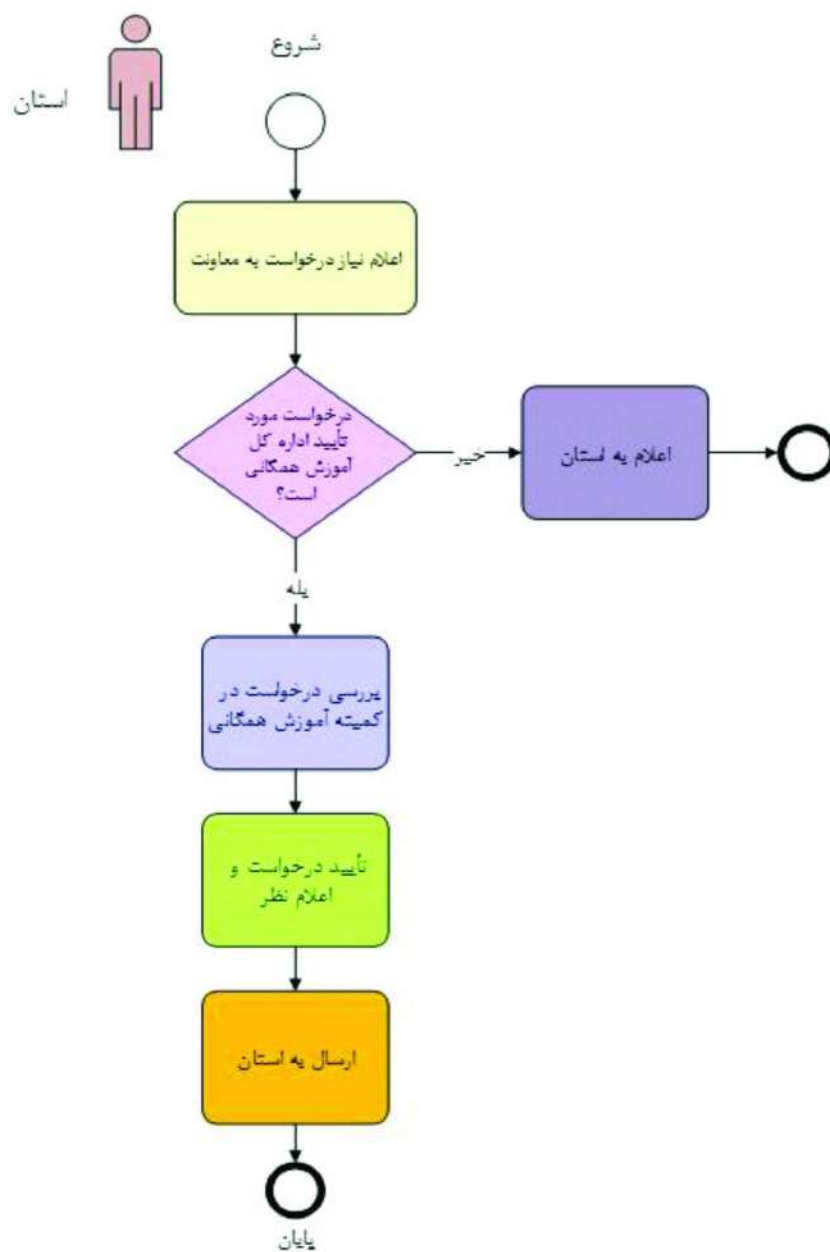
فعالیت‌های اطلاع رسانی در استان‌ها در حال حاضر

- اطلاع‌رسانی از طریق شبکه‌های اجتماعی رایج و پرکاربرد و پیامک، اپلیکیشن‌های کاربردی و...
- اطلاع‌رسانی از طریق تولید و پخش رادیویی و تلویزیونی شامل ساخت و پخش انیمیشن یا موشن‌گرافی‌ها، فیلم‌های آموزشی، مستند کوتاه، شرکت در مصاحبه‌های رادیو و تلویزیونی، ساخت و پخش تیزرهای اطلاع‌رسانی و تبلیغاتی و... در سیمای استانی
- اطلاع‌رسانی از طریق تبلیغات محیطی مانند تبلیغات روی اتوبوس‌ها، در متروها، قطارهای مسافری، سالن انتظار فرودگاه مجموعه‌های ورزشی، جنب پلیس‌راه‌ها و مبادی ورودی و خروجی آزادراه‌ها و... همچنین نصب تلویزیون‌ها و صفحات نمایشگر در میدان‌های بزرگ، نمایش خیابانی اطلاع رسانی از طریق چاپ و نشر رویدادها و تازه‌های مهم آموزش در انبوه رسانه‌های مکتوب (روزنامه‌ها و ماهنامه‌ها)
- تهیه، تدوین محتوای آموزشی در قالب پوستر، بروشور، اینفوگرافی، کتابچه آموزشی، ویژه نامه، تقویم، پمفلت، سی دی و...
- طراحی کمپین‌های تبلیغاتی تأثیرگذار، طراحی بازیهای آموزشی طراحی مسابقات آموزشی (نقاشی، عکاسی و...)، مشارکت در برنامه‌های فرهنگی و اجتماعی (جشنواره‌های هنری و سینمایی، ورزشی و...)

نکته: در صورت فعالیت در فضاهای مجازی که سرور آن در خارج از کشور می‌باشد، صرفاً مطالب آموزشی بارگذاری گردد و از درج مطالبی که همراه با امار و یا اطلاعات خاصی می‌باشد خودداری گردد.

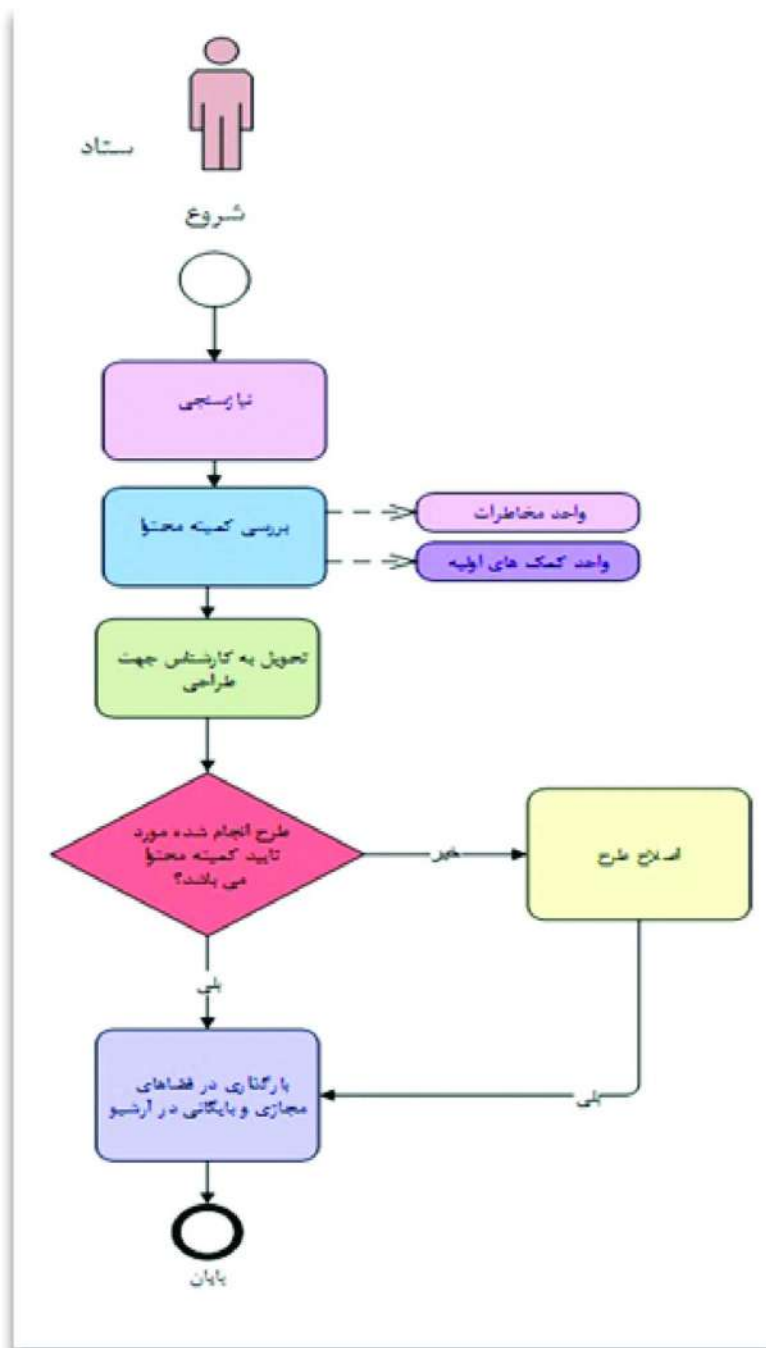

فرایند

فعالیت های ستاد در حال حاضر

- مدیریت فضای مجازی از جمله اینستاگرام، تلگرام، سروش و ایتا به آدرس @rcs_education
- طراحی و تولید تصاویر گرافیکی از محتواهای مخاطرات و کمک های اولیه
- بارگذاری منظم پست های روزانه (پیام های طراحی شده، اینفوهای تهیه شده توسط روابط عمومی و استان ها، انیمیشن ها و موشن گرافی های ستاد و استان) در ساعات پربازدید در فضاهای مجازی
- طراحی و مدیریت مسابقات هفتگی در اینستاگرام و تلگرام
- مدیریت پاسخ دهی به کامنت ها و نظرات مخاطبین اینستاگرام
- اطلاع رسانی و تبلیغ دوره ها، وبینارها و... در فضاهای مجازی
- بررسی ویدئوها و محصولات رسانه ای آموزشی استان ها و تدوین آن ها و انتشار در فضاهای مجازی
- به روزرسانی سایت khadem.ir و هماهنگی جهت بارگذاری پیام های طراحی شده و انیمیشن های استان ها و ستاد در بانک پیام های تصویری و بانک ویدئوها و پیام های صوتی
- آپلود انیمیشن ها و موشن گرافی های ستاد و استان در آپارات به آدرس hamyarhelal

#آموزش همگانی #همه جا #همه وقت #برای همه
#عدالت آموزشی

وبگاه

www.khadem.ir

فضای مجازی (اینستاگرام)

[instagram.com/rcs_education](https://www.instagram.com/rcs_education)

فضای مجازی (تلگرام)

http://t.me/RCS_Education

فضای مجازی (روبیکا)

https://rubika.ir/Iranrcs_content

فضای مجازی (توییتر)

https://twitter.com/rcs_education

فضای مجازی (شاد)

<https://shad.ir/parvareshi۷۱>

کانال منابع آموزش تخصصی و همگانی

<https://t.me/ircsed>

آپارات

<https://www.aparat.com/hamyarhelal/>

سامانه صدور گواهی

<http://edu.khadem.ir>

سامانه آموزش آنلاین

<http://learn.khadem.ir>

کاربرگ تولید محتوای رسانه‌ای

۱	گروه هدف	☐	عموم مردم	☐	جوانان	☐
		☐	کودکان تا ۷ سال	☐	بزرگسالان	☐
		☐	نوجوانان	☐	سالمندان	☐
۲	قاب رسانه	☐	انیمیشن	☐	فیلم کوتاه	☐
		☐	موشن گرافی	☐	مسابقه	☐
		☐	نماوا	☐	فیلم صد ثانیه	☐
۳	موضوع محتوا	☐	کمک‌های اولیه	☐	آمادگی در مخاطرات	☐
		☐	بهداشت عمومی	☐	کووید ۱۹	☐
۴	سرفصل آموزشی	مثال: سرفصل خونریزی و اقدامات اولیه				
۵		☐	حساس‌سازی	☐	یادآوری	☐
		☐	آگاهی‌بخشی	☐	آموزش	☐
		☐	افزایش آگاهی	☐		
۶		☒ ارتقا مهارت و یادگیری				
۷	اقدامات موردنظر	۱- ..... ۲- ..... ۳- ..... (مثال) ۱- محافظت فرد کمک‌کننده ۲- روش بند آوردن خونریزی ۳- پانسمان کردن یا فقط یکی از این اقدامات				
۸	نکات قابل توجه	جذابیت، آموزندگی، شیوایی و روان بودن متن، استفاده مناسب از سبک نوشتاری؛ تناسب و هماهنگی با نوع، موضوع و مخاطب نرم‌افزار، زیبایی لوگوها و نمادها، گویایی محتوا و سناریو؛ رعایت فرهنگ ایرانی - اسلامی، قابلیت درک؛ ارائه بصری اطلاعات متناسب باهدف				

ضمائم

گواهینامه

برای آموزش‌گیرندگانی که نمره حدنصاب قبولی کسب نمایند، گواهینامه صادر می‌شود که خودشان به طور مستقل با مراجعه به سایت آموزش همگانی به آدرس اینترنتی khadem.ir در قسمت «ورود به سامانه دریافت گواهی» از طریق وارد کردن کد ملی می‌توانند، فایل گواهینامه دوره را در قالب فایل pdf و یا jpg دانلود نمایند. تمامی دوره‌های آموزش همگانی در سراسر کشور به صورت الکترونیکی صادر می‌گردد.

گزارش برگزاری دوره

گزارش برگزاری دوره‌ها بر اساس فرم گزارش عملکرد برگزاری دوره آموزش حضوری آمادگی در برابر مخاطرات (فرم گزارش شعبه به استان و استان به ستاد) در قالب Excel که قبلاً به استان‌ها ابلاغ شده است. گزارش استان به ستاد، در پایان هر فصل، به اداره کل آموزش همگانی معاونت آموزش، پژوهش و فناوری جمعیت هلال احمر ارسال شود.

توجه: منتخبی از عکس‌ها و فیلم‌ها، شامل کلیه مراحل برگزاری دوره (شامل مراحل فراخوان، اطلاع‌رسانی، ثبت‌نام، برگزاری آزمون و ...) با مشخصات زیر از طرف شعبه به استان ارسال شود. استان از بین عکس‌های ارسالی، مناسب‌ترین عکس‌ها را با مشخصات زیر و همچنین با استفاده از فیلم‌های ارسالی، یک کلیپ ۹۰ ثانیه‌ای با مشخصات زیر را تهیه و به ستاد ارسال نماید. بهترین عکس‌ها و کلیپ‌ها بر روی سایت آموزش همگانی به آدرس اینترنتی: khadem.ir قرار خواهد گرفت.

۱. مشخصات عکس‌ها

فرمت JPEG با حجم حداکثر ۵ مگابایت و عرض حداقل ۸۰۰ پیکسل (عکس دارای عنوان، تاریخ و نام عکاس باشد مثلاً: فراخوان دوره آموزش حضوری کمک‌های اولیه، شعبه ..... خرداد ۹۹ - عکاس: .....)

۲. مشخصات فیلم‌ها

فرمت MP۴، زمان ۴۵ تا ۹۰ ثانیه، حجم حداکثر ۱۵ مگابایت

نظارت

نظارت بر حسن اجرای تمامی مراحل دوره‌های آموزشی، بر عهده مدیرعامل استان است. همچنین هر سال کمیته پایش و ارزیابی در ستاد تشکیل می‌گردد و برنامه‌ریزی لازم برای اعزام ناظران ستادی به استان‌ها جهت ارزیابی و نظارت دوره‌ها به استان‌ها صورت می‌پذیرد.

تذکرات مهم

۱- ضروری است قبل از شروع دوره، سرفصل مطالب آموزشی و راهنمای تدریس دوره در اختیار مربی (آموزش‌دهنده) قرار گیرد.

۲- ضروری است قبل از شروع دوره آموزشی، ترتیبی اتخاذ شود که فایل، CD و کتابچه آموزشی دوره آمادگی در مخاطرات به نحو مقتضی، در اختیار فراگیران قرار گیرد.

۳- دوره آمادگی در مخاطرات و کمک‌های اولیه و دوره‌های مربوط به گروه‌های خاص و مبتنی بر نیاز محلی مطابق سرفصل‌های ابلاغی، اجرا گردد.

۴- به منظور تفهیم بهتر سرفصل‌های آموزشی به فراگیران، انیمیشن‌هایی از محصولات ارسالی استان‌ها جهت بهره‌برداری، از سایت آموزش همگانی به آدرس اینترنتی khadem.ir استفاده شود.

۵- بازدید از شرایط مکان و امکانات و تجهیزات کمک‌آموزشی برای برگزاری دوره توسط معاون آموزش و پژوهش استان، کارشناس آموزش یا ناظران استانی صورت پذیرد و نتیجه به اداره کل آموزش همگانی معاونت آموزش، پژوهش و فناوری جمعیت هلال‌احمر انعکاس یابد.

شاخص کیفی: بودونبود، و رتبه‌ای (کم‌وزیاد-عالی؛ خوب؛ متوسط؛ ضعیف)

موضوع: مربیان

ردیف	شاخص	سنجه‌های ارزیابی			
		عالی	خوب	متوسط	ضعیف
۱	روش تدریس	استفاده از وسایل کمک آموزشی			
		جمع‌بندی مطالب در انتهای کلاس و دوره			
		رعایت سرفصل‌ها			
		روش تدریس مناسب			
		تسلط کامل بر محتوای درس			
		قدرت بیان و انتقال مطالب			
		تعامل سازنده با فراگیران			
۲	رعایت اخلاق و شئون مدرسی	انتقادپذیری			
		رعایت نظم و حضور در کلاس			
		تکمیل ساعات موظف تدریس			
		شرکت دادن فراگیران در مباحث			
		کنترل (حضور و غیاب) حضور فراگیران			
		عدم تبعیض بین فراگیران			
		عدم تحمیل نظرات خود در کلاس			
		صبر و حوصله برای پاسخ و رفع اشکال			
		پایبندی به ارزش‌های اخلاقی و اسلامی			
		ایجاد انگیزه در فراگیران جهت مطالعه و تحقیق			
۳	توانایی پرورش روحیات ذهنی مثبت	ایجاد رغبت به درس			
		خلاقیت در تدریس			
		ایجاد خلاقیت ذهنی			
		استفاده از روش‌های نوین و خلاقانه در تدریس			
۴	نوآوری در تدریس	بکارگیری مناسب از لوازم کمک آموزشی			
		ابتکار در انتقال مطالب به فراگیران			
		معرفی منابع جدید متنوع			
		مناسب بودن وضع ظاهری			
۵	خصوصیات شخصی	سرحال بودن و پانشاط بودن			
		حضور به موقع و رعایت طول زمان در کلاس			
		عدم استفاده از تکیه کلام‌های خاص یا رفتار (تیک) بخصوص			

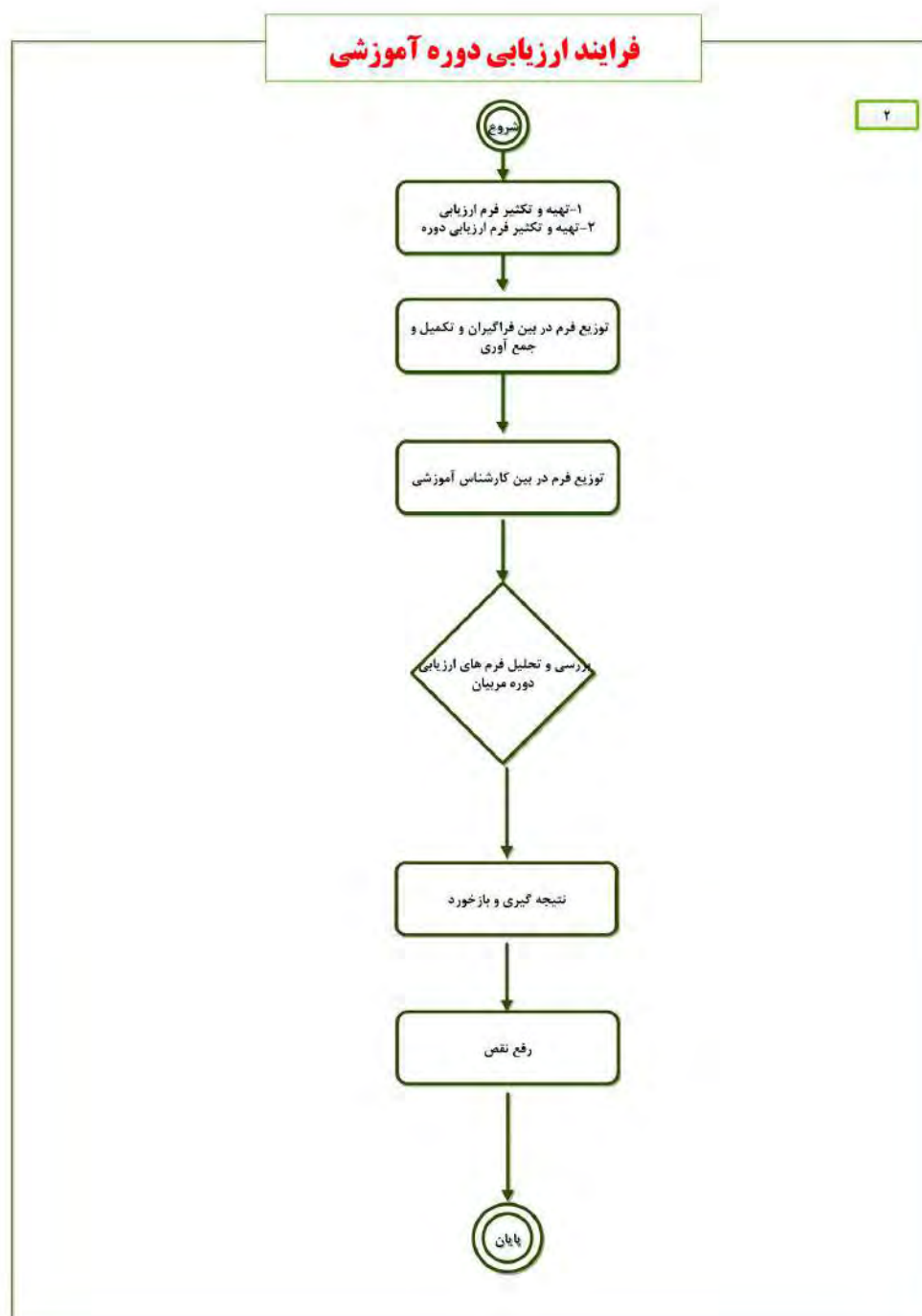

شاخص کیفی: بودن نبود، و رتبه‌ای (کم‌وزیاد - عالی؛ خوب؛ متوسط؛ ضعیف)
 موضوع: دوره آموزشی - شیوه ارزیابی پیش‌آزمون و پس‌آزمون - مصاحبه - تحقیق میدانی
 موضوع: اثربخشی دوره آموزشی

ردیف	سنجه‌های ارزیابی	شاخص		
		خوب	متوسط	ضعیف
۱	فراگیران تا چه حد از برنامه آموزشی راضی بوده‌اند؟			
۲	آیا موارد محتوای درسی را یاد گرفته‌اند؟			
۳	آیا فراگیران توانسته‌اند آموخته‌های خود را در محیط کار و در ارتباط با انجام وظایف بکار برند؟			
۴	آیا برنامه‌های آموزشی سبب بهبود عملکرد فراگیران شده است؟			
۵	آنچه قبل و بعد از برنامه‌ها و دوره‌های آموزشی اتفاق می‌افتد به اندازه آنچه در طی برنامه رخ می‌دهد مهم و تأثیرگذار است			
۶	نیازسنجی دقیق از محتوا و مخاطبین			
۷	اطلاع‌رسانی مطلوب شامل هدف، مزایا برای شرکت‌کننده، زمان و مکان			
۸	امکانات مورد نیاز شامل اتاق آموزشی استاندارد به مساحت کافی برای اجرای فعالیت‌ها، پروژکتور سقفی، پرده نمایش مناسب، وایت‌برد، تجهیزات صوتی و صندلی مناسب.			
۹	رفتار مناسب پرسنل			
۱۰	ایجاد انگیزه برای فراگیر			
۱۱	جمع‌بندی هر جلسه			
۱۲	استفاده از آمار مصادیق و شواهد در کلاس			

ارزیابی فراگیر

عنوان دوره:					تاریخ برگزاری:	مدت برگزاری:	نام استاد:		
معیارهای ارزشیابی					ضعیف (۱)	متوسط (۲)	خوب (۳)	خیلی خوب (۴)	عالی (۵)
الف - محتوا									
کاربردی بودن مطالب									
تازگی و نو بودن مطالب									
کیفیت و محتوای جزوات و ارتباط آن با مطالب ارائه شده									
تناسب مدت از نظر ارائه کامل مطالب									
ارتباط آموزش یا مسئولیت‌های شغلی شما									
ب - استاد									
قدرت بیان و تفهیم مطالب									
روش تدریس و پیوستگی مطالب									
میزان تخصص و تسلط استاد									
ارائه مثال، حل تمرین و رفع اشکال									
معرفی و ارائه منابع درسی									
ایجاد انگیزه و جلب مشارکت فراگیران									
علاقه به پرسش و پاسخ									
رفتار اجتماعی و رعایت احترام									
توانایی اداره کلاس									
ج - سازماندهی									
کیفیت اطلاع‌رسانی‌ها									
نظم شروع و خاتمه کلاس									
امکانات آموزشی و وسائل کمک آموزشی									
طرز برخورد مجریان برنامه									
محیط آموزشی از نظر امکانات فیزیکی (نور، صدا و ...)									
جمع کل امتیاز:									

فهرست منابع فارسی

- نقشه راه توسعه معاونت آموزش، پژوهش و فناوری جمعیت هلال احمر جمهوری اسلامی ایران. ۱۳۹۵
- مهدی نجفی و همکاران. بسته اجرایی طرح خادم. معاونت آموزش، پژوهش و فناوری جمعیت هلال احمر جمهوری اسلامی ایران. ۱۳۹۵
- مینا نظری کمال، میلاد احمدی مرزale. راهنمای کاهش خطر بلایا از طریق دانش‌افزایی و آگاهی بخشی همگانی. انتشارات آرویح. ۱۳۹۵
- مجتبی موسوی، نواب شمس‌پور. مجموعه فعالیت‌های آموزش همگانی بین سال‌های ۱۳۸۲ تا ۱۳۸۸. انتشارات موسسه هلال احمر ایران. ۱۳۹۰.
- نواب شمس‌پور، ارائه مدل آموزش همگانی مدیریت خطر حوادث و سوانح مبتنی بر فرهنگ جامعه در جمعیت هلال احمر. رساله دکترای تخصصی مدیریت آموزشی، دانشگاه آزاد اسلامی تهران شمال، ۱۴۰۰.
- حامد صدیقی خویدک، آمادگی کودکان در بلایا، تحلیل سیاست‌ها در ایران ورزشیابی، رساله دکترای تخصصی، سلامت و رفاه اجتماعی، دانشگاه علوم توانبخشی و سلامت اجتماعی، ۱۳۹۹.
- گزارش‌های معاونت آموزش و پژوهش جمعیت هلال احمر.
- دستورالعمل‌های معاونت آموزش، پژوهش و فناوری (۱۳۹۰ تا ۱۳۹۹)
- دکتر حبیب اله مسعودی فرید و همکاران. دستورالعمل اجرایی مدل اجتماع محور ارتقای سلامت اجتماعی. وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی ۱۳۹۱.
- اندرسون، تری و الومی، فتی. یادگیری الکترونیکی از تئوری تا عمل. ترجمه زمانی، عشرت، عظیمی، امین. تهران: مهرالبرز. ۱۳۹۳.
- اعظمی، بهارک و عطاران، محمد. کاوشی پدیدارشناسانه در تجربه تعامل یادگیرندگان در دانشگاه برخط. مجله دانشگاهی یادگیری الکترونیکی. ۱۳۹۰.
- ترکاشوند، معصومه و رسولی خورشیدی، فاطمه و صادقی، حمیده. بررسی یادگیری مشارکتی در آموزش برخط با تکیه بر نظریه فرهنگی - اجتماعی ویگوتسکی، اولین کنفرانس دانشجویی آموزش الکترونیکی، تهران. ۱۳۸۰
- چراغ مولای، لیلا. طراحی آموزشی مبتنی بر شبکه اجتماعی و تأثیر آن بر رویکرد یادگیری و ادراک دانشجویان از محیط یادگیری. رویکردهای نوین آموزشی، ۱۳(۲)، ۵۴-۷۶. ۱۳۹۷
- حدادنیا، نوروز و اناری‌نژاد، عباس. مقایسه پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان در نظام آموزش از راه دور (برخط) و نظام سنتی در مدارس دوره راهنمایی شیراز. دانشگاه فرهنگیان پردیس شهید رجائی شیراز، ۱۳۹۱.
- کرامتی، محمدرضا. یادگیری مشارکتی با رویکرد فراشناختی و سازنده‌گرایی. تهران: انتشارات زندگی شاد. ۱۳۹۶.

فهرست منابع انگلیسی

- Ardalan A, Kandi M, Osooli M, Shamseddini A. Profile of natural hazards in I.R.Iran, ۱۹۷۰-۲۰۱۰: Project of Iran's National Institute of Health Research; ۲۰۱۲.
- Azami-Aghdash S, Gorji HA, Sadeghi-Bazargani H, Shabaninejad H. Epidemiology of road traffic injuries in Iran: based on the data from Disaster Management Information System (DMIS) of the Iranian Red Crescent. Iranian Red Crescent Medical Journal. ۲۰۱۷; ۱۹(۱).
- Canadian Red Cross Society. Facing the Unexpected, Be Prepared. Canadian Red Cross. Canadian Red Cross Society. Be Ready, Be Safe. Canadian Red Cross American Red Cross Society. Facing Fear. Canadian Red Cross
- Canadian Red Cross. Expect the Unexpected: Facilitator's guide. Ottawa: Canadian Red Cross, ۲۰۱۰. [۸] Canadian Red Cross Society. It Can Happen, Be Ready. [place]: Canadian Red Cross
- CharNhsaz, Naser, Ashraf Sadat Mousavi, and Navvab Shampour. "The Role of Public Education in Increasing Public Awareness through Mass Media with Emphasis on Newspapers and TV: Coping with Possible Earthquake in Tehran." International Journal of Humanities and Social Sciences ۱۰, no. ۱۱ (۲۰۱۶): ۳۶۲۳-۳۶۲۶.
- Federal Emergency Management Agency (FEMA). Make A Plan. ۲۰۱۶ [۷/۴/۲۰۱۶]; Available from: <http://www.ready.gov/make-a-plan>.
- Federal Emergency Management Agency (FEMA). Ready:prepare, plan, stay informed. ۲۰۱۶ [۷/۴/۲۰۱۶]; Available from: <http://www.ready.gov/>.
- International Federation of Red Cross and Red Crescent Societies Public awareness and public education for disaster risk reduction: a guide. Geneva: IFRC, ۲۰۱۱ [۵] http://en.wikipedia.org/wiki/Clunk_Click_Every_Trip (۶) http://en.wikipedia.org/wiki/Only_you_can_prevent_forest_fires
- International Federation of Red Cross and Red Crescent Societies. Strategy ۲۰۲۰. Geneva: IFRC, ۲۰۰۹.
- International Federation of Red Cross and Red Crescent Societies. A Framework for Community Safety and Resilience in the Face of Disaster Risk. Geneva: IFRC, ۲۰۰۹,
- Peyravi, Mahmoudreza, Milad Ahmadi Marzaleh, Navvab Shampour, and Ahmad Soltani. "Public education and electronic awareness of the new coronavirus

- (COVID-۱۹): experiences from Iran." Disaster medicine and public health preparedness 14, no. 3 (2020): e5-e6.
- Shampour, Navab, Esmail Kavousi, Mojtaba Moazzami, Abbasali Ghaiyoomi, and Milad Ahmadi Marzaleh. "Challenges of Knowledge Management for Disaster Risk Reduction in Iran." Quarterly Scientific Journal of Rescue and Relief 12, no. 3 (2020): 210-216.
  - Sharifi Sedeh, Mehrab, Navvab Shampour, Aliasghar Hodaee, Milad Ahmadi Marzaleh, and Hossein Sharifara. "Sefid Sang Earthquake Measuring 6 on the Richter Scale in Razavi Khorasan Province, Iran, 2017: Challenges and Operations." Scientific Journal of Rescue and Relief 12, no. 3 (2020): 164-168.
  - Soltani, Ahmad, Farshid Alaedini, Navvab Shampour, and Milad Ahmadi Marzaleh. "Hazard Assessment of Iran Provinces based on the Health Ministry Tool in 2019." Iranian Red Crescent Medical Journal 23, no. 1 (2021).
  - Soltani, Ahmad, Farshid Alaedini, Navvab Shampour, and Milad Ahmadi Marzaleh. "Challenges and Needs of the Iranian Red Crescent Society in Response to the Great Flood of Iran in 2019." Quarterly Scientific Journal of Rescue and Relief 12, no. 1 (2020): 77-83.
  - Tabatabaei, Aminreza, Seyyed Mostafa Mortazavi, Navvab Shampour, and Naser Shushtarizadeh. "Health knowledge, attitude and practice among Iranian pilgrims." Iranian Red Crescent Medical Journal 17, no. 2 (2015).
  - United Nations International Strategy for Disaster Reduction. Hyogo Framework for Action 2005-2015: Building the resilience of nations and communities to disasters (HFA). Kobe, Japan: UNISDR, 2005.

جمعیت هلال احمر
معاونت آموزش، پژوهش و فناوری

معاونت آموزش، پژوهش و فناوری

جمعیت هلال احمر

در فضای مجازی

<http://ert.rcs.ir>
www.khadem.ir
<https://learn.khadem.ir>

پورتال معاونت آموزش، پژوهش و فناوری
وبگاه آموزش همگانی
سایتگاه آموزش مجازی

[instagram.com/rcs_ert_news](https://www.instagram.com/rcs_ert_news)
[instagram.com/rcs_education](https://www.instagram.com/rcs_education)

اینستاگرام معاونت آموزش، پژوهش و فناوری
اینستاگرام آموزش همگانی

http://t.me/RCS_Education
<https://t.me/ircsed>

کانال آموزش همگانی
کانال آموزش تخصصی

https://rubika.ir/Iranrcs_content

فضای مجازی (رویکار)

https://twitter.com/rcs_education

فضای مجازی (توییتر)

<https://www.aparat.com/hamyarhelal>

آپارات